

BRAȘOV

strategia de dezvoltare și marketing turistic
a destinației Brașov 2027-2034

Volumul III · capitolele integrale
versiune pentru consultare publică

EXTRAS DIN VOLUMUL III

III.5. Cultura (C)

paginile 259-346 ale volumului

OMD Brașov · 2026

STRATEGIA DE DEZVOLTARE ȘI MARKETING TURISTIC A DESTINAȚIEI BRAȘOV 2027-2034

VOLUMUL III. CAPITOLELE INTEGRALE

III.1 Mobilitatea și centrul istoric • III.2 Natura pe patru anotimpuri • III.3 Poiana Brașov • III.4 Gastronomia Brașovului
• III.5 Cultura

Versiune pentru consultare publică

BENEFICIAR

Asociația Organizația de Management al Destinației Brașov (OMD Brașov)

Contract nr. 58/15.05.2026

Lider de proiect:

BrandBerry srl

Parteneri:

Horwath HTL România • GMP CommUnity

2026

III.5. Cultura (C)

Cultura - liantul locuitorilor și motiv de vizită: patrimoniu, identități, instituții și evenimente în dezvoltarea locală prin turism

Capitol tematic · Politica 5 din Raportul final, secțiunea 3.5

Cheie de lectură

Capitolul este conceput să funcționeze în două regimuri de lectură. În primul, este o secțiune a Raportului final al Strategiei 2027–2034, care dă conținut cultural priorităților P2 (centrul istoric coordonat vizual), P4 (centrul expozițional și de afaceri), P5 (Poiana Brașov) și P7 (un oraș viu) și direcțiilor de susținere S1 (prelungirea șederii), S2 (calendarul de evenimente), S3 (OMD ca liant), S4 (informarea integrată) și S5 (identitatea fără kitsch). În al doilea, este un document extractibil, care poate fi citit și folosit de sine stătător de OMD Brașov, de Primăria Municipiului Brașov, de Consiliul Județean, de instituțiile culturale și de operatorii culturali independenți. Pentru al doilea regim, capitolul își poartă propriul diagnostic, propria metodologie și propriile surse.

Premisa capitolului este cea a întregii strategii: o strategie de dezvoltare locală prin turism, nu de promovare turistică a culturii. Cultura este tratată întâi ca liant al locuitorilor - al brașovenilor, înainte de a fi motiv de vizită - și abia apoi ca produs. Ea este luată în sens larg: patrimoniul construit și straturile lui arhitecturale, inclusiv cel comunist și industrial; patrimoniul viu (Junii, Șcheiul, comunitățile); muzeele și instituțiile; evenimentele, de la rock și jazz la comedie, film și tradiții; viața culturală cotidiană și de seară; cultura în cartiere, în Poiana Brașov și în zona metropolitană. Capitolul tratează, în același sens larg, și contrariul culturii - kitsch-ul, bâlciul, decorul fără poveste, pentru că absența lor este, în consultare, la fel de des cerută ca prezența culturii. Locuitorul rămâne principiul transversal al strategiei, nu o prioritate separată.

Convenția de marcare: **[C]** date confirmate în baze de date sau în documente oficiale; **[E]** estimări ale echipei; **[I]** interpretări sau propuneri ale echipei de proiect; **[D]** declarații ale stakeholderilor, redactate ca atare. Citatele din interviuri sunt atribuite prin numărul subiectului (convenția seriei: 22 de interviuri, 24 de subiecți); citatele din consultările de grup sunt atribuite exclusiv atelierului, fără identificarea vorbitorului (singura excepție: intervențiile instituționale ale conducerii OMD Brașov, atribuite „*organizația de management al destinației*”); intervențiile echipei de proiect sunt atribuite „*moderatorului*”. Niciun nume de persoană nu apare în text; localurile, hotelurile și firmele private nu sunt numite, iar calificativele dure clasate ca pasaje sensibile în raportul integrat al interviurilor sunt redactate ca tendință generală, nu prin citat.

Trei alte capitole ale strategiei au tratat teme care ating cultura și sunt doar referite aici. Capitolul G a preluat breslele de panificație, Marțea cu plăcinte în componenta ei alimentară, zonele de seară pentru terase (DG3-c), piațetele de cartier (DG5-a), memoria recentă ca produs culinar (DG5-e), responsabilul vieții de seară (DG5-f), festivalul brânzei și linia Rețelei Orașelor Creative UNESCO (DG6-a), recurența mică (DG6-c), Târgul de Crăciun (DG6-e) și fondul cultural al breslei (DG7-f); capitolul P5, „*zona zero*” a Poienii cu regulamentul său anti-kitsch (D2-b1), „*Poiana celebrează lumea*” (D3-n), Târgul de Crăciun din stațiune (D3-d) și componenta stațiunii în calendarul unic al destinației; capitolul P3, Tâmpa conservată și accesibilă gradat (D2), cu interpretarea Cetății

Braşovia (D2-e), regula scării pentru evenimentele în natură (scenariul S4) şi calendarul naturii, integrat în calendarul unic al destinaţiei (D7-a). Capitolul de faţă preia conducerea pe patrimoniul construit şi viu, muzee şi instituţii, naraţiune şi mediere, guvernanta calendarului şi evenimentul-emblemă, linia de patrimoniu imaterial a Junilor, conţinutul cultural al serii şi al cartierelor, finanţarea culturii, educaţia şi universitatea, zona metropolitană culturală, centenarul aviatic 2027, Sala Polivalentă ca infrastructură culturală şi candidatura Braşovului la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034.

Rezumat executiv

- 1. Cultura, în sens larg, este tema cu cea mai largă convergenţă a întregii consultări după gastronomie.** Evenimentele sunt propuse în toate cele 12 consultări de grup şi în 14 din cele 22 de interviuri, patrimoniul construit este atu pentru 19 interviuri şi 11 ateliere, agenda culturală integrată apare în 10 ateliere din 12, iar kitsch-ul şi dezordinea vizuală a centrului sunt denunţate în aproape trei sferturi dintre interviuri [C]. Nouă din zece teme culturale ale grilei interviurilor sunt confirmate şi în ateliere. Operatorii, muzeografii, hotelierii, arhitecţii, tinerii din cartiere şi administraţia vorbesc despre acelaşi lucru cu vocabular diferit.
- 2. Cererea există, dar este latentă şi consumă exteriorul.** La nivel naţional, turismul de evenimente este practicat regulat de 25,9% dintre călătorii români şi cel puţin ocazional de 46,1%; cultura şi istoria sunt criteriu explicit de alegere pentru 7–10%, iar „obiectivele turistice” pentru 28–29%. Braşovul este destinaţia cea mai atractivă din ţară (86,8%), cu Sibiu drept concurent direct pe registrul cultural. Vizitatorii au văzut decorul - Piaţa Sfatului 84,2%, Biserica Neagră 83,9%, Cetăţuia 73,1%, dar 45,3% nu au intrat în niciun muzeu şi doar 19,6% au participat la cel puţin unul dintre cele două festivaluri braşovene testate [C].
- 3. Imaginea spontană este cea a unui oraş-decor medieval cu un monument-emblemă.** Jumătate dintre călători (50,4%) asociază spontan Braşovul cu ceva cultural, dar aproape exclusiv prin trei repere de exterior: Biserica Neagră (20,5%), centrul şi Piaţa Sfatului (16,9%), „istorie, medieval, vechi” (16,2%). Muzeele apar la 1,3%, festivalurile la 2,8%, Şcheiul la 1,1%, Junii la 0,1%, „Kronstadt” la niciun respondent; singurul eveniment cu nume în imaginarul naţional, Cerbul de Aur, şi-a ţinut ultima ediţie în 2019 [C]. Cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a oraşului găseşte aceeaşi imagine la locuitori: o hartă mentală dominată de „centrul frumos”, în care oraşul este descris prin moştenire şi prin cadrul natural [C].
- 4. Experienţa consumată confirmă paradoxul: ce este bun nu este văzut, ce este văzut nu este povestit.** În cele 47.525 de recenzii, muzeele sunt categoria cea mai bine evaluată (4,69; 8,0% negative), dar cea mai puţin frecventată; monumentele au 4,31, divertismentul şi viaţa de noapte 4,09. Cetăţuia (3,51, închisă), Strada Sforii (3,64, graffiti), Biserica Neagră pe Tripadvisor (3,91, taxa) şi Centrul de Informare Turistică (2,70) sunt punctele slabe ale patrimoniului. Vocabularul recenziilor despre patrimoniu este material în 32,7% dintre cazuri şi interpretativ în 5,5%; „poveste” sau „legendă” apar în 0,8% - „piatră, nu poveste”. Eticheta „Dracula” costă un tur 0,60 puncte de rating, în timp ce tururile de patrimoniu săsesc cu poveste ating 4,91 [C].
- 5. Diagnosticul stakeholderilor are patru straturi convergente.** Patrimoniul construit este bogat (circa 363 de monumente, 51 de grupă A), dar degradat „în profunzime”, cu turnurile şi

bastioanele închise, cu Cetățuia în șantier și cu straturile arhitecturale - de la gotic la Orașul Stalin - neinterpretate. Centrul istoric a devenit decor: depopularea este confirmată oficial, brașovenii îl evită, iar norma de imagine (Ghidul de terase din 2023, Legea 185/2013) există, dar nu se aplică - terasele ocupau în 2022 cu 55% mai mult decât închiriau. Istoria recentă - industrializarea, 1987, patrimoniul industrial - este „istoria despre care nu vorbim”. Muzeele funcționează „în cămăruțe”, fără un spațiu expozițional de 2.000 mp, fără cooperare și fără contorizare la nivel de destinație [C/D].

6. Junii Brașovului sunt singurul patrimoniu viu de rang național al orașului - și sunt invizibili în afara Șcheiului. Atestați documentar la 26 martie 1728, cu șapte cete și - după purtătorul lor - peste 24 de activități pe an [D], Junii nu figurează în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial (inventarul elementelor vii publicat de Institutul Național al Patrimoniului) și nu au dosar UNESCO, iar tricentenarul cade în 2028, în primii ani ai strategiei [C]. Șcheiul este vizitat de 49% dintre vizitatori și numit spontan de 1,1%; purtătorii săi de patrimoniu nu sunt consultați. Propunerea managementului de proiect - o Săptămână a Junilor în care fiecare ceată petrece o zi într-un cartier, cu demonstrații, ateliere, costume și muzică, fără procesiune, Coborârea din Duminica Tomii rămânând unicul moment procesional, în centru - este consemnată împreună cu corectivul purtătorului („Am scoate și obiceiul din Șchei, ar fi diferit”) și cu reconcilierea posibilă: prezentare și transmitere în cartiere, ritualul intact în Șchei, decizia la Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi [I].

7. Identitățile sunt plurale, iar poziționarea este o decizie. Consultarea produce nouă „gramatici” identitare - libertatea (1688, 1848, 1987), târgul, multiculturalitatea, ștaiful urban, Civilizația Muntelui, orașul tiparului, poarta de est, limesul, un deficit comun de cunoaștere a propriei istorii („a fost ștearsă istoria între timp. Dar culmea este că legendele le știu”) și un „al treilea cuvânt” absent după Dracula și Transilvania [D]. Capitolul preia decizia managementului de proiect: Brașovul este târgul modern de graniță, cultura în sens larg a întâlnirii - nu cultura „grea” a Sibiului, nu festivalul-vârf al Clujului, cu identitățile plurale ca sub-mărci pentru micro-comunități și cu Dracula „creativ, pe lista de atracții, nu emblemă”, comunicat diferențiat pentru străini și pentru români [I].

8. Finanțarea și guvernanta culturii s-au retras în același timp. Ghidul cultural al Primăriei a scăzut de la 6 milioane lei în 2024 la zero în 2025 și la 1 milion în 2026 (659.396 lei acordați efectiv); Consiliul Județean a trecut de la 2 milioane lei în 2025 la zero pentru operatorii culturali în 2026; festivalurile cu tradiție au fost amânate sau au funcționat în pierdere [C]. Strategia culturală a municipiului pentru 2015-2030, elaborată odată cu candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021, nu are o evaluare a implementării sau o actualizare identificate; falia dintre Primărie și Consiliul Județean traversează tutela muzeelor, iar OMD Brașov a fost fondat fără instituții culturale, fără operatori culturali și fără educație. Sala Polivalentă (11.211 locuri, termen iunie 2027) nu are încă un rol cultural definit [C].

9. Evenimentele sunt multe, dar fără calendar, fără cadență și fără emblemă. Rockstadt Extreme Fest, singurul eveniment de amploare care aduce turiști din afara orașului, s-a mutat la Ghimbav din 2026; Massif este în discontinuitate, Săptămâna Comediei a fost reprogramată, Dracula Film Festival trăiește cu un buget simbolic, Oktoberfest este contestat ca eveniment „al Brașovului” [C/D]. „Oraș mort după ora 22” este formulat în 9 din 12 ateliere, cartierele nu au

centre, iar fereastra de extrasezon în care evenimentele ar avea efect maxim este martie-aprilie (indice de sezonalitate 79–83), în timp ce iarna este deja sezon (25,8% din înnoptări) [C].

10. Viziunea 2034 și nouă direcții strategice (DC1–DC9). În 2034, brașoveanul iese în oraș pentru cultură, Junii sunt în Registrul național și au dosar UNESCO depus, centrul se citește pe straturi și fără kitsch, muzeele au spațiu și bilet comun, destinația are un calendar unic și un eveniment-emblemă propriu, orașul este viu seara în zone definite, cartierele au centre culturale, străinul pleacă cu o poveste despre târgul de graniță, nu doar cu o fotografie, iar Brașovul poartă titlul de Capitală Europeană a Culturii, cu un program pregătit din 2027 și conceput să rămână al orașului și în cazul în care juriul ar alege alt oraș. Direcțiile: DC1 Junii și Șcheiul - patrimoniu viu cu statut și purtători; DC2 patrimoniul construit lizibil - straturi, fortificații, memorie industrială; DC3 centrul istoric fără kitsch - ordine vizuală și oraș locuit; DC4 muzee și instituții care produc poveste și evenimente; DC5 narațiunea și medierea - orașul poveștilor; DC6 evenimente și calendar - o autoritate de calendar și un eveniment-emblemă; DC7 oraș viu seara și cultură în cartiere; DC8 oameni, finanțare, guvernare; DC9 candidatura Brașovului la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034.

11. Principiul transversal al strategiei se aplică integral: locuitorul primul. Cultura se evaluează după cât de des ies brașovenii pentru ea și după câți locuitori mai are centrul; o cultură pe care localnicii nu o consumă nu poate fi vândută vizitatorilor, iar un centru fără locuitori este decor, oricât de restaurat. Indicatorii propuși (bază 2025–2026 → țintă 2034) includ: Junii în asocierile spontane de la 0,1% la cel puțin 2% și Șcheiul la 4%; ponderea vizitatorilor fără niciun muzeu sub 35%; vocabularul interpretativ al recenziilor de la 5,5% la 12%; ratingul monumentelor de la 4,31 la 4,55 și al vieții de noapte de la 4,09 la 4,40; cel puțin 12 evenimente recurente cu 40% din zilele de eveniment în extrasezon; finanțarea culturii independente de cel puțin 30 lei pe locuitor pe an, fără sesiuni anulate; durata sejurului spre 2,2 nopți (ținta S1); dosarul de candidatură la titlul de Capitală Europeană a Culturii depus în 2028, după actualizarea strategiei culturale a municipiului.

12. Pentru șapte alegeri strategice, capitolul formulează opțiunea recomandată (secțiunea 6). Evenimentul-emblemă: festivalul internațional al brânzei și al tradiției pastorale, comun cu capitolul G (DG6-a), cu tricentenarul Junilor din 2028 ca an aniversar al calendarului. Cetățuia după 2027: funcțiune mixtă, cu restaurant de epocă și loc de promovare a gastronomiei pastorale și cu interpretare istorică documentată, deschise publicului. Săptămâna Junilor: varianta hibridă, cu ritualul intact în Șchei și cu prezentarea pe cartiere în afara Săptămânii Luminate, stabilită împreună cu Uniunea Junilor. Statutul temei: capitol tematic transversal, cu mandatul OMD Brașov pentru cultură ca funcție de destinație. Instrumentul anti-kitsch pentru centrul istoric: parcul cultural ca cadru și stimulentele ca motor, cu regim vizual și fiscal, fără selecția comerțului privat. Spațiul expozițional de 2.000 mp: halele Rulmentul, cu condiția clarificării proprietății, în legătură cu prioritatea P4. Forma candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii: municipiul, inclusiv Poiana Brașov, ca titular, cu zona metropolitană și Țara Bârsei ca teritoriu al programului, fără o candidatură comună cu alte orașe.

13. Anul 2034, care încheie perioada strategiei, este anul în care, potrivit propunerii Comisiei Europene, România va găzdui din nou titlul de Capitală Europeană a Culturii. Propunerea din 10 septembrie 2026, aflată în procedura legislativă, atribuie anul 2034 României și Croației, iar Ministerul Culturii a anunțat depunerea primelor candidaturi în toamna lui 2028 și anunțarea finalistelor în 2029 [C]. Brașovul a candidat pentru titlul din 2021 cu dosarul „Europa Corona” și nu a intrat pe lista scurtă: juriul a apreciat strategia culturală pe termen lung, dar a găsit un program sprijinit pe activități existente, o producție artistică contemporană slabă, o dimensiune europeană tratată separat de programul local, îndoileli asupra capacității de a livra și procese de consultare și de decizie neclare [C]. Cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a orașului adaugă motive locale: un dosar pregătit în zece luni, un concept depus fără dezbateri publice și un capital simbolic neconsolidat, cu o colaborare slabă între autorități și societatea civilă [C]. Capitolul recomandă candidatura (DC9): hotărârea Consiliului Local în 2027; strategia culturală a municipiului, aprobată în 2015, evaluată și actualizată înaintea depunerii; echipa candidaturii în structura publică de management cultural, cu un director artistic selectat prin concurs; municipiul, inclusiv Poiana Brașov, ca titular, cu zona metropolitană și Țara Bârsei ca teritoriu al programului (scenariul S7). Programul pregătit pentru candidatură continuă oricare ar fi decizia juriului [I].

Legătura cu Raportul final. Capitolul corespunde Politicii 5, „Cultura și orașul viu”, din Raportul final al strategiei (secțiunea 3.5).

Convenția de coduri: în raport, direcțiile capitolului P3 și P5 primesc prefixul capitolului (P3·D1, P5·D1), iar scenariile capitolului apar ca P3·Sc1, P5·Sc1, G·Sc1, C·Sc1 și P1–P2·Sc1, pentru a nu se confunda cu politicile orizontale S1–S6; codurile DMC, DG, DC, P4 și P6 rămân neschimbate. Pentru capitolul de față, direcțiile DC1–DC9 și măsurile lor își păstrează codurile, scenariile S1–S7 din secțiunea 6 apar în raport ca C·Sc1–C·Sc7, iar codul DC6-f este retras și rămâne nefolosit.

Obiectivele de dezvoltare servite de direcții: DC1, OD2.3 (un oraș policentric și viu) și OD4.1 (satisfacție și recomandare); DC2, OD4.1; DC3, OD3.2 (un centru istoric locuibil); DC4, OD4.1 și OD2.1 (cerere mai echilibrată între sezon și extrasezon și în zilele lucrătoare); DC5, OD4.3 (servicii de calitate și oameni pregătiți); DC6, OD2.1; DC7, OD2.3, OD3.3 (beneficii vizibile pentru locuitori) și OD3.1 (acceptarea turismului de către locuitori); DC8, OD5.1 (OMD cu mandat, resurse și parteneri) și OD4.3; DC9, OD5.1 și OD2.1.

Măsurile-cheie și indicatorii capitolului sunt preluați în fișa Politicii 5 din raport și în Anexa 1, planul de implementare.

1. Raționamentul unui capitol distinct

1.1. De ce cultura are nevoie de un capitol propriu

Patru argumente justifică tratarea culturii într-un capitol propriu, și nu ca paragraf în capitolele despre centrul istoric, evenimente sau brand.

Primul este **argumentul evidenței**. Cultura, în sensul larg definit mai sus, este tema cu cea mai largă convergență din întreaga consultare a Etapei I. Evenimentele (tema C8 a grilei de referință)

sunt singura propunere formulată substanțial în toate cele 12 consultări de grup și în 14 din cele 22 de interviuri (16 din 24 de subiecți), la egalitate cu mobilitatea în fruntea propunerilor; patrimoniul construit (A3) este al doilea atu al destinației după natură, numit de 21 din 24 de subiecți și confirmat în 11 din 12 ateliere; agenda culturală și informarea integrată (C43), temă apărută abia în ateliere, revine în 10 din 12; guvernanta deficitară (B19), problema numărul unu a grilei, apare la 17 subiecți și în 10 ateliere, iar OMD ca liant (C22) la 13 subiecți și în toate atelierile. Dezordinea centrului - kitsch, tonete, haosul firmelor și al teraselor - este atinsă de 16 din cele 22 de interviuri (73%), iar comunicarea vizuală a comerțului este, ex aequo cu guvernanta, problema cel mai des numită de subiecți (17 din 24). Din cele 148 de teme ale matricei consolidate, 93 au cel puțin un cod cultural, iar 22 dintre cele 30 de teme culturale noi au apărut în atelierile instituțiilor culturale și al antreprenorilor culturali, unde ponderea temelor culturale atinge 89,6% și, respectiv, 82,7%; în atelierul locuitorilor din Șchei ajunge la 85,0%, iar în cel al locuitorilor din alte cartiere la 80,0%. Managerul de proiect a așezat „*cultura în sens extins*” între cele cinci priorități analitice ale raportului consolidat al Etapei I, alături de identitatea locului, comunicarea diferențiată, gastronomie și Poiana Brașov [C].

Al doilea este **argumentul decalajului**. Cercetarea națională de referință măsoară o cerere largă și latentă pentru evenimente - un sfert dintre călătorii români (25,9%) practică turismul de evenimente regulat și aproape jumătate (46,1%) ocazional - și o imagine a Brașovului în care cultura este prezentă, dar goală de conținut: jumătate dintre călătorii care formulează o asociere spontană (50,4%) leagă orașul de ceva cultural, însă aproape exclusiv prin trei repere de exterior - Biserica Neagră (20,5%), centrul și Piața Sfatului (16,9%), „*istorie / medieval*” (16,2%), în timp ce muzeele adună 1,3%, festivalurile 2,8%, Șcheiul 1,1%, Junii 0,1% și Kronstadt nicio mențiune. Imaginea națională este, în formula fișei de analiză, cea a unui „*oraș-decor medieval cu un monument-emblemă, nu un oraș de cultură*”. În același timp, muzeele sunt categoria de experiență cel mai bine evaluată din cele 47.525 de recenzii ale bazei proiectului (4,69, cu 8,0% recenzii negative), dar 45,3% dintre vizitatorii Brașovului nu au intrat în niciunul, iar vocabularul recenziilor despre patrimoniu este în proporție de 32,7% material și de doar 5,5% interpretativ. O resursă recunoscută, bine evaluată și neconsumată este, prin definiție, obiect de strategie [C].

Al treilea este **argumentul dezvoltării locale**, care dă capitolului premisa sa. Dintre toate componentele destinației, cultura este cea care produce, înainte de orice venit, coeziune: ea este ceea ce îi leagă pe locuitorii unui oraș „*amalgam*”, cum îl descriu respondenții, și ceea ce îi poate readuce în centrul pe care l-au părăsit. Retragerea brașovenilor din centrul istoric este documentată în consultare - rezidenții iritați și evitarea centrului în weekend apar la 8 subiecți și în 4 ateliere; organizația de management al destinației vorbea, în atelierul mediului academic, despre „*cetățeni asediați în propria cetate*” - și este confirmată oficial de Ghidul de amplasare a teraselor al Primăriei, care consemnează că activitatea localurilor „*a făcut insuportabilă locuirea în anumite spații*” și că presiunea „*i-a determinat pe mulți locuitori să se mute*”²³⁰. Cultura este, în plus, domeniul în care autonomia locală este deplină:

„la educație e mai greu pentru un oraș să se delimiteze de restul țării, dar la cultură nu. La cultură nu ne împiedică nimeni” (Subiect 24)

²³⁰Primăria Municipiului Brașov, ABMEE, BAAB, „Ghid de amplasare a teraselor comerciale sezoniere în zona centrului istoric Brașov” (proiect Horizon 2020 HUB-IN, 2023), norme de aplicare ale HCL 123/2009 republicată.

Moderatorul a formulat miza în atelierul mediului academic: un oraș care nu este viu cultural nu este atractiv nici măcar pentru localnici [D/I].

Al patrulea este **argumentul identitar**. Capitolul identitar al strategiei lucrează cu „identități” la plural - fluide, adresate micro-comunităților - și cu două ancore istorice: Brașovul ca cel mai mare târg al Transilvaniei și condiția de graniță, cea mai estică poartă de intrare în Occident, la intersecția lumilor. Consultarea produce exact acest repertoriu, nu o identitate unică: raportul integrat al interviurilor inventariază nouă „gramatici” identitare cu purtători distincți - libertatea, comuniunea și târgul, ștaful, conduita săsească, standardul și natura, identitatea fluidă a „Civilizației Muntelui”, orașul tiparului și al muzicii, poarta de est a imperiului și limesul. Toate vocile converg însă asupra unui diagnostic: brașovenii nu-și cunosc istoria, „a fost ștearsă istoria între timp. Dar culmea este că legendele le știu” (Subiect 21). Iar singurul patrimoniu viu de rang național al orașului, obiceiul Junilor din Șcheii Brașovului, atestat la 26 martie 1728 și aflat la doi ani de tricentenar, nu este înscris în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial și nu are dosar UNESCO²³¹²³². Fără un capitol care să le trateze împreună, patrimoniul, identitățile și povestea rămân, cum sunt astăzi, trei lucruri despre care se vorbește separat [C/I].

1.2. Premisa: cultura în sens larg și criteriile de evaluare

Capitolul adoptă explicit perspectiva dezvoltării locale: turismul nu este scopul, ci mijlocul. Cultura nu este, din această perspectivă, un inventar de monumente și de spectacole, ci sistemul prin care o comunitate își cunoaște, își întreține și își povestește locul - ziduri și case, dar și obiceiuri, instituții, evenimente, meserii, memorie, inclusiv memoria incomodă a secolului al XX-lea. Sensul larg este impus de consultarea însăși: aceiași respondenți care vorbesc despre Biserica Neagră vorbesc, în aceeași frază, despre termopane, despre tonete, despre ora 22 și despre cartierele fără centru. A trata cultura fără contrariul ei ar însemna a reține doar jumătate din diagnostic [I].

Din perspectiva dezvoltării locale, cultura este evaluată după cinci criterii, care revin în direcțiile strategice din secțiunea 4. Primul este **coeziunea**: dacă oferta culturală a orașului îi leagă pe brașoveni între ei și de locul lor, dacă îi readuce în centru și dacă le dă cartierelor un centru al lor; principiul transversal al strategiei - locuitorul primul - se aplică aici în forma cea mai directă. Al doilea este **identitatea fără kitsch**: dacă patrimoniul, evenimentele și comerțul exprimă locul sau îl banalizează, și dacă povestea spusă vizitatorului este adevărată. Al treilea este **retenția valorii și prelungirea șederii**: dacă cultura dă vizitatorului un motiv pentru a doua și a treia noapte, în locul sejurului de 1,84 nopți (calculul pe seriile INS; 1,87–1,90 după recalculul propriu pe TEMPO), și dacă valoarea produsă rămâne la instituțiile, operatorii și meseriașii locali. Al patrulea este **sezonalitatea**: dacă calendarul cultural umple fereastra reală de extrasezon a orașului - martie și

²³¹Primăria Municipiului Brașov, „Junii Brașovului” (atestare 26 martie 1728, cele șapte cete, programul Săptămânii Luminate): <https://www.brasovcity.ro/junii-brasovului> ; <https://zilesinopti.ro/?p=359618> ; <https://zilesinopti.ro/2025/04/19/junii-brasovului/>

²³²Institutul Național al Patrimoniului - Inventarul elementelor vii de patrimoniu cultural imaterial: <https://patrimoniu.ro/ro/patrimoniu-imaterial/articles/elemente-de-patrimoniu-cultural-imaterial-din-rom-nia> ; Registrul național al patrimoniului cultural imaterial: <https://patrimoniu.ro/ro/patrimoniu-imaterial/articles/registrul-na-ional-al-patrimoniului-cultural-imaterial> ; Repertoriul național de patrimoniu cultural imaterial, vol. I (CIMEC, 2009), p. 76; elementele României pe Lista Reprezentativă UNESCO: <https://patrimoniu.ro/ro/patrimoniu-imaterial/articles/elemente-din-rom-nia--nscrise-pe-lista-reprezentativ--unesco-a-patrimoniului-cultural-imaterial-al-umanit--ii> ; UNESCO, decizia 20.COM 7.B.38 (cobza): <https://ich.unesco.org/en/decisions/20.COM/7.B.38>

aprilie, apoi noiembrie - sau se adaugă vârfului de august. Al cincilea este **accesul și policentrismul**: dacă cultura este disponibilă seara, în cartiere, în Poiana și în zona metropolitană, și nu doar între orele 10 și 22 pe culoarul Republicii–Piața Sfatului [I].

Poziționarea culturală a destinației a fost stabilită de managementul de proiect și este preluată ca premisă, nu rediscutată: Brașovul nu intră în competiție nici cu Sibiu, pe cultura „grea”, instituțională, nici cu Clujul, pe festivalul-vârf; se poziționează pe cultura în sens larg a târgului modern și pe condiția de graniță, tratate împreună. Capitolul verifică această poziționare prin diagnostic (secțiunea 2) și o traduce în viziune, principii și direcții (secțiunile 3 și 4).

1.3. Surse, metodă, limite

Capitolul integrează cinci straturi de surse, fiecare cu propria unitate de analiză.

(a) Interveniurile individuale - 22 de interviuri cu 24 de subiecți, realizate în 2026 de managerul de proiect, citite integral prin fișe de extragere tematică și prin raportul lor integrat. Unitatea de numărare este subiectul (pentru teme) și pasajul (pentru intensitate); frecvențele oficiale sunt cele ale grilei de analiză tematică pe valență (100 de teme × 24 de subiecți, criteriul „discutat substanțial”).

(b) Consultările de grup - cele 12 ateliere ale Etapei I (22 iunie – 16 iulie 2026), sesiunea de grup cu membri ai Ordinului Arhitecților din România, Filiala Brașov, notele manuscrise ale participanților la atelierele 01 și 07, documentele de idei ale consultărilor 09 (locuitori din Șchei) și 10 (mediul de afaceri), fără transcript, și memo-ul observatorului echipei pentru consultările 02, 07 și 08. Unitatea de numărare este atelierul, nu vorbitorul; frecvențele oficiale sunt cele ale matricei consolidate interviuri × ateliere (148 de teme × 12 ateliere, sesiunea OAR fiind codificată ca atelierul 13).

(c) Recenziile online - baza consolidată a proiectului, 47.525 de recenzii Booking (23.000), Google Maps (17.097) și Tripadvisor (7.428), publicate între ianuarie 2023 și iulie 2026, pentru 385 de unități din Brașov și Poiana Brașov, dintre care 48 de obiective culturale publice identificabile, cu 3.117 recenzii. Analiza reia prelucrările raportul de analiză a destinației - inclusiv lectura „nucleului perceptual” pe 1.352 de recenzii de obiective - și le extinde cu o analiză lexicală proprie, multilingvă, pe familii de termeni (istorie, medieval, poveste, Dracula, Transilvania, săsesc, muzeu, festival, noapte, plictisitor, kitsch). Avertismentul metodologic rămâne cel al aceluiași raport: distribuția recenziilor reflectă vizibilitatea digitală a listărilor, nu structura cererii.

(d) Cercetarea națională de referință - valul de referință al strategiei (ciclul de referință 2022–2025), cu baza călătorilor români și cu subeșantionul vizitatorilor Brașovului din ultimii cinci ani; metodologia, eșantionul și ponderarea sunt prezentate în raportul cercetării naționale, document distinct al strategiei. Asocierile spontane și răspunsurile deschise („ce lipsește”, „ce vă place”, criteriile de alegere) au fost recodate lexical din textul brut.

(e) Documentele de context și validarea externă - raportul de analiză a destinației (date INS și platforme online), seriile INS TEMPO pentru municipiu (sosiri lunare 2024–2026, înnoptări

2021–2025)²³³, Ghidul de amplasare a teraselor al Primăriei (HUB-IN, 2023), planul de mobilitate HINGE²³⁴, documentația de patrimoniu culinar a Muzeului de Etnografie²³⁵, cercetarea asupra tradiției aviatice, capitolele G, P5 și P3 ale strategiei, teza de doctorat a Lorenei (Oprica) Aldea despre geografia simbolică a Brașovului, bazată pe o anchetă în rândul locuitorilor, pe interviuri de profunzime cu lideri de opinie și pe analiza imaginii online a orașului²³⁶, documentele oficiale ale competiției pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034, raportul juriului pentru titlul din 2021²³⁷ și o fișă de validare externă a faptelor citate în consultare, întocmită din surse oficiale (Primăria Municipiului Brașov, Institutul Național al Patrimoniului, INS, rapoartele instituțiilor culturale) și de autoritate.

Codificarea s-a făcut cu o listă de coduri de 20 de subteme culturale (Tabelul 1), aplicat uniform tuturor fișelor de extragere, cu valență obligatorie pentru fiecare pasaj: A (atu/potențial), B (problemă/risc), C (propunere). Un pasaj poate purta mai multe coduri. Rezultatele sunt citite împreună cu grila de referință a proiectului și cu matricea consolidată, care numără mai restrictiv și rămân instrumentele oficiale ale Raportului final; lista de coduri servește organizării materialului, nu înlocuirii grilei. Convenția de citare a cifrelor tematice este „X din 24 de subiecți / Y din 22 de interviuri / Z din 12 ateliere”; aceste cifre sunt coduri binare agregate ale echipei de codificare, nu date de teren.

Limite. Nu există în Brașov o bază de date a evenimentelor (număr, participanți, bugete, finanțatori, locații); inventarul din secțiunea 2.5.10 și din Anexa B a fost reconstituit din surse publice și rămâne incomplet. Nu există o statistică oficială a vizitatorilor muzeelor din municipiu: seria INS este județeană și dominată de Castelul Bran, iar rapoartele instituțiilor sunt disponibile doar pentru două muzee²³⁸²³⁹. Strategia culturală a municipiului pentru 2015–2030, elaborată odată cu candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021, a fost aprobată prin HCL nr. 478/2015 și este invocată în ghidurile de finanțare culturală ale Primăriei din 2022 și 2023²⁴⁰;

²³³Institutul Național de Statistică, TEMPO Online - matricele TUR104H (sosiri), TUR105E (înnoptări) și TUR101C (capacitate), municipiul Brașov: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>

²³⁴Consiliul Județean Brașov (cu Civitta), „Planul Strategic de Acțiune HINGE” (proiect Interreg), decembrie 2023.

²³⁵Stănescu, A. (Muzeul de Etnografie Brașov), documentația de patrimoniu culinar: „Mâncarea de Brașov - identitate și influențe culinare”; „Specific local și identitate în bucătăria din Țara Bârsei”; studiile de caz Streussel Kuchen, rabarbar și tarhon, friptura de Brașov, Krumiri și Casale Monferrato.

²³⁶Geografia simbolică a Brașovului - anchetă în rândul locuitorilor, interviuri de profunzime și analiza imaginii online: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, cap. III; Oprica, L. (2020), „Brașov, City of Lost Candidacies. Case Study”, Bulletin of the Transilvania University of Brașov, seria VII, 13(62): <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>; Oprica, L. (2020), „The Symbolic Geography of Brașov in the Online Environment”, același buletin, 13(62): <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.2.10>

²³⁷Capitala Europeană a Culturii - propunerea Comisiei Europene pentru anii 2034–2047, COM(2026) 455: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>; raportul juriului de preselecție pentru titlul din 2021 în România (ianuarie 2016): https://beta.timisoara2023.eu/document/view/151/ecoc-2021-romania_en.pdf

²³⁸Direcția Județeană de Statistică Brașov, Anuarul statistic, cap. 8 „Cultură, sport”: <https://brasov.insse.ro/wp-content/uploads/2025/04/CAPITOLUL-08-Cultura-Sport.pdf>; seria „Muzeu și colecții publice 1990–2023”: <https://brasov.insse.ro/wp-content/uploads/2025/05/02.Muzeu-si-colectii-publice-1990-2023.pdf>

²³⁹Instituțiile culturale și tutela lor - Primăria Municipiului Brașov: <https://www.brasovcity.ro/primaria/servicii-publice>; Muzeul Județean de Istorie: <https://www.brasovistorie.ro/>; Muzeul de Etnografie: <https://www.etnobrasov.ro/>; Muzeul de Artă, raport de activitate 2024: <https://www.muzeulartaby.ro/assets/pdf/rapoarte%20anuale%20de%20activitate/raport-de-activitate-2024-final-24.02.pdf>; Muzeul „Casa Mureșenilor”, raport de activitate 2025: <https://muzeulmuresenilor.ro/wp-content/uploads/2026/03/Raport-de-activitate-2025.pdf>; Biblioteca Județeană „George Barițiu”: <https://www.bibv.ro/>; Noaptea Muzeelor 2026: <https://agerpres.ro/documentare/2026/05/23/23-mai---noaptea-muzeelor-2026-editia-a-22-a-1559143>

²⁴⁰„Strategia Culturală a Municipiului Brașov 2015–2030”, aprobată prin HCL nr. 478/2015 și invocată în ghidurile de finanțare culturală ale Primăriei Municipiului Brașov din 2022 și 2023: <https://www.brasovcity.ro/file-zone/proiecte/hotarare/PC2022/4.%20Ghid%20finantare%20culturala%202022.pdf>; <https://www.brasovcity.ro/file-zone/proiecte/hotarare/CU2023/5.%20Ghid%20finantare%20nerambursabila%20din%20bugetul%20local.pdf>

sinteza ei este publicată pe site-ul Primăriei²⁴¹, dar nu au fost identificate nici o evaluare a implementării, nici o actualizare. Strategia se sprijină pe un studiu de consum și practici culturale realizat în 2015 de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, la comanda Primăriei și a Agenției Metropolitane pentru Dezvoltare Durabilă²⁴², primul barometru al consumului cultural din oraș²⁴³; o serie ulterioară nu a fost identificată, iar „Agenda culturală” invocată în consultare nu a putut fi regăsită, link-urile de pe site-ul AMB fiind inactice. Seria finanțării publice locale a culturii independente a fost reconstituită din presă, pe baza cifrelor din bugetele publice²⁴⁴. Afirmările cantitative ale respondenților (plafoane ISU de 15–20 de persoane în muzee, „2 milioane de intrări” la Bran, bugete de festival) sunt redade ca declarații [D], nu ca date.

Tabelul 1. Lista de coduri a subtemelor culturale (K01–K20)

Cod	Subtemă
K01	Patrimoniul construit: centrul istoric, fortificațiile, fațadele, straturile arhitecturale, Cetățuia
K02	Istoria recentă și patrimoniul industrial: Orașul Stalin, platformele industriale, 1987, cinematografele
K03	Muzeele și instituțiile culturale: spații, personal, cooperare, poziția în produs
K04	Patrimoniul viu: Junii, Șcheiul, comunitățile, breslele, obiceiurile
K05	Evenimente, festivaluri, calendar, cadență, eveniment-lemă
K06	Kitsch, banalizare, dezordine vizuală, „decor”, suveniruri
K07	Dracula și Bran: ancoră, registru, comunicare diferențiată
K08	Identitate și narațiune identitară: târg, graniță, libertate, multiculturalitate, deficitul de cunoaștere
K09	Orașul viu seara; cultura tânără; viața culturală cotidiană
K10	Antreprenoriat cultural, sectorul independent, educație artistică, universitate
K11	Cultura în cartiere; locuitorii; policentrism
K12	Cultura în Poiana Brașov și în zona metropolitană
K13	Narațiune și mediere: ghizi, interpretare, informare, poveste
K14	Repere de comparație și modele externe
K15	Guvernanță și finanțare a culturii
K16	Patrimoniul religios: biserici, culte, pelerinaj
K17	Natura ca peisaj cultural: Tâmpa, Pietrele lui Solomon, parcurile istorice
K18	Patrimoniul culinar (tratat în capitolul G; aici doar referit)
K19	Percepție și date: imaginea, recenzii, cererea, statistica
K20	Altele: sezonabilitate, durata sejurului, turismul de afaceri, tradiția aviatică

Sursa: protocolul de extragere al capitolului, aplicat celor 57 de fișe de extragere ale proiectului.

²⁴¹„Strategia pentru Cultură a Municipiului Brașov 2015–2030. Sintează”, publicată pe site-ul Primăriei Municipiului Brașov:

<https://www.brasovcity.ro/file-zone/financiar/program-investitii/cultura/2019/Strategie%20pentru%20cultura.pdf>

²⁴²Studiul de consum și practici culturale în rândul populației municipiului Brașov și a zonei metropolitane, realizat în 2015 de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, prezentat în sinteza strategiei pentru cultură, cap. 2:

<https://www.brasovcity.ro/file-zone/financiar/program-investitii/cultura/2019/Strategie%20pentru%20cultura.pdf>

²⁴³Primul barometru al consumului cultural din Brașov, 2015: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 96 și 170; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssi.2020.13.62.3.14>

²⁴⁴Finanțarea culturii independente - Ghidul cultural al Primăriei Municipiului Brașov (2024: 6 milioane lei; 2025: sesiune anulată; 2026: 1 milion lei, 659.396 lei acordati) și Consiliul Județean Brașov (2025: 2 milioane lei; 2026: 0): <https://www.g4media.ro/primaria-si-consiliul-judetean-brasov-lasa-cultura-independenta-fara-nicio-finantare-publica-locala-in-2026-acuza-consortiu-cultural-corona.html> ; <https://zilestinopti.ro/2026/06/02/brasovul-cultural-intre-entuziasm-si-promisiuni-de-sprijin/> ; <https://www.monitorulexpres.ro/2026/07/07/finantare-tardiva-pentru-proiectele-culturale-independente-de-la-brasov/> ; <https://bizbrasov.ro/2026/09/30/finantari-proiecte-culturale-brasov-festiv/>

2. Diagnostic

2.1. Cultura în cererea națională: cerere latentă, consum de exterior

Cercetarea națională de referință măsoară cultura în cinci locuri: ca formă de turism practică, ca criteriu de alegere a unei destinații, ca atractivitate comparată a Brașovului și a destinațiilor alternative, ca vizitare și notorietate a 25 de obiective și experiențe brașovene și ca lipsă sau preferință declarată de cei care au vizitat orașul. Toate cifrele de mai jos provin din cercetarea națională de referință [C].

Turismul de evenimente este răspândit la toate categoriile de călători, fără să formeze un segment aparte. Întrebați ce forme de turism preferă în mini-vacanțe și concedii, 25,9% dintre călătorii români declară că practică turismul „*de evenimente (sportiv, cultural, muzical etc.)*” regulat și 46,1% „*doar ocazional*”; doar 27,9% nu îl practică deloc. Turismul religios este practicat regulat de 22,9% și ocazional de 38,8%. Bateria nu conține un item „*turism cultural*” distinct - cultura apare doar în paranteza itemului „*de evenimente*”, ceea ce este o limită metodologică de reținut: practica culturală propriu-zisă (muzee, monumente, orașe istorice) nu a fost măsurată separat. Interesul pentru evenimente este stabil pe toate sub-populațiile (între 22% și 33% practică regulată) și cel mai ridicat la vizitatorii frecvenți ai Brașovului (32,9% dintre cei care vin de mai multe ori pe an), la cei care călătoresc cu prietenii (31,1%) și la tinerii de 18–29 de ani (34,4%); printre vizitatorii Brașovului din ultimii cinci ani, practica regulată este de 27,7%, cea ocazională de 47,1%. Cifra de „*48% cerere latentă*” vehiculată în proiect provine din valul anterior al cercetării și este confirmată de valul de referință la 46–47% [C].

Tabelul 2. Formele de turism practicate de călătorii români și de vizitatorii Brașovului (%)

Forma de turism	Bază	Practică regulată	Doar ocazional	Deloc	Regulat sau ocazional
Litoral	total	74,9	17,1	8,0	92,0
Balnear	total	54,2	31,8	14,0	86,0
Ecoturism	total	44,3	34,1	21,6	78,4
Montan	total	42,6	30,7	26,7	73,3
Rural / agroturism	total	41,0	39,8	19,2	80,8
Gastronomic	total	37,5	35,0	27,5	72,5
Cumpărături	total	31,0	39,0	29,9	70,1
Road trip	total	28,8	25,7	45,5	54,5
De evenimente (sportiv, cultural, muzical etc.)	total	25,9	46,1	27,9	72,1
De evenimente	vizitatori ai Brașovului	27,7	47,1	25,2	74,8
Religios	total	22,9	38,8	38,3	61,7
Religios	vizitatori ai Brașovului	24,9	39,9	35,3	64,7
Aventura	total	20,6	23,6	55,8	44,2
Cicloturism	total	10,6	16,5	72,8	27,2

Sursa: cercetarea națională de referință, baza călătorilor români și vizitatorii Brașovului.

Cultura este un criteriu minoritar de alegere, dar „obiectivele turistice” sunt vehiculul ei. Întrebați, deschis, după ce criterii - altele decât banii - aleg o destinație, 7,7% dintre călători numesc cultura sau istoria (7,2% în codificarea livrată cu baza, 7,6% în recodarea lexicală); adunând toate familiile culturale explicite (cultură și istorie, muzee și castele, arhitectură și centru istoric, evenimente), se ajunge la 9,9%, iar criteriul cultural explicit urcă la 12,6% la tinerii de 18–29 de ani și la 11,7% la cei cu studii superioare. În schimb, „obiectivele turistice”, „atractivele”, „ce e

de vizitat” sunt numite de 29,2% (28,5% codificat, 27,7% lexical) și sunt al doilea criteriu după natură și peisaj (33,6%). Simetric, „lipsa obiectivelor” este motiv de respingere a unei destinații pentru 5,9%. Cultura nu aduce, așadar, singură turistul român, dar este conținutul a ceea ce el numește „obiective”; pentru Brașov, întrebarea este dacă aceste obiective au, dincolo de ziduri, o poveste [C].

Brașovul este destinația cea mai atractivă din țară, iar Sibiuul este destinația alternativă cea mai apropiată pe cultură. Pe o listă de 15 destinații, Brașovul are atractivitatea percepută cea mai ridicată (86,8–86,9% „foarte atractivă” sau „atractivă”; 35,5% „foarte atractivă”), înaintea Sibiului (81,3–81,4%; 26,0%), a Deltei Dunării (79,2%), a Carpaților (77,7%) și a satelor, cetăților săsești și bisericilor fortificate (77,5%); Clujul are 67,2%, Oradea 66,7%, Iașiul 64,7%. Diferența se vede mai ales la vizitare: 33,9% dintre călători vin la Brașov cel puțin anual, față de 20,1% la Sibiu și 22,0% la Cluj; doar 10,2% nu au fost niciodată la Brașov, față de 16,6% la Sibiu și 30,7% la satele și cetățile săsești - hinterlandul cultural al Brașovului are cel mai mare decalaj dintre atractivitate și vizitare din toată lista (60,9 puncte procentuale). Raportul de analiză a destinației numește Sibiuul „concurrent direct pe turismul urban-cultural din Transilvania” și Clujul „concurrent pe city-break și evenimente”, cu o sezonabilitate inversă celei brașovene [C].

Decorul este vizitat; instituțiile, nu. Bateria celor 25 de obiective și experiențe testate la vizitatorii Brașovului (Tabelul 3) arată o ierarhie netă: Poiana Brașov (88,5%), Piața Sfatului (84,2%), Biserica Neagră (83,9%), Cetățuia (73,1% - deși închisă publicului, cu o scurtă excepție în septembrie 2023²⁴⁵), Tâmpa (72,3%) și Strada Sforii (63,2%) formează nucleul; fortificațiile și Șcheiul urmează la jumătate (Turnul Negru 55,5%, cartierul Șchei 49,4%, Poarta Șchei 48,3%, Turnul Alb 44,0%, bastioanele 43,1%); muzeele și casele memoriale închid clasamentul obiectivelor permanente - Muzeul Județean de Istorie 36,6%, Muzeul de Artă 34,0%, Prima Școală Românească 31,7%, Casa Mureșenilor 27,4%, la notorietăți de 60–76%. Cele două festivaluri testate au cea mai slabă conversie din întreaga baterie: Brașov Jazz & Blues Festival este cunoscut de 60,9% dintre vizitatori și frecventat de 15,3%, Săptămâna Comediei de 45,8% și 13,5%; 19,6% au participat la cel puțin unul dintre ele, iar 34,1% nu cunosc niciunul. Vizitatorul a văzut, în medie, 8,8 obiective culturale din 20; 76,5% au vizitat atât Biserica Neagră, cât și Piața Sfatului, dar 45,3% nu au intrat în niciun muzeu sau casă memorială, iar dintre cei care au vizitat nucleul (Biserica Neagră și Piața Sfatului) 39,0% nu au intrat în niciun muzeu. Rezerva „cunosc, dar nu am vizitat” este, la fiecare muzeu, de 33–41% - aceasta este rezerva de conversie a destinației [C].

Tabelul 3. Vizitarea și notorietatea celor 25 de obiective și experiențe testate la vizitatorii Brașovului (%)

Obiectiv	Vizitat de mai multe ori	Vizitat o dată	Vizitat total	Cunosc, nevizitat	Nu cunosc
Poiana Brașov	63,0	25,5	88,5	9,4	2,1
Piața Sfatului	60,2	24,0	84,2	9,3	6,5
Biserica Neagră	48,5	35,4	83,9	11,1	5,0
Cetatea Brașov (Cetățuia)	33,7	39,4	73,1	20,5	6,4
Muntele Tâmpa	39,2	33,1	72,3	20,4	7,3

²⁴⁵Cetățuia - în proprietate publică prin decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție din 8 noiembrie 2022; lucrări de punere în siguranță începute în mai 2026: <https://www.monitorulexpres.ro/2022/11/09/cand-vom-putea-vizita-din-nou-cetatuia-de-pe-straja-va-fi-consolidata-de-urgenta-iar-apoi-se-va-decide-cum-va-fi-folosita/>; <https://bizbrasov.ro/2026/03/16/proiectant-lucrari-cetatuia-brasov/>; <https://www.monitorulexpres.ro/2026/05/07/au-inceput-lucrari-de-reparatii-si-punere-in-siguranza-la-cetatuia-brasov/>

Obiectiv	Vizitat de mai multe ori	Vizitat o dată	Vizitat total	Cunosc, nevizitat	Nu cunosc
Strada Sforii	34,0	29,2	63,2	18,0	18,8
Turnul Negru	18,7	36,8	55,5	25,6	18,9
Cartierul Șchei	24,5	24,9	49,4	26,1	24,6
Poarta Șchei	21,2	27,1	48,3	27,6	24,1
Turnul Alb	14,2	29,9	44,0	29,5	26,4
Grădina Zoologică	16,5	27,2	43,7	38,0	18,3
Bastioanele (Fierarilor, Țesătorilor)	17,0	26,1	43,1	27,0	29,9
Bisericile fortificate (Prejmer, Hărman, Feldioara)	12,9	28,1	41,0	38,2	20,8
Biserica Sf. Nicolae	12,3	27,3	39,6	30,1	30,3
Parc Aventura	12,8	24,1	36,9	41,0	22,1
Muzeul Județean de Istorie (Casa Sfatului)	12,5	24,2	36,6	39,4	24,0
Promenada „După Ziduri”	16,4	20,1	36,5	25,8	37,7
Muzeul de Artă	10,8	23,2	34,0	40,6	25,3
Biserica Sf. Bartolomeu	9,9	23,1	33,0	36,4	30,6
Prima Școală Românească	9,7	22,0	31,7	33,8	34,5
Paradisul Acvatic	12,1	18,4	30,5	37,5	32,0
Poarta Ecaterinei	11,0	17,7	28,6	28,1	43,3
Casa Mureșenilor	9,4	18,0	27,4	33,0	39,6
Brașov Jazz & Blues Festival	4,6	10,6	15,3	45,7	39,1
Săptămâna Comediei	5,4	8,1	13,5	32,3	54,2

Sursa: cercetarea națională de referință, vizitatorii Brașovului din ultimii cinci ani; obiectivele culturale cu bold la „vizitat total”.

Vizitatorii descoperă cultura mai ales când revin; rareori ea este motivul primei vizite.

Dintre vizitatorii care vin la Brașov de mai multe ori pe an, 73% au intrat în cel puțin un muzeu și 35% au participat la cel puțin un festival; dintre cei veniți acum trei-cinci ani, 40% și, respectiv, 13%. Vârsta schimbă conținutul: Biserica Neagră este vizitată de 71% dintre tinerii de 18-29 de ani și de 91% dintre cei de peste 60, dar muzeele și festivalurile au publicul cel mai receptiv tocmai la tineri - Muzeul de Istorie 44%, Muzeul de Artă 42%, Jazz & Blues 25% la 18-29 de ani, față de 40%, 34% și 7% la peste 60. Nevizitatorii cunosc în medie 10,3 obiective din 25, dar muzeele doar în proporție de 37-38%; motivele nevizitării sunt distanța (44,8%) și pasivitatea, iar 15,3% declară „nu știu ce aș putea face în Brașov” - 21,2% la tineri; respingerea activă este marginală. Cultura are, deci, un gol de informare înainte de a avea unul de atracție [C].

Vizitatorii trec cultura la ce le-a plăcut, rareori la ce le-a lipsit. Dintre vizitatorii care spun ce lipsește Brașovului, 7,6% formulează o lipsă culturală, în familii mici: evenimente și festivaluri 2,1%, viață de noapte 1,8%, arhitectură de restaurat 1,5%, istorie și cetate de renovat 1,2%, tradiții 1,0%, muzee 0,2%. Dintre cei care spun ce le place cel mai mult, 36,3% numesc ceva cultural: Piața Sfatului, Republicii și Strada Sforii 12,6%, Biserica Neagră și bisericile 10,8%, arhitectura și centrul vechi 9,8%, istoria și cetatea 5,7%, evenimentele și Târgul de Crăciun 1,8%, muzeele 0,4%. Experiența de ansamblu este evaluată pozitiv de 95,2% dintre vizitatori, 76,7% ar recomanda orașul „sigur”, iar pe scala „adormită - plină de viață” Brașovul primește 5,60 din 7, cu 19,4% dintre vizitatori la mijloc sau sub. Concluzia secțiunii este formulată încă din Etapa II a proiectului: Brașovul nu are o problemă de atracție, ci una de conversie - cererea există, orașul este vizitat și plăcut, dar cultura lui este consumată ca decor și rar ca instituție, poveste sau eveniment [C/I].

2.2. Imaginea spontană: un oraș-decor medieval cu un monument-emblemă

Întrebați la ce se gândesc spontan când aud „Brașov”, cei 1.675 de călători ai cercetării naționale au produs 3.556 de mențiuni, dintre care 3.362 valide, de la 1.295 de respondenți. Imaginea a fost citită pe familii lexicale, cu doi indicatori - ponderea în mențiuni și ponderea respondenților care au produs cel puțin o mențiune din familie - și a fost comparată cu numărătoarea brută folosită de capitolele P5 și G (munte 381 de mențiuni, Biserica Neagră 254, istorie și medieval 203, centru și Piața Sfatului 187, Tâmpa 90). Diferențele dintre cele două numărători țin de dicționare și de eliminarea non-răspunsurilor; capitolul citează ponderea respondenților din recodarea lexicală [C].

Tabelul 4. Imaginea spontană a Brașovului: familiile lexicale culturale (% dintre respondenții cu asocieri valide)

Familie lexicală	Mențiuni	% respondenți	% vizitatori	% nevizitatori
Biserica Neagră	234	20,5	19,0	24,2
Centru / Piața Sfatului / Sforii / Republicii	216	16,9	17,0	16,6
Istorie / medieval / vechi / cetate / turnuri	224	16,2	17,8	12,2
Tâmpa (însemn, simbol)	95	8,5	9,4	6,2
Dracula / Bran / castel	73	5,2	4,7	6,5
Cultură (generic)	36	3,0	3,0	2,7
Festivaluri / evenimente / concerte / Târgul de Crăciun / Cerbul de Aur	39	2,8	3,3	1,7
Tradiții / autenticitate / folclor	31	2,5	2,0	3,6
Sași / german / Transilvania / Ardeal / multicultural	25	2,0	1,4	3,4
Biserici / religios (fără Biserica Neagră)	19	1,3	1,2	1,8
Muzee / biblioteci	12	1,3	1,3	1,4
Arhitectură / clădiri / case	16	1,3	1,1	1,6
Șchei / Poarta Șchei / Școala Românească	12	1,1	1,5	0,3
Cetățuia	7	0,6	0,8	0,2
Junii	2	0,1	0,1	0,0
Kronstadt	0	0,0	0,0	0,0
Orice familie culturală (inclusiv Tâmpa)	972	50,4	50,6	50,0
Orice familie culturală fără Tâmpa	877	48,5	48,2	49,2
Pentru comparație: munte / montan	424	31,6	29,8	36,2
Pentru comparație: frumos / pitoresc	373	22,5	21,5	24,9

Sursa: cercetarea națională de referință, asocierile spontane cu Brașovul, recodare lexicală.

Jumătate dintre călători au o imagine culturală a Brașovului, construită din trei repere de exterior. Orice familie culturală apare la 50,4% dintre respondenți (48,5% fără Tâmpa), iar 12,9% produc exclusiv asocieri culturale; la prima mențiune, 32,9% dau un răspuns cultural, dar muntele rămâne primul cuvânt (19,0%), urmat de „frumos” (12,2%) și de Biserica Neagră (10,8%). Cele trei repere culturale dominante - monumentul, piața, „istoria” - sunt toate vizibile din stradă; niciunul nu cere să intri undeva, să ascuți pe cineva sau să vii într-o anumită zi. „Istorie / medieval” este un vocabular gol de conținut: numai 0,8% dintre respondenți numesc un element al fortificației (turnuri, bastioane, porți), deși 43–55% dintre vizitatori le-au văzut; Cetățuia explicit are 0,6%, Strada Sforii 1,4% (vizitată de 63,2%), iar niciun stil arhitectural - gotic, baroc, secesion - nu este numit. Biserica Neagră este și singurul reper cultural a cărui pondere crește abrupt cu vârsta: 9,7% la 18–29 de ani, 33,5% la peste 60; la vizitatorii frecvenți, locul ei este luat de „istorie” (23,9%) și de centru (21,1%) [C].

Niciun eveniment viu al orașului nu a intrat în imaginarul național. Familia „festivaluri / evenimente” are 2,8%, iar singurele evenimente cu nume sunt Cerbul de Aur - 12 mențiuni (0,9%), pentru un festival a cărui ultimă ediție a fost în 2019 și a cărui marcă aparține Televiziunii Române²⁴⁶ - și Târgul de Crăciun - 12 mențiuni (0,8%). Rockstadt, Săptămâna Comediei, Dracula Film Festival, Zilele Brașovului, Massif și Săptămâna Luminată a Junilor au zero mențiuni; „jazz”, „Oktoberfest” și „teatrul municipal” apar o singură dată fiecare. Junii au două mențiuni din 3.362, dintre care una este o confuzie („Juni Sibiului”). Muzeele adună 12 mențiuni, cu o denumire eronată printre ele; Sfântul Nicolae din Șchei, zero; sașii, germanii, Transilvania și multiculturalitatea, împreună, 2,0%, iar Kronstadt, nicio mențiune. Perioada comunistă apare în două mențiuni necodate („uzina de tractoare”, „industrie”) [C].

Comparația cu Țara Făgărașului arată ce poate face un reper identificabil. Pentru Țara Făgărașului, 37,8% dintre respondenți produc o asociere culturală, mai puțin decât pentru Brașov (48,5%), dar cu o structură mai precisă: cetatea și istoria 21,7% (Cetatea Făgărașului este numită explicit în circa 65 de mențiuni), tradițiile și satele 12,8%, mănăstirile 4,4%. Brașovul are de cinci ori mai puține asocieri cu tradițiile (2,5% față de 12,8%) și de peste trei ori mai puține cu religiosul, în afara Bisericii Negre (1,3% față de 4,4%), decât o destinație rurală cu notorietate mult mai mică. Lecția, formulată și de capitolul G pentru brânza de Făgăraș, este că un element identificabil devine reper de destinație chiar fără promovare - și că Brașovul nu are, astăzi, niciun asemenea reper cultural în afara monumentului-emblemă [C/I].

Locuitorii sunt văzuți ca ospitalieri și „civilizați”, rareori ca purtători ai unei culturi. Asocierile spontane cu brașovenii sunt dominate de ospitalitate (42,3%), hărnicie (15,0%) și de atributul „culți / educați / civilizați” (9,6%); multietnicitatea apare la 4,5%, sașii la 1,6%, maghiarii la 1,0%, tradiționalismul la 2,7%. Atributul „civilizat” este singurul care poate fi legat narativ de moștenirea urbană a orașului; el nu este, însă, nicăieri conectat în imaginar cu patrimoniul construit sau cu istoria. Verdictul secțiunii este cel al fișei de analiză: imaginea națională a Brașovului este cea a unui oraș-decor medieval cu un monument-emblemă, nu a unui oraș de cultură; ea este aproape identică la vizitatori și la nevizitatori, ceea ce înseamnă că vizita nu adaugă, deocamdată, conținut cultural imaginii [C/I].

Imaginea din interior confirmă imaginea națională. Cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a Brașovului, care a combinat o anchetă în rândul locuitorilor, interviuri cu lideri de opinie și analiza rezultatelor căutărilor online, ajunge pe date independente la același tablou: patru analize realizate separat (ancheta, interviurile, analiza căutărilor online și un studiu din 2013 realizat pentru strategia turistică a județului) produc aceiași descriptori, „Curat, turism, liniște, civilizație, istorie, distracție și, mai presus de toate, centrul frumos”, adică o hartă mentală „foarte simplificată, centrată asupra unui număr mic de puncte de interes”²⁴⁷. Niciun eveniment al orașului nu apare în imaginea lui online. Sibiul și Clujul sunt descrise prin „constructe culturale recente”, iar Brașovul prin „elemente externe comunității actuale”: frumusețea centrului și a cadrului natural. Ce le-ar arăta și le-ar povesti locuitorii unui vizitator se reduce la munte, la

²⁴⁶Cerbul de Aur - ultima ediție 2019; concept și marcă ale Televiziunii Române: https://www.stiripesurse.ro/festivalul-cerbul-de-aur-va-avea-loc-in-perioada-22-25-august-la-brasov_1358652.html ; https://en.wikipedia.org/wiki/Golden_Stag_Festival

²⁴⁷Descriptorii orașului în patru analize independente și harta mentală a Brașovului: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 97, 111–112 și 163; articolul autoarei despre imaginea online a orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.2.10>

moștenirea medievală și la tradiția Junilor, iar Cerbul de Aur era numit printre elementele definitorii ale orașului la o dată la care festivalul nu se mai organiza [C].

Formula „*probabil cel mai frumos oraș din România*” are, potrivit aceleiași cercetări, o origine comercială: singurele mesaje despre oraș comunicate coerent ani la rând au fost sloganurile unor mărci de bere de pe umbrelele teraselor din centru, adoptate de administrație în lipsa unui plan de comunicare al orașului²⁴⁸. Imaginea din exterior, măsurată de cercetarea națională, și cea din interior, documentată de cercetarea doctorală, descriu același oraș-decor; schimbarea acestei imagini este una dintre mizele candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii (DC9) [C/I].

2.3. Experiența consumată: ce spun 47.525 de recenzii

Baza consolidată a proiectului cuprinde 47.525 de recenzii Booking, Google Maps și Tripadvisor (ianuarie 2023 – iulie 2026) pentru 385 de unități din Brașov și Poiana Brașov; dintre acestea, 48 de obiective culturale publice identificabile - patrimoniu construit, biserici, muzee, instituții de spectacol, repere identitare - adună 3.117 recenzii, cu rating mediu 4,50 și 13,2% recenzii negative. Toate recenziile celor trei categorii culturale (obiective și monumente, muzee și artă, divertisment și viață de noapte) privesc orașul; Poiana nu are niciuna. Clasificarea pozitiv/negativ este cea a bazei (rating armonizat $\leq 3,5$ pentru negativ); Biserica Neagră există doar pe Tripadvisor, cu 99 de recenzii, niciuna în română - o lacună a bazei, de completat [C].

Tabelul 5. Ratingul recenziilor pe categorii culturale de experiență și pe obiective selectate

Categorie / obiectiv	Recenzii	Rating	Pondere negative	Români: rating / % negative	Alte limbi: rating / % negative
Muzee și artă (20 de unități)	1.098	4,69	8,0%	4,74 / 7,1%	4,66 / 8,5%
Obiective și monumente (45 de unități)	1.804	4,31	18,4%	4,42 / 16,2%	4,26 / 19,4%
Divertisment și viață de noapte (35 de unități)	2.562	4,09	23,6%	3,82 / 31,0%	4,46 / 13,6%
Toată baza (385 de unități)	47.525	4,42	14,9%	4,39 / 15,5%	4,44 / 14,7%
Olimpia - Muzeul Sportului și Turismului Montan	250	4,92	1,2%	-	4,92 / 1,2%
Muzeul Amintirilor din Comunism (privat)	189	4,74	5,8%	4,63 / 7,3%	4,77 / 5,4%
Casa Sfatului (clădirea)	104	4,72	3,8%	4,81 / 3,7%	4,69 / 3,9%
Piața Sfatului	122	4,65	6,6%	4,63 / 10,5%	4,65 / 5,8%
Centrul istoric (ansamblu)	168	4,63	7,1%	4,78 / 3,7%	4,60 / 7,9%
Muzeul de Artă	92	4,62	9,8%	4,82 / 4,5%	4,44 / 14,6%
Catedrala Sf. Nicolae din Șchei	61	4,56	13,1%	4,82 / 5,9%	4,45 / 15,9%
Prima Școală Românească	110	4,51	14,5%	4,75 / 8,9%	4,26 / 20,4%
Turnul Alb	107	4,35	17,8%	4,55 / 15,0%	4,30 / 18,4%
Bastionul Tesătorilor (muzeu)	86	4,23	22,1%	4,74 / 4,3%	4,05 / 28,6%
Turnul Negru	103	4,14	22,3%	4,38 / 19,0%	4,07 / 23,2%
Bastionul Graft	43	4,07	30,2%	4,40 / 20,0%	3,89 / 35,7%
Sinagoga Beit Israel	118	4,06	24,6%	4,33 / 20,0%	4,02 / 25,2%
Biserica Neagră (doar Tripadvisor)	99	3,91	35,4%	-	3,91 / 35,4%
Strada Sforii	115	3,64	39,1%	4,57 / 8,7%	3,41 / 46,7%
Cinematografe (două unități)	159	3,53	36,5%	3,06 / 49,6%	4,70 / 4,3%
Cetățuia	97	3,51	43,3%	3,22 / 50,0%	3,76 / 37,3%
Cluburi cu muzică live (două unități)	173	3,35	42,2%	3,03 / 50,9%	3,85 / 28,4%
Bastionul Fierarilor	9	3,11	55,6%	3,60 / 40,0%	2,50 / 75,0%
Centrul de Informare Turistică Brașov	23	2,70	60,9%	2,33 / 66,7%	2,75 / 60,0%

²⁴⁸Originea formulei „probabil cel mai frumos oraș din România” și lipsa unui plan de comunicare al orașului: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 89–90 și 170; articolul autoarei despre imaginea online a orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.2.10>

Categorie / obiectiv	Recenzii	Rating	Pondere negativă	Români: rating / % negativă	Alte limbi: rating / % negativă
Tururi cu „Dracula” în denumire (Tripadvisor)	1.232	4,22	20,5%	-	-
Tururi de castele fără „Dracula” în denumire	620	4,82	3,2%	-	-
Tururi de patrimoniu rural și săsesc	275	4,91	2,2%	-	-

Sursa: baza consolidată de recenzii a proiectului (Booking, Google Maps, Tripadvisor, 2023–2026); clasificarea pozitiv/negativ este cea a bazei.

Muzeele sunt cel mai bine evaluat produs al destinației; monumentele sunt sub media bazei. Categoria „muzee și artă” are 4,69 și 8,0% recenzii negative, cea mai bună din toate cele zece categorii de experiență ale bazei; românii sunt chiar mai generoși decât străinii (4,74 față de 4,66) și recenzează muzeele proporțional mai mult (6,6% dintre recenziile lor non-cazare, față de 4,7% la străini), în timp ce monumentele le recenzează de aproape trei ori mai puțin decât străinii (5,2% față de 14,7%). „Obiectivele și monumentele” au 4,31 și 18,4% negative, sub media bazei (4,42), iar „divertismentul și viața de noapte” încheie clasamentul categoriilor cu sens cultural, cu 4,09 și 23,6% negative - 3,82 și 31,0% la recenzenții de limbă română, cel mai mare decalaj dintre români și străini din toată baza (-0,64). Punctele slabe ale patrimoniului țin de funcționare, nu de valoarea lui: Cetățuia (3,51; 43,3% negative; „închis cu lanțul și nu este afișat nici un program”), Strada Sforii (3,64; 39,1%; 4,57 la români, pentru care graffiti-ul „îi dă un farmec aparte”, și 3,41 la străini, pentru care „ruins the historical vibe”), Biserica Neagră pe Tripadvisor (3,91; 35,4%; taxa de intrare apare în 20 din cele 35 de recenzii negative, interiorul „simplu” în 11), Bastionul Graft (4,07; 30,2%) și, cel mai jos din întreaga bază culturală, Centrul de Informare Turistică (2,70; 60,9%), în contrast cu centrul de informare din Poiana (5,00) [C].

„Piatră, nu poveste.” În cele 1.352 de recenzii de obiective analizate, vocabularul material și constructiv (ziduri, turnuri, clădiri, arhitectură) apare în 32,7% dintre texte, vocabularul interpretativ (poveste, legendă, trecut, explicații, tradiție) în 5,5%, iar referințele directe la „story” sau „legend” în 0,8%; asocierile dominante sunt „frumos” (21,2%), „istoric / vechi” (15,5%) și „panoramic” (15,5%), „medieval” explicit are 3,3%, iar „transilvănean / săsesc / autentic” 2,7%. Prelucrarea proprie confirmă pe toată baza non-cazare: „istorie” apare în 4,6% dintre recenzii și este cuvântul cu cea mai bună asociere (rating 4,75 când apare), „poveste / legendă” în 1,8% (4,69), „medieval” în 0,5%, „arhitectură” în 0,5% - povestea plătește în note, dar este rară. Străinii citesc orașul ca transilvănean și săsesc; românii, nu: „Transilvania” apare în 2,96% dintre recenziile străinilor și în 0,05% dintre cele românești, „săsesc / Saxon / Kronstadt” în 51 de recenzii, dintre care 49 ale străinilor, „Kronstadt” în 26 de recenzii din toată baza. Junii apar în 5 recenzii din 47.525, toate în română. Eticheta „Dracula” costă: tururile care o poartă în denumire au 4,22 și 20,5% negative, față de 4,82 și 3,2% la tururile de castele fără ea și 4,91 și 2,2% la tururile de patrimoniu rural și săsesc - o diferență de -0,60 puncte și +17,3 puncte procentuale de recenzii negative, pentru aceleași castele; „Dracula” apare în 1,7% dintre recenziile non-cazare, aproape toate ale străinilor (361 din 377), cu tendință descrescătoare [C].

Seara și plictiseala sunt vizibile în recenzii; cultura, ca motiv al nopții a doua. În recenziile de cazare, cuvântul „noapte” apare în 5,0% dintre texte, cu rating 3,66 și 43,4% negative - zgomotul nocturn din centru, în oglinda „orașului mort” din consultare. „Plictisitor / boring / nothing to do” apare, strict, în 0,5% dintre recenziile non-cazare, cu rating 3,31 și 48,7% negative (2,94 la români); „the night life in Brasov is definitely lacking”. Durata medie a sejurului în municipiu este 1,84 nopți după calculul pe INS (medie 2022–2025 și valoarea 2025), 1,87 (2024)

și 1,90 (2025) după recalculul propriu pe seriile TEMPO (suma tipurilor de structuri raportată la sosiri), 1,853 în recenzii Booking; jumătate dintre sejururile Booking (50,3%) au o singură noapte, iar vocabularul „Old Town”, „atracții”, „walking” apare în recenzii abia după a doua noapte. Sezonalitatea precizează fereastra culturală: indicele sosirilor (100 = media lunară, 2024–2025) este 79 în aprilie și 83 în martie, minimele anului, 96 în noiembrie, 94 în iunie și 123 în august; iarna este un sezon propriu-zis (25,8% din înnoptări, locul al doilea național după București), nu un vârful; iar cererea a intrat în platou - 715.064 de sosiri în 2025 (694.617 după seria TEMPO fără vile), în scădere față de 2024, și 1.318.726 de înnoptări (-3,1%). Pentru cultură, concluzia raportului de analiză a destinației este că „prioritatea nu mai este redistribuirea cererii între luni, ci creșterea ei în termeni absoluți”: evenimentele și patrimoniul sunt instrumente ale nopții a doua și a treia, nu ale desezonalizării [C/I].

2.4. Vocea stakeholderilor: statistica tematică

Grila de analiză tematică pe valență a interviurilor (100 de teme × 24 de subiecți) și matricea consolidată interviuri × ateliere (148 de teme × 12 ateliere) sunt instrumentele oficiale ale Raportului final; 93 dintre temele matricei au cel puțin un cod cultural - 63 preluate din grila interviurilor și 30 apărute numai în ateliere. Rata de confirmare a grilei interviurilor în ateliere este de 90,0% (90 din 100 de teme), mai mare la atuuri (93,3%) și la probleme (92,1%) decât la propuneri (84,4%); nicio temă prezentă în cel puțin 11 interviuri nu lipsește din ateliere. Tabelul 6 reține temele culturale cu cea mai mare susținere și cele cu decalaje semnificative între cele două tipuri de surse; lista completă este în Anexa A [C].

Tabelul 6. Temele culturale ale grilei de referință și ale matricei consolidate: subiecți, interviuri, ateliere

Cod	Temă (formulare prescurtată)	Subiecți (din 24)	Interviuri (din 22)	Ateliere (din 12)	Valență
A3	Patrimoniul construit: centrul medieval, Biserica Neagră, fortificațiile	21	19	11	atu
A18	Zona metropolitană: cetăți, biserici fortificate	14	12	6	atu
A4	Dracula / Bran - notorietate externă gata construită	14	12	8	atu
A8	Multiculturalitatea, comuniunea, toleranța ca trăsături trăite	12	11	5	atu
A17	Sala Polivalentă și infrastructura de evenimente	12	10	6	atu
A7	Patrimoniul viu: Junii, tradițiile, Corul Bach, maialurile	10	9	4	atu
A16	Active adormite: Cetatea de pe Tâmpa, tuneluri, Cetățuia, cinematografe	7	6	8	atu
A19	Istoria recentă și patrimoniul industrial ca resursă	5	5	5	atu
A23	Poziția de graniță / limes („poarta de est”)	2	2	0	atu
A32	Muzeele ca purtători ai identității	0	-	2	atu (doar ateliere)
A34	Libertatea ca fir identitar (1688, 1848, 1987)	0	-	1	atu (doar ateliere)
A38	Stilul de viață activ („Lifestyle Capital”)	0	-	4	atu (doar ateliere)
B19	Guvernanță deficitară: nepăsare, lipsă de voință, impredictibilitate	17	15	10	problemă
B38	Haosul comunicării vizuale a comerțului: firme, vitrine, terase, mobilier	17	15	2	problemă
B7	Șederea scurtă (1,84); „n-au ce face”	15	13	7	problemă
B3	Degradarea centrului istoric: fațade, paragină, tonete, magazine de mâna a doua	14	12	4	problemă
B16	Evenimente deficitare: kitsch, lipsă de calendar și de calitate	13	11	7	problemă
B18	Povestea nespusă: narațiunea absentă, Branul sub așteptările vizitatorilor	10	9	5	problemă
B25	Sezonalitatea și extrasezonul mort	10	9	5	problemă
B15	Viața de noapte inexistentă, regulile de liniște, migrarea tinerilor	9	7	9	problemă
B23	Deficitul de mândrie și de cunoaștere locală	8	8	2	problemă

Cod	Temă (formulare prescurtată)	Subiecți (din 24)	Interviuri (din 22)	Ateliere (din 12)	Valență
B4	Depopularea centrului, înlocuirea rezidenților cu cazări	7	6	5	problemă
B17	Imaginea externă subevaluată, Kronstadt necunoscut	6	6	8	problemă
B9	Deficitul de ghizi și de povestitori	6	5	2	problemă
B31	Istoria recentă neasumată, memoria suprimată	5	5	0	problemă
B27	Riscul turismului de masă și al pierderii autenticului	3	2	7	problemă
B40	Subfinanțarea și fragilitatea instituțiilor de cultură	0	-	4	problemă (doar ateliere)
B42	Kitsch identitar și pseudo-patrimoniu (Dracula de bazar)	0	-	4	problemă (doar ateliere)
B45	Fragmentarea comunităților culturale și conservatorismul	0	-	4	problemă (doar ateliere)
B47	Managementul instituțiilor de cultură: numiri, repertoriu	0	-	2	problemă (doar ateliere)
C8	Evenimente: repere de vară și de iarnă, formate mici recurente, jazz	16	14	12	propunere
C22	OMD și guvernanta: platformă, liant, specialiști	13	12	12	propunere
C32	Regim vizual unitar: publicitate, terase, vitrine, iluminat	13	12	3	propunere
C4	Stratul de agregare: cardul orașului, bilet unic, integrator	12	11	6	propunere
C20	Dispersia regională: traseul cetăților, hub metropolitan	11	10	8	propunere
C15	Promovare și brand: „Brașov, Transilvania”, „viața la graniță”	10	10	8	propunere
C12	Orașul-muzeu: iluminat, fațade, vitrine, huburi creative	9	8	3	propunere
C19	Program prelungit, zonă de divertisment, viață de noapte	8	6	7	propunere
C31	Culoare pietonale ale orașului vechi	7	6	4	propunere
C17	Rezidenții: turist în propriul oraș, card de rezident	6	6	8	propunere
C10	Patrimoniul viu: dosar UNESCO Junii, ora de patrimoniu, fanfară	6	5	3	propunere
C5	Ghizi acreditați de OMD, istorici ca povestitori	6	5	3	propunere
C21	Istoria recentă ca produs: tururi industriale, muzeul comunismului	5	5	1	propunere
C43	Informare turistică și agendă culturală integrată	0	-	10	propunere (doar ateliere)
C38	Dezvoltare policentrică: poli culturale în afara centrului	0	-	6	propunere (doar ateliere)
C40	Valorificarea creativă, non-kitsch, a temei Dracula	0	-	4	propunere (doar ateliere)
C48	Suveniruri identitare (Junii, Șcheiul)	0	-	3	propunere (doar ateliere)
C39	Finanțare culturală multianuală și predictibilă	0	-	2	propunere (doar ateliere)

Sursa: grila de analiză tematică pe valență a interviurilor 01-22 și matricea consolidată interviuri × ateliere; sesiunea OAR codificată ca atelierul 13.

Trei lecturi ale tabelului sunt relevante pentru strategie.

Prima este **consensul**. Patru teme culturale au, în același timp, majoritate în interviuri și cvasi-unanimitate în ateliere: evenimentele ca propunere (16 din 24 de subiecți, 12 din 12 ateliere), OMD ca platformă (13 și 12), patrimoniul construit ca atu (21 și 11) și guvernanta deficitară ca problemă (17 și 10). La acestea se adaugă, din ateliere, agenda culturală și informarea integrată (10 din 12), temă pe care interviurile nu au tematizat-o distinct, dar pe care raportul lor integrat o conține sub forma lipsei stratului de agregare (B8: 13 subiecți). Capitolul își construiește direcțiile pe aceste cinci teme [C].

A doua este **decalajul dintre interviuri și ateliere**, care spune ceva despre natura temelor. Haosul comunicării vizuale (B38: 15 interviuri, 2 ateliere), regimul vizual unitar (C32: 12 și 3) și degradarea centrului (B3: 12 și 4) sunt teme ale indivizilor - ale celor care privesc orașul ca profesioniști ai turismului, ai dreptului sau ai gastronomiei - și mai puțin ale grupurilor, cu excepția arhitecților, care le confirmă profesional. Invers, riscul pierderii autenticului (B27: 2

interviuri, 7 ateliere), viața de noapte (B15: 7 și 9), activele adormite (A16: 6 și 8), Kronstadt necunoscut (B17: 6 și 8) și rezidenții ca public (C17: 6 și 8) sunt teme de grup, pe care conversația le amplifică. Patru teme culturale există numai în interviuri: condiția de graniță (A23), istoria recentă neasumată (B31), tradiția aviatică (C23) și fiscalitatea diferențiată pe centru (C26). Pentru capitol, cifrele interviurilor rămân argumentul de masă pe ordinea vizuală, iar atelierele aduc confirmarea de breaslă și vocea locuitorilor pe seară, cartiere și autenticitate [C/I].

A treia este **originea temelor noi**. Dintre cele 30 de teme culturale apărute numai în ateliere, 22 au apărut prima dată în atelierul instituțiilor culturale (12) și în cel al antreprenorilor culturali (10): subfinanțarea și fragilitatea instituțiilor (B40), muzeele marginalizate în produs (B41), managementul instituțiilor (B47), infrastructura culturală nouă (C37), finanțarea multianuală (C39), structura publică de management cultural (C42), parteneriatul cu mediul de afaceri (C44).

2.5. Zece constatări ale consultării

2.5.1. Patrimoniul construit: straturi, stare, lizibilitate

Patrimoniul construit este al doilea atu al destinației după natură - 21 din 24 de subiecți, 11 din 12 ateliere, dar este consumat ca „decor” nediferențiat: vizitatorul vede „oraș medieval”, nu straturi. Cele două voci profesioniste ale consultării, Subiectul 14 și arhitecții, descriu orașul ca o cetate cu implanturi din toate epocile și propun traseul stilurilor ca produs de interpretare care există deja și nu este pus în circuit. Starea fondului construit are trei straturi de diagnostic - fațadele și paragina vizibilă, degradarea „în profunzime” pe care administrația o recunoaște, intervențiile neconforme din interior, produse de presiunea cazării și de imposibilitatea practică a autorizării, iar patrimoniul fortificat este, în mare parte, nevizitabil sau neinterpretat, deși cererea pentru el este măsurabilă.

„Orașul în sine se vede că este o cetate medievală cu... implanturi de construcții din diferite epoci. Multe s-au schimbat din cauza marelui incendiu, că... ăsta a avut loc în 1689 și după aia s-au făcut multe case în stil baroc. [...] Deci poți să... poți să explici... toate stilurile, alegându-ți anumite case” (Subiect 14)

Arhitecții constată același lucru din partea ofertei:

„noi n-avem un tur de arhitectură al Brașovului, n-avem...” - „Am eu, dacă ai timp să faci, îți dau eu. Am trei trasee, îs făcute de... le am de 5 ani de zile. [...] Am Brașovul gotic, Brașovul renascentist și Brașovul baroc.” - „Și Brașovul comunist cred c-ar fi foarte interesant” (participanți, sesiunea OAR)

Starea fondului construit este descrisă fără menajamente chiar de administrație:

„renovarea asta ar fi una, dacă mă întrebați, superficială, noi vedem doar ce-i la suprafață, am vedea doar ce-i pe stradă. Dacă intrăm în profunzime, s-ar putea să ne îngrozim. Sigur ne îngrozim” (Subiect 15)

Arhitecții numesc mecanismul: *„Tot acest vid legislativ are repercusiuni directe asupra patrimoniului. Adică oamenii se apucă să modifice apartamente, să-și facă... să-și inventeze băi, să schimbe uși, ferestre, să instaleze centrale. [...] Și ajungem ca din cauza acestei presiuni care are la bază turismul... să distrugi monumentele istorice, de fapt pentru care... care sunt unul dintre motivele*

pentru care oamenii vin în orașul ăsta. Adică e un nonsens cumva” (participanți, sesiunea OAR) - cu perspectiva unui „centru istoric cu termopane” dacă nu există control strict al intervențiilor. Subiectul 5 rezumă starea fortificațiilor:

„Din punct de vedere al patrimoniului, eu zic că noi batem orice. [...] N-am făcut nimic cu zidurile și cu turnurile, ceea ce e o mare problemă. [...] Păi le-am stricat, că au început să cadă... Deocamdată” (Subiect 5)

Subiectul 22, întrebat de trei cuvinte despre Brașov, a citit un panou de avertizare despre cărămizile care cad [D].

Rezerva de produs cea mai mare este patrimoniul fortificat închis.

„Spre exemplu, de curând am văzut că s-au închis turnurile. Că, Dumnezeu, te duci și te uiți numai la pietre? Înainte erau acolo frumos deschise, vedeai niște artefacte, costume, săbii, vedeai ceva! [...] era o istorie spusă [...] Sunt închise” (Subiect 21)

Locuitorii din Șchei fac același inventar:

„Bastionul Graft, Turnul Alb și alte fortificații nu sunt întotdeauna vizitabile, Cetatea Brașovului este închisă, iar tunelurile care stârneau interesul turiștilor nu mai pot fi vizitate. Chiar dacă există cerere, oferta este limitată” (participanți, atelierul 09)

Subiecții 5 și 14 propun un al doilea monument, pe care nici localnicii nu-l știu:

„Cetatea Brașovia. [...] a avut un rol extraordinar în istoria noastră: și leagănul, și refugiul brașovenilor vreme de câteva secole. Adică aia chiar ar merita pusă în valoare ca parc arheologic pus pe Tâmpa” (Subiect 14)

Canonul bisericilor este, în aceleași voci, mai larg decât Biserica Neagră: cea mai veche biserică a orașului, Sfântul Bartolomeu, „nici măcar nu e deschisă” (Subiect 1), iar sinagogile, Biserica Grecească și celelalte lăcașuri ale orașului toleranței religioase sunt „în fundul curții”, invizibile (Subiect 14) [D].

Cifrele confirmă și dimensiunea, și golul. Municipiul are circa 363 de poziții în Lista Monumentelor Istorice (51 de grupă A), centrul istoric fiind sit urban de grupă A, iar ansamblul fortificațiilor și Cetățuia ansambluri de grupă A - numărătoare pe Lista Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii, sursă secundară oficială²⁴⁹. Promenada După Ziduri este necunoscută de 37,7% dintre vizitatori, Poarta Ecaterinei de 43,3%, iar elementele fortificației sunt numite spontan de 0,8% dintre călători. Cetățuia a trecut, prin decizia Înaltei Curți din 8 noiembrie 2022, din proprietatea unei societăți hoteliere în proprietate publică; lucrările de urgență (4,32 milioane de lei fără TVA) au început în mai 2026, cu acces parțial preconizat pentru a doua jumătate a anului 2027 - nu este o „concesiune”, cum s-a spus în consultare, ci un monument public închis și în șantier. Turnul Alb, Turnul Negru și Poarta Ecaterinei nu sunt secții ale Muzeului Județean de Istorie. Biserica Neagră (1383–1477; incendiul din 21 aprilie 1689) este, în formularea Bibliotecii Județene, „cea mai mare biserică-hală la est de Viena”; formula dimensională folosită în promovare

²⁴⁹Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice 2015 (Ordinul ministrului culturii nr. 2828/2015, M. Of. nr. 113 bis/2016), județul Brașov: https://www.cultura.ro/wp-content/uploads/old_cultura/files/inline-files/LMI-BV.pdf

nu apare în nicio sursă oficială și se înlocuiește cu „cea mai mare biserică gotică din România”²⁵⁰ [C].

Nuanțele sunt trei. Sprijinul public pentru fațadele private este contestat din interiorul sectorului cultural („Am o problemă când văd proprietăți particulare restaurate cu banii primăriei, chiar și doar 50%” - participant, atelierul 02), iar impozitul progresiv pentru paragină este limitat, după Subiectul 23, de dreptul de proprietate; același respondent afirmă că o parte importantă a imobilelor de pe Republicii și din Piața Sfatului aparține Bisericii Evanghelice, ceea ce face din parohie un actor de guvernanță a patrimoniului [D]. Destinația Cetățuiei este disputată - restaurant de epocă și loc de promovare a gastronomiei pastorale, într-o Cetățuie „cât mai apropiată de [...] ceea ce a fost în istorie” (Subiect 14; capitolul G, DG1-f), loc de evenimente, divertisment istoric documentat, promenadă în pădure, dar toate pozițiile converg asupra deschiderii și conectării ei cu parcul și cu Strada Lungă. Tâmpa pune față în față parcul istoric cu Cetatea Brașovia și regimul Natura 2000, pe care arhitecții refuză să-l reclasifice; statutul de sit arheologic de clasă A al Tâmppei este declarativ [D].

Constatarea capitolului: Brașovul are un patrimoniu construit de rang național, dens și stratificat, dar îl oferă vizitatorului ca o singură imagine - „oraș medieval”, cu turnurile închise, Cetățuia în șantier, Cetatea Brașovia necunoscută, cele trei trasee ale stilurilor nepuse în circuit și o degradare recunoscută „în profunzime”, pe care presiunea cazării o accelerează. Problema nu este de investiție majoră, ci de operare (program, custode, povești), de control al intervențiilor și de mobilitate care să permită ridicarea privirii - direcția DC2 și, prin coridoarele pietonale, P1 [I].

2.5.2. Centrul istoric: decor sau oraș locuit, kitsch și ordine vizuală

„Oraș-decor” este formula de diagnostic cu cea mai mare recurență independentă din întreaga consultare, iar mecanismul ei este dublu: depopularea centrului, cu rezidenții înlocuiți de cazări și cu brașovenii care îl evită, și banalizarea comerțului - tonete, magazine de mână a doua, covrigării și șaormerii pe artera principală, mobilier cu mărci comerciale, firme și vitrine fără regulă. Diagnosticul comun este că norma există - Ghidul de amplasare a teraselor al Primăriei (2023), hotărârile Consiliului Local pe care le aplică, Legea 185/2013 privind publicitatea, dar nu este aplicată, iar orașul a avut de două ori un regim vizual unitar al teraselor și l-a pierdut. Poziția convergentă este că centrul trebuie să rămână locuit, cu funcțiuni cotidiene decente, nu „muzeu” și nu „dormitor”; nimeni nu știe însă câți locuitori mai are.

„Și vii la Brașov fără să mai... că muzeul l-ai văzut și biserica o știi. Vin, se plimbă în Piața Sfatului, își iau prăjituri de la [cofetărie] sau se duc să bea o cafea, se uită la Tâmpa, se plimbă și... E un... e un turist care revine.” - „E un decor, da. E un decor.” (participanți, sesiunea OAR)

Arhitecții au ridicat observația la rangul de verdict: „cum este acum, îl văd așa: fără personalitate, flat, un decor! Pentru cine vine, pleacă” (participant, sesiunea OAR). Poziția asupra funcțiunii este clară la arhitecți - „centrele istorice nu trebuie să fie niște muzee unde doar vin turiștii și se cazează.

²⁵⁰Biserica Neagră - Parohia Evanghelică C.A. Brașov: <https://bisericaneagra.ro/povestea-bisericii-negre/>; Biblioteca Județeană „George Barițiu”: <https://www.bjbv.ro/?p=2042>

[...] e normal să ai de unde să-ți iei o pâine, nu trebuie să fie doar restaurante sau doar alimentație publică sau doar cârciumi, cât timp e decent” (participant, sesiunea OAR) - și la locuitorii centrului: „lăsăm centrul istoric în pace, așa cum e. Îl protejăm, îl conservăm. Avem grijă de oameni, de locuitori, nu doar de turiști. [...] Suntem parte din acel loc istoric, dar nu ne vede nimeni. Dacă suntem lăsați așa în pace și cumva susținuți să locuim mai departe și nu transformăm centrul istoric într-un dormitor, e bine” (participant, atelierul 02)

Ghidul de terase o spune oficial:

„Dreptul la locuire este unul din drepturile fundamentale ale omului. [...] Schimbarea sensurilor sau introducerea străzilor pietonale a funcționat în ultimii ani ca o descurajare a locuirii în zonă. Presiunea asupra locatarilor și a condițiilor de viață i-a determinat pe mulți locuitori să se mute”

Un subiect cere un recensământ al rezidenților centrului, iar instituțiile culturale confirmă golul: despre centrul istoric *„nu știm nimic de fapt [...] n-avem date”*. Organizația de management al destinației a dat retragerii brașovenilor numele cel mai exact: *„ca niște cetățeni asediați în propria cetate”* (atelierul 12) [D].

Fața vizibilă a problemei este ordinea vizuală.

„Cât de deloc se respectă norma urbanistică referitoare la cum trebuie să-ți arate firma, cum îți decorezi vitrina, ce culori ai voie să folosești, cum trebuie să arate terasa. Practic stăm într-un haos și asta s-a degradat frapant în ultimul an. [...] Dacă nimenea nu-i oprește și nu-i penalizează, am... acolo am ajuns” (Subiect 22)

Hotelierii au formulat sintagma care a făcut carieră în consultare:

„n-ar trebui să susținem turismul de covrigi. [...] Restaurantele din zona centrală a Brașovului au scăzut ca și cifre, pentru că toate covrigăriile le-au crescut” (participant, atelierul 04)

Subiectul 23 marchează limita - *„nici nu poți să te interpui în piața liberă”,* riscul este *„de banalizare”,* Subiectul 11 își amintește că standardizarea teraselor a existat ca proiect acum cinci-șase ani și *„era extraordinar”,* iar locuitorii din afara centrului văd efectul: centrul *„își pierde treptat autenticitatea, fiind perceput tot mai mult ca un spațiu comercial de tip «bâlci»”* (participant, atelierul 10) [D].

Cifrele sunt ale interviurilor, nu ale atelierelor: haosul comunicării vizuale este numit de 17 din 24 de subiecți și în numai 2 ateliere, regimul vizual unitar este cerut de 13 subiecți și de 3 ateliere, depopularea este problemă pentru 7 subiecți și 5 ateliere, rezidenții iritați pentru 8 subiecți și 4 ateliere. Raportul integrat numără 16 din 22 de interviuri (73%) care ating dezordinea centrului și conchide că regimul vizual este *„măsura cu cel mai bun raport cost-vizibilitate din întreaga serie”,* pentru că *„nimeni nu apără aspectul actual”*. Ghidul de terase măsurase în 2022 o ocupare de facto a domeniului public de 5.106 mp față de 3.289 mp închiriați - cu 55% (1.811 mp) mai mult, reglementează 34 de străzi și interzice mobilierul cu mărci comerciale, închiderile perimetrare, butaforiile comerciale și sonorizarea pe terase. În recenzii, *„kitsch / tacky / tourist trap”* apare strict în 0,2% dintre textele non-cazare, dar cu rating 3,32 și 52,8% negative. Ancheta în rândul locuitorilor din cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a orașului arăta aceeași tensiune: Centrul Vechi era a doua zonă în care brașovenii s-ar muta (27,6%), după Răcădău, dar se afla pe

locul al nouălea din zece cartiere la zgomot, la locurile de parcare și la relațiile cu vecinii²⁵¹. Modelul extern verificat este Parcul Cultural Stare Miasto din Cracovia, oraș înfrățit cu Brașovul, creat prin hotărârea Consiliului orașului din 3 noiembrie 2010 - primul instrument de acest tip din Polonia, care reglementează firmele, reclamele, fațadele, comerțul și terasele, cu termen de conformare de șase luni²⁵² [C].

Nuanțele privesc instrumentul și gradul. Subiectul 23 respinge selecția tipului de comerț, Subiecții 19–20 cer fiscalitate diferențiată („Centrul nu poate să fie mai ieftin decât restul” - Subiecții 19–20), iar raportul integrat tranșează prin „regim vizual și fiscal, nu selecție a tipului de comerț”; P5 a mers mai departe pentru stațiune, cu selecția pe concept a comercianților din „zona zero”. Vitalitatea comercială a centrului este citită pozitiv de un subiect și negativ de elitele culturale; moderatorul sesiunii OAR a calibrat supratourismul ca „o problemă incipientă”, iar hotelierii au spus „Suntem departe de overtourism”. Raportul dintre unitățile de cazare din platforme și cele licențiate (circa 2.295 față de 1.104) este declarativ, dar indică ordinul de mărime al presiunii [D].

Constatarea capitolului: „oraș-decor” nu este o percepție a elitelor, ci un diagnostic împărtășit de arhitecți, hotelieri, locuitori, instituții și experți, cu două mecanisme identificate - depopularea și banalizarea comerțului - și cu o normă care există și nu se aplică. Răspunsul nu este interdicția de comerț, ci aplicarea regimului vizual existent, un instrument de tip parc cultural pentru centrul istoric, fiscalitate diferențiată și, înainte de orice, un recensământ al rezidenților, fără de care „dreptul la locuire” rămâne un principiu fără măsură - direcția DC3, în prelungirea măsurii DG3-a din capitolul G [I].

2.5.3. Istoria recentă și patrimoniul industrial: „istoria despre care nu vorbim”

Istoria recentă a orașului - Orașul Stalin (1950–1960), platformele industriale, cartierele socialiste, disidența din 1987 - apare în consultare ca resursă neexploată la 5 subiecți și în 5 ateliere, ca traumă neasumată la 5 subiecți (temă exclusiv de interviu) și ca produs propus în 5 interviuri și la sesiunea OAR. Cererea este documentată de ghizi și de recenzii; blocajul este moral și fizic, pentru că urmele se șterg rapid prin investiții. Propunerile converg spre asumarea acestui strat ca diferențiator pe care niciun alt oraș românesc nu și-l revendică strategic.

„Ea tot timpul zice: «Băi, toată lumea îmi cere să-i duc undeva să vadă chestii comuniste. Toți ăștia vin din America, toți vor să vedem comunism!» Și eu n-am unde să-i duc, băi!”
 (participanți, sesiunea OAR)

Și oportunitatea:

„noi, în Brașov, dacă am fi deștepți, am fi primul oraș din România care am putea să exploatăm partea asta de... [...] De istorie comunistă, de arhitectură comunistă” (participant, sesiunea OAR)

Subiectul 17 este purtătorul cel mai consecvent al temei: „Eu m-aș juca și cu istoria recentă a orașului. Orașul Stalin. [...] aveai platforme industriale cu 25.000 de angajați și așa mai... Asta este

²⁵¹Atractivitatea și evaluarea cartierelor, Centrul Vechi: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 103 și 108–109; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssi.2020.13.62.3.14>

²⁵²Consiliul orașului Cracovia, Parcul Cultural Stare Miasto (hotărârea nr. CXV/1547/10 din 3 noiembrie 2010): https://www.krakow.pl/start/8629.arttykul.park_kulturowy.html; https://www.krakow.pl/polecamy/231449.arttykul.dlaczego_powstal_park_kulturowy_stare_miasto.html

istoria recentă a orașului... despre care... noi nu vorbim” (Subiect 17) - inclusiv urmele de gloanțe din Biserica Neagră și biserica demolată, „*povești care nu sunt neapărat smiley face*”. Subiectul 23 numește blocajul:

„(oftat adânc) Pui o întrebare care-i foarte apăsătoare. Pentru că noi nu ne-am împăcat cu perioada aia. [...] Noi n-am reușit să spunem adevărul despre comunism nici acumă” (Subiect 23)

Subiectul 22 răspunde cu asumarea:

„Dar au trecut 36 de ani de-atunci [...] putem să le declarăm tot așa, ca ale noastre din perioada comunismului. Ce problemă e? Că nu-i nicio problemă” (Subiect 22)

Urgența este fizică:

„În Tractorul au venit foarte repede investițiile și au șters, da, repede. [...] pe fosta platformă Roman, se tot construiesc, probabil că în următorii cinci ani nu va mai fi mare lucru, dar în momentul ăsta, eu aș face excursii cu copiii acolo” (Subiect 21)

Pentru CET, administrația are un plan și o ezitare:

„Nu, vrem să curățăm tot terenul.” - „Adică să dărâmați inclusiv turnul?” (moderatorul) - *„Nu cred. Turnul nu cred. Nu știu, nu știu acumă să spun, dar suntem acumă în situația de studiu de fezabilitate pentru curățarea CET-ului”* (Subiect 13)

Halele Rulmentul, cea mai convergentă propunere de infrastructură culturală nouă, sunt blocate:

„acele hale din Rulmentul despre care se discuta că vor fi transformate în hub-uri urbane pentru expoziții [...] s-au abandonat, pentru că acolo înțeleg că au fost neclarități, ca să le zic frumos, între autoritățile locale și cei care dețin acolo spațiile” (participant, atelierul 02) [D].

Cifrele arată o cerere reală pentru o ofertă aproape inexistentă: istoria recentă apare ca resursă la 5 subiecți și în 5 ateliere, ca traumă la 5 subiecți și în niciun atelier, ca produs la 5 subiecți și într-un atelier; singurul produs de istorie recentă din baza de recenzii, un muzeu privat al comunismului, are 189 de recenzii, rating 4,74 și 5,8% negative, în timp ce cinematografele au 3,53 și 36,5% negative; în asocierile spontane, perioada comunistă apare în două mențiuni din 3.362. Orașul s-a numit Stalin între 22 august 1950 și 1960²⁵³; IAR a fost înființată în 1925, iar primul avion de concepție proprie, IAR CV 11, a zburat în 1930 - afirmația „*la Brașov s-a construit primul avion*” (atelierul 12) privește, așadar, întreprinderea întemeiată în 1925, nu un avion²⁵⁴. Cercetarea proiectului asupra tradiției aviatice fixează un jalon: 2027, centenarul producției de avioane la Brașov, cu propunerea unui festival aeronautic bienal cu prima ediție în acel an; memoria culinară a epocii - cantina CET - este preluată de capitolul G (DG5-e) [C].

Nuanțele sunt de registru. Purtătorul temei avertizează împotriva romantizării și spune că asumarea presupune „*o lustrație*” narativă, pentru că „*din ambele părți încă mai trăiesc oameni*”; raportul integrat recomandă un interviu separat, confidențial, pe istoria recentă. Cartierele socialiste sunt citite dublu - degradare vizuală pentru antreprenorii culturali, moștenire de urbanism care „*respecta mult mai mult niște principii legate de calitatea vieții decât acum*” pentru

²⁵³Orașul Stalin - denumirea municipiului între 1950 și 1960: <https://en.wikipedia.org/wiki/Bra%C8%99ov>

²⁵⁴Industria Aeronautică Română - înființată la Brașov în 1925; primul avion de concepție proprie, IAR CV 11, în 1930: https://en.wikipedia.org/wiki/Industria_Aeronautic%C4%83_Rom%C3%A2n%C4%83

Subiectul 24, iar reconversiile reușite, precum Coresi, sunt și locul unde brașovenilor „le-a fost luat centrul” [D].

Constatarea capitolului: istoria recentă este diferențiatorul „atipic” al Brașovului - un strat pe care străinii îl cer, pe care un muzeu privat îl vinde cu 4,74 și pe care orașul îl șterge (Tractorul, Roman, CET) sau îl tace (1987). Asumarea lui ca narațiune a libertății și a rezilienței, nu ca nostalgie, și salvarea obiectelor lui înainte de dispariție (turnul CET, halele Rulmentul, cinematografele) intră în direcțiile DC2 și DC5; linia culinară rămâne în G [I].

2.5.4. Junii și Șcheiul: patrimoniu viu, unic și invizibil

Obiceiul Junilor din Șcheii Brașovului este singurul element de patrimoniu imaterial pe care consultarea îl tratează ca atu absolut, cu argumente de unicitate formulate de Subiectul 14 și validate din afară de Subiectul 17 și de locuitorii din Șchei. În același timp, obiceiul este perceput de public ca „o zi pe an” - Coborârea în Cetate din Duminica Tomii, nu are statut formal de patrimoniu, iar imaginea sa națională este practic nulă. Șcheiul, polul „românesc și spiritual” al orașului în cuvintele administrației, este deconectat de fluxul turistic, iar purtătorii săi de patrimoniu nu sunt consultați. Tricentenarul primei atestări cade la 26 martie 2028.

„A păstrat tradiții și solidarități medievale amintind de lumea veche de sat într-un mediu urban. Și avem Obiceiul Junilor, care e un obicei, hai să spunem, popular, urbanizat într-o anumită măsură, dar care este un fenomen viu. Adică avem un cartier al Brașovului, hai să zicem două, cu Brașovul Vechi și cu Stupiniul, în care românii din zonă organizează peste 24 de activități tradiționale pe an [...] N-o să găsești nicăieri în Transilvania șalanuri” (Subiect 14)

Locuitorii din Șchei:

„Parada Junilor reprezintă cel mai autentic și valoros eveniment al Brașovului, un simbol identitar care merită o promovare mult mai amplă și chiar includerea în patrimoniul UNESCO. Junii și locuitorii cartierului Șchei reprezintă partea românească a istoriei Brașovului” (participant, atelierul 09)

Din exterior:

„e un pic și romantizată, e schimbată, dar e... e un brand al orașului și foarte, foarte mișto. [...] Comunitatea efectiv trăiește pentru asta” (Subiect 17)

Problema vizibilității o pune mediul academic: *„Avem Junii care vin o dată pe an și lumea se întreabă: «De unde vin?». O zi pe an.” - „O zi! Și aia e important, o zi, și eu aș face o sărbătoare de o săptămână”* (participanți, atelierul 12). Instituțiile culturale separă parada de fond:

„Care numai parada junilor nu mai e [...] Au venit mulți care nu făceau parte din obicei. [...] în afară de paradă, se păstrează bine jocurile și maialurile. Se fac și la fel cum trebuie” (participanți, atelierul 02)

Șcheiul este deconectat:

„Piața Prundului, care e o bijuterie, e deconectată de Brașov. [...] Deci Brașovul e sugrumat. Tot tot Brașovul e Piața Sfatului și Republicii. [...] Grinzing-ul din Viena este protejat, Șcheiul e protejat. Habar nu au turiștii care vin. Și sunt fericiți scheienii că habar nu au” (participant, atelierul 12)

Locuitorii lui cer să fie întrebați:

„Este esențială o colaborare reală între societățile Junilor, preoți, ghizi turistici, agenți economici și autorități. În prezent, cei care cunosc cel mai bine patrimoniul local nu sunt consultați suficient în luarea deciziilor” (participant, atelierul 09)

Subiectul 14 a încercat singur un Tur al Crucilor și Troițelor cu GPS și a rămas fără pasul al doilea, pentru că *„asta nu poate s-o facă un cetățean”* [D].

Cifrele: patrimoniul viu este atu pentru 10 din 24 de subiecți și în 4 ateliere; dosarul UNESCO și transmiterea sunt propuse de 6 subiecți și în 3 ateliere. Prima atestare documentară a obiceiului este 26 martie 1728, în pagina oficială a Primăriei; Junii sunt constituiți în șapte cete, cu peste 60 de troițe în Șchei; calendarul merge de la Buna Vestire la Săptămâna Luminată (Marțea cu plăcinte, Aruncatul în țol) și la Coborârea în Cetate din Duminica Tomii, organizată de Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi cu Primăria, ca piesă centrală a Zilelor Brașovului (17–19 aprilie 2026); *„Săptămâna Junilor”* nu există ca denumire oficială și nicio cifră oficială de participare nu este publicată. Obiceiul nu este înscris în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial - nu figurează în inventarul elementelor vii publicat de Institutul Național al Patrimoniului - și nu are dosar UNESCO; România are 11 elemente pe Lista Reprezentativă, ultimul înscris în decembrie 2025. În imaginea națională, Junii au 0,1%, Șcheiul 1,1%, Sfântul Nicolae zero; în recenzii, Junii apar în 5 texte din 47.525; Șcheiul este vizitat de 49,4% dintre vizitatori, iar aprilie, luna Coborârii, are cele mai puține sosiri din an (indice 79) [C].

Managementul de proiect a formulat o propunere de prezentare pe cartiere - fiecărei cete i se alocă o zi într-un cartier, cu demonstrații de obiceiuri, ateliere pentru comunitate, prezentări de costume și muzică, fără procesiune călare, fiecare cartier devenind temporar spațiu de celebrare, iar Coborârea din Duminica Tomii rămânând unicul moment procesional, în centru [I]. Purtătorul obiceiului a respins ideea când i-a fost pusă:

„Nu se poate. [...] săptămâna asta e cam a Junilor tineri și ar trebui să rămână așa, ca să nu le facă nimeni concurență. [...] e și greu să scoți anumite lucruri din cartier. [...] Am scoate și obiceiul din Șchei, ar fi diferit. [...] Săptămâna asta e a lor” (Subiect 14) [D]

Reconcilierea, pe care raportul integrat o indică, este între ritual și prezentare: obiecția privește ritualul, iar propunerea privește transmiterea - demonstrații, ateliere, școli, maialuri, fanfară, care se poate desfășura în afara Săptămânii Luminate și se decide împreună cu Uniunea Junilor, nu prin relocarea obiceiului. Rămân două nuanțe: atelierul instituțiilor descrie Șcheiul ca lipsit de o comunitate reală, iar o percepție izolată de *„spectacolizare”* a paradei, formulată într-un interviu, este contrazisă de purtător și de atelierul 02 și se reține doar ca semnal [D].

Constatarea capitolului: Junii sunt unicul patrimoniu imaterial viu de rang național al Brașovului și nu au niciun statut formal - nici în Registrul național, nici la UNESCO, iar Șcheiul, *„partea românească a istoriei”*, este vizitat de jumătate dintre vizitatori și numit de unu la sută. Traseul este înscrierea în Registrul național până la tricentenarul din 2028, apoi dosarul UNESCO; extinderea se face prin transmitere și prin prezentare decisă cu purtătorii, nu prin exportul obiceiului din Șchei; medierea se face prin oameni, nu prin infrastructură - direcția DC1 [I].

2.5.5. Multiculturalitate, târg, graniță: identitățile și deficitul de cunoaștere a propriei istorii

Consultarea nu produce o identitate a Brașovului, ci un repertoriu: raportul integrat inventariază nouă gramatici identitare - libertatea; comuniunea și târgul; ștaiful; conduita săsească; standardul și natura; „Civilizația Muntelui”; orașul tiparului și al muzicii; poarta de est a imperiului și Orașul Stalin; limesul, „Life on the Border”, la care atelierelor adaugă „Lifestyle Capital”, „mini-esența Transilvaniei” și „Orașul Coroanei”. Multiculturalitatea este tema identitară cu cea mai mare convergență (12 subiecți, 5 ateliere) și este unanim pozitivă ca resursă, dar memoria ei este stânjenitoare pentru români, iar vocabularul ei nu există în public. Toate vocile converg asupra unui singur diagnostic: brașovenii nu-și cunosc istoria, iar „amalgamul” este trăit de unii ca problemă și revendicat de alții ca resursă.

Târgul este răspunsul cel mai spontan la întrebarea identitară:

„E un amalgam de culturi. Și avem cultura sașilor, avem cultura maghiarilor, avem românii veniți din toate părțile țării, e un târg. Dar tocmai că aia e cultura, de fapt!” (Subiect 4)

Același respondent a transformat-o în program - „Identitatea să fie cel mai bine organizat târg din Europa! Și haideți să vedeți târgul nostru” - și a acceptat entuziast formula moderatorului despre „brașoave” („Exact! Fix asta este!”). Subiectul 23 îi dă fundamentul - „tradiția negustorească specifică unui târg de graniță” - și condiția de graniță:

„Brașovul a fost întotdeauna o graniță. [...] «Life on border». Asta aș transmite. Între catolicism și ortodoxie [...] Aicea s-a oprit Imperiul Austro-Ungar” (Subiect 23)

Subiectul 17 formulează același lucru pentru piețele îndepărtate: „poarta de est a imperiului”. Libertatea apare ca fir propriu în atelierul instituțiilor: „Orașul ăsta este singurul oraș istoric pentru care se potrivește cuvântul libertate. [...] a fost creat ca oraș liber [...] Când li s-au luat libertățile de către austrieci, e singurul oraș care s-a revoltat. În 1688. [...] 1987 la Brașov” (participant, atelierul 02) - afirmații istorice declarative, de verificat [D]. Memoria multiculturală este, însă, incomodă:

„Numai partea mai puțin plăcută pentru români e așa, că la noi mai mult de jumătate din obiectivele turistice nu ne aparțin nouă, românilor. Pentru că românii au trăit o bună parte din istorie în afara cetății” (participant, atelierul 04)

„Puțini au auzit de Brașov, nimeni nu știe că-i Kronstadt. Când zic Dracula Castle și Transylvania, e ușor de reperat” (Subiect 1)

Unul dintre subiecți cere, dimpotrivă, mai puțin accent pe sași, pentru că nu mai există purtători. Subiectul 24 descrie amalgamul ca problemă - „dacă întrebi zece persoane diferite ce este Brașovul, îți vor da zece răspunsuri diferite” (Subiect 24), iar deficitul de cunoaștere este formulat identic de Subiectul 21 - „a fost ștearsă istoria între timp. Dar culmea este că legendele le știu” (Subiect 21), de Subiectul 9 („nu prea știm să arătăm lumii cine suntem”) și de un alt subiect („cu capul cumva în pământ”). Pentru străini, Subiectul 1 nu are „al treilea cuvânt” după Dracula și Transilvania [D].

Cifrele confirmă deficitul. Multiculturalitatea este atu pentru 12 subiecți și 5 ateliere; Kronstadt necunoscut este problemă pentru 6 subiecți și 8 ateliere; deficitul de mândrie și de cunoaștere locală pentru 8 subiecți și 2 ateliere; condiția de graniță apare numai în interviuri (2), libertatea numai într-un atelier, „Lifestyle Capital” în 4. În asocierile spontane, familia „sași / german /

Transilvania / multicultural” are 2,0% și Kronstadt nicio mențiune; în recenzii, „*Transilvania*” apare la 2,96% dintre străini și la 0,05% dintre români, iar „*săsesc / Saxon / Kronstadt*” în 51 de texte, 49 ale străinilor. La recensământul din 2021, municipiul avea 237.589 de locuitori; din populația care și-a declarat etnia, românii sunt circa 93,5%, maghiarii circa 5,4%, germanii 813 persoane, cu 15% nedeclarați - o structură care face din multiculturalitate mai degrabă o moștenire decât o realitate demografică²⁵⁵. Cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a orașului ajunge la aceeași concluzie pe alte date: cele zece nume istorice ale orașului, propuse ca fir identitar în candidatura pentru 2021, nu au produs asocieri cu multiculturalitatea, iar etniile care au definit identitatea orașului sunt „*minoritare și în continuă scădere*”; un lider de opinie intervievat descrie prima generație de brașoveni, care încearcă să-și asume moștenirea Șcheiului și pe cea săsească: „*nu reușim atât de mult și încă ne unim, încă ne sudăm*”²⁵⁶. Reperele orașului tiparului sunt verificate: tipografia lui Honterus din 1533 (nu 1539, cum s-a spus în consultare), gimnaziul din 26 aprilie 1541, Octoiul lui Coresi din 1557²⁵⁷. Documentația de patrimoniu culinar formulează aceeași identitate - „*Brașovul, oraș de graniță și târg, a fost punct de întâlnire între Europa Centrală, Balcani și Orient*” - și menționează trei bresle de panificație cu turn de întreținut, preluate de capitolul G [C].

Nuanțele sunt de registru și de alegere. Raportul integrat recomandă să nu se reproducă „*bârfa*” despre plecarea sașilor și a evreilor, ci doar tiparul - memoria dureroasă a plecării. Formulele concurente nu sunt echivalente: „*poarta / esența Transilvaniei*” are cea mai largă bază în ateliere și singurul public măsurabil la străini; „*Civilizația Muntelui*” a fost conceptul cu care s-a depus candidatura pentru titlul din 2021, o sinteză a celor șase concepte votate de 1.343 de brașoveni, nesupusă dezbaterii publice²⁵⁸, și se sprijină pe asocierea dominantă a românilor (muntele, 31,6%); „*târgul*” integrează cel mai mult conținut istoric - breslele, negustorii greci și români, Junii ca „*grănicerii târgului*”, Dracula ca legendă-marfă - și este, în același timp, cel mai expus trivializării; „*libertatea*” are datele cele mai memorabile și un singur atelier. Anti-identitățile documentate - răsfățul fără responsabilitate, hiperconservatorismul, „*capul în pământ*” - spun ce trebuie evitat în registru. Capitolul G a tranșat pentru gastronomie cu „*principiul adopției*”: „*nu sunt ale noastre până sunt ale noastre*” [I].

Constatarea capitolului: Brașovul are mai multe identități, nu una singură, și o problemă de fond comună tuturor - locuitorii nu-și cunosc propria istorie, iar străinii o citesc mai bine decât ei. Poziționarea stabilită de managementul de proiect - târgul modern de graniță, cultura în sens larg a întâlnirii - este singura formulă din repertoriu care integrează multiculturalitatea, breslele, Junii, libertatea și legenda fără a le falsifica; ea cere însă întâi cultură pentru localnici (ora de patrimoniu

²⁵⁵Recensământul populației și locuințelor 2021 - municipiul Brașov, 237.589 de locuitori; structura etnică: <https://bzb.ro/stire/al-12-lea-judet-al-tarii-radiografia-brasovului-dupa-rpl-2021-a182926> ; <https://populatia.ro/populatie-municipiul-brasov-judetul-brasov/>

²⁵⁶Cele zece nume ale orașului, etniile fondatoare și noii brașoveni: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 96, 135 și 157; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>

²⁵⁷Tontsch, H. (1933), „Tipografia Honterus din Brașov”: <https://restitutio.bucub.ro/storage/item/2024/Aug/tipografia-honterus-din-brasov/XTCoi81zkt7DCCU2bR4Pzz69112CfPbDpgiX0Kiy.pdf> ; Biblioteca Județeană „George Barițiu”, fișa de patrimoniu local: <https://www.bjbv.ro/?p=2042> ; Niculescu, A. (2004–2005), despre tipăriturile lui Coresi, Dacoromania: <https://www.diacronia.ro/indexing/details/A1806/pdf>

²⁵⁸Conceptele candidaturii pentru 2021 și votul public: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 7–8 și 95; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>

local, tururi pentru brașoveni, „turist în propriul oraș”) și abia apoi narațiune pentru vizitatori - direcțiile DC1 și DC5 [I].

2.5.6. Dracula: locul legendei în oferta orașului

Dracula este tema cu cea mai largă bază din întreaga consultare pe identitate: 14 subiecți și 8 ateliere îl tratează ca ancoră de notorietate, 10 subiecți și 5 ateliere ca produs eşuat sau poveste nespusă, 4 ateliere ca kitsch identitar și tot 4 ca temă de valorificat creativ. Pozițiile se distribuie pe un continuum, dar converg asupra a trei reguli: Dracula și Bran sunt ancora de notorietate pe piețele îndepărtate și nu pot fi ignorate; Dracula nu devine emblema Brașovului, ci intră „pe lista de atracții”, cu comunicare diferențiată pentru străini și pentru români; registrul este „creativ, nu dark”, pentru că varianta „dark” este prea aproape de kitsch-ul deja măsurabil la Bran.

Antreprenorii culturali formulează oportunitatea neînțeleasă local:

„Dracula Film Festival... toți străinii ne spun că: «Băi, voi stați pe un butoi de aur aici! Că orice fan fantasy, horror din lumea asta își dorește să vină acasă la Dracula, la un festival de film». Dar nimeni din local nu înțelege chestia asta” (participant, atelierul 03)

Hotelierii fixează regula a doua: „Nu știu, dar cu siguranță nu aș pune emblema Dracula pe Brașov.” - „Eu sunt de acord că asta vinde [...] Dar n-am spus: «Haideți la Brașov pentru Dracula!».” - „Nu doar pentru Dracula, dar poți să-l menționezi pe lista de atracții” (participanți, atelierul 04). Instituțiile culturale fixează regula a treia:

„aș lăsa artiștii de peste tot să-l interpreteze pe Dracula. [...] au apărut 49 de lucrări, 49 de interpretări originale ale lui Dracula. [...] nu dark. Lasă-l naibii de dark, că tot... e prea facil dark... Și e prea aproape de kitsch dark. Nu! Cel mai creativ Dracula din lume îl găsești la Brașov” (participant, atelierul 02)

Subiectul 5 dă doctrina poveștii adevărate:

„tu profiți de notorietatea lui Dracula ca să-ți promovezi povestea adevărată. El rămâne cu povestea lui de acasă, poate să o prezinte în continuare, dar știe și că adevărul e altul” (Subiect 5)

Subiectul 21, secvența inversă:

„Aș marja mai mult pe legendă, după care, la sfârșit, aș da și datele istorice. [...] Dar indiferent cât de mult își doresc partea asta, îi încântă partea de poveste” (Subiect 21)

Administratorii de apartamente resimt dependența - „Branul nu definește Brașovul și nici Brașovul nu definește Castelul Bran. [...] mi se pare o strategie de gen follow, în care te-ai ancorat într-un obiectiv și noi stăm bine-merși” (participant, atelierul 08), Subiectul 18 o acceptă ca fapt:

„Eu cred că Brașovul va rămâne ombilical legat de ideea de Dracula și de Castelul Bran. [...] «Brașov, Transilvania» sună mai bine decât «Brașov» simplu” (Subiect 18)

Observațiile de teren ale echipei de cercetare rețin formula de la atelierul instituțiilor: „ne definește cuvântul libertate. Să avem un Dracula al naibii de creativ” [D].

Cifrele dau măsura ancorei și prețul etichetei: „Dracula / Bran / castel” are 5,2% dintre asocierile spontane (Bran și Dracula strict 3,4%), mai mult la nevizitatori (6,5%) și la tineri (6,1%); în recenzii, „Dracula” apare în 1,7% dintre textele non-cazare, aproape toate ale străinilor, cu

tendință descrescătoare, iar tururile cu „Dracula” în denumire au 4,22 și 20,5% negative, față de 4,82 și 3,2% la tururile de castele fără etichetă și 4,91 și 2,2% la cele de patrimoniu rural și săsesc. Raportul de analiză a destinației constată că Dracula „nu este o asociere dominantă a orașului în review-urile de patrimoniu” și recomandă „Transilvania fără Dracula” ca registru al orașului; raportul integrat validează comunicarea diferențiată și conchide că „problema nu e ancora, ci absența arhitecturii de poveste și de servicii în jurul ei”. Dracula Film Festival există din 2013, a ajuns la ediția a XIV-a în 2026 și a primit 86.000 de lei din Ghidul cultural²⁵⁹ [C].

Nuanțele privesc produsul. Două variante circulă în ateliere: un Centru Cultural Dracula între Brașov și Bran, „nu parc tematic” (atelierele 02 și 03), și un „Halloween în Transilvania” ca eveniment-momeală în sezonul mort, prin strategie comună cu Branul (atelierul 05) - a doua incompatibilă cu regula „nu dark” dacă nu este curatoriată [D]. Instituțiile își amintesc geneza kitsch-ului - turul „Dracula Educational” al ONT din 1973, eclipsa din 1999 - și constată: „Încă nu este acceptat”. Dracula este și un risc pentru Șchei: străinii proiectează deja vampirul peste Catedrala Sfântul Nicolae.

Constatarea capitolului: Dracula este o ancoră de notorietate pe care Brașovul nu o poate și nu trebuie să o refuze, dar pe care nu o poate pune pe frontispiciu fără să plătească în satisfacție și în identitate. Cele trei reguli - Dracula rămâne o atracție printre altele, fără să devină emblema orașului; este tratat creativ, nu macabru; comunicarea diferă pentru străini și pentru români - sunt convergente în consultare și confirmate de recenzii; ele intră în direcția DC5 ca temă a narațiunii, nu ca nume de produs [I].

2.5.7. Narațiunea și medierea: „piatră, nu poveste”

Deficitul de mediere este veriga care leagă toate constatările anterioare: patrimoniul există, publicul îl vede, dar nimeni nu-l povestește. Ghizii sunt puțini, neacreditați local, repetitivi și, în momentele critice, salvați de „un vampir”; obiectivele „nu sunt puse într-o poveste”; vechiul slogan „Brașov, oraș de poveste” n-a spus povestea; centrul de informare turistică are cel mai slab rating din toată baza culturală a destinației. Propunerile converg spre o școală de ghizi și povestitori acreditați de OMD, liceeni și studenți ghizi, Juni ghizi, tururi cu istoricii locali, realitate augmentată și coduri QR, hartă literară și o agendă integrată - tema cu cea mai largă răspândire dintre toate temele noi ale atelierelor.

„Păi, ai atins un subiect foarte fain, că nu există. Cât ne-am chinuit, dar ne-am chinuit de-a dreptul să găsim un ghid vorbitor de franceză!” - iar la o cină cu parteneri străini, „atât de slab a fost ghidul, încât au râs membrii board-ului. [...] Și aveau și o mascotă, un vampir [...] A preluat vampirul discuția și a salvat seara” (Subiecții 19–20). Subiectul 9:

„se bifează exact aceleași lucruri, tot timpul sunt reluate aceleași informații [...] Că toată lumea se duce la Biserica Neagră, e ok, Strada Sforii, e în regulă. Dar hai și Muzeul Mureșenilor, de exemplu, Muzeul de Artă” (Subiect 9)

²⁵⁹Dracula Film Festival - din 2013; circa 3.000 de filme înscrise anual din peste 80 de țări; 86.000 lei din Ghidul cultural 2026: <https://zilesinopti.ro/?p=376345> ; <https://zilesinopti.ro/evenimente/dracula-film-festival-2025/> ; <https://bizbrasov.ro/2026/09/30/finantari-proiecte-culturale-brasov-festiv/>

Muzeele semnalează concurența dintre terasă și muzeu:

„ghizii din Brașov nu aduc pe nimeni la muzeu niciodată. [...] «Ce v-am spus până acum e în regulă, nici nu merită să mai intrați, că știți tot. Uite, mergeți acolo pe terasă și beți o bere sau o cafea.»” - „Asta cu urechile mele am auzit-o!” (participanți, atelierul 02)

Subiectul 23 propune produsul:

„Aș face un oraș al poveștilor.” - „Pentru că, la un moment dat, a și existat «Brașov, oraș de poveste» [...] Doar că n-a spus povestea” (moderatorul) - „Da. Dar aș face chestia asta în toată zona centrală. [...] oamenii ăștia doi știu o grămadă de legende [...] Cu tunelurile de pe dedesubt” (Subiect 23)

Administrația recunoaște golul de informare:

„un turist care vine în gară, care vine în aeroport, care vine cu mașina în zona orașului, nu are informații despre ele, da? Teatru, Operă, hai să zic, ele sunt mai vizibile” (Subiect 13)

Locuitorii din Șchei spun cum trebuie spusă povestea:

„prin experiențe vii: ghizi bine pregătiți, evenimente, reconstituiri istorice și colaborări între comunitate și profesioniști din turism. O poveste autentică are nevoie de oameni care să o transmită” (participant, atelierul 09)

Moderatorul a schițat instituția - „o grupă de ghizi la Facultatea de Literatură, la franceză, engleză [...] acreditați”, iar Subiecții 19-20 au completat: „De către OMD” (Subiecții 19-20); organizația de management al destinației anunța, în atelierul mediului academic, „un pool de ghizi” cu sprijinul universității. Un vizitator al Turnului Alb rezumă: „Nu este deschis, nu este nimeni care să îți spună o poveste” [D].

Cifrele măsoară golul din ambele direcții. Deficitul de ghizi este problemă pentru 6 subiecți și 2 ateliere, povestea nespunsă pentru 10 subiecți și 5 ateliere, lipsa stratului de agregare pentru 13 subiecți și 3 ateliere; ghizii acreditați de OMD sunt propuși de 6 subiecți și în 3 ateliere, stratul de agregare (cardul orașului, bilet unic, integrator) de 12 subiecți și în 6 ateliere, iar informarea și agenda culturală integrată în 10 din 12 ateliere. Vocabularul interpretativ este 5,5% față de 32,7% material, „story / legend” 0,8%, familia extinsă „poveste / legendă” 1,8% din toată baza non-cazare și 7,1% la muzee - povestea plătește în note (4,69), dar este rară. Centrul de Informare Turistică Brașov are 2,70 și 60,9% negative, centrul din Poiana 5,00; tururile de patrimoniu rural și săsesc vândute din Brașov sunt produsul cultural cel mai bine evaluat din întreaga bază (4,91) - dovada că povestea, când există, se vinde. Călătorii cer spontan tururi ghidate, trasee tematice medievale și „muzeu interactiv/3D despre viața locuitorilor de odinioară”; raportul de analiză a destinației recomandă „transformarea patrimoniului din obiect vizual în poveste: bresle, comunități, personaje, episoade istorice, legende, trasee tematice și interpretare în spațiul public” [C].

Nuanțele sunt două. Mediarea umană și cea tehnologică coexistă în propuneri fără a se exclude; experiența eșuată a Turului Crucilor cu GPS arată că a doua nu rezistă fără un proprietar instituțional. Asupra conținutului există o controversă de registru - „legenda întâi” (Subiect 21) sau „povestea adevărată” (Subiect 5), pe care raportul integrat o rezolvă ca secvență, cârlig urmat de fapt, într-un standard de ghidaj numit „doctrina poveștii adevărate”. Capitolul G a introdus deja

„ghidul viu al destinației”, „integratorul pe durate” și codul QR al destinației în unitățile de cazare (DG4-b) [I].

Constatarea capitolului: Brașovul este „piatră, nu poveste” - un patrimoniu bine evaluat când este explicat, consumat de departe când nu este, cu ghizi puțini și repetitivi, cu un centru de informare care are cel mai slab rating al destinației și cu o agendă culturală pe care nici brașovenii nu o cunosc. Medierea este cea mai ieftină dintre direcțiile capitolului și condiția tuturor celorlalte: școală de ghizi și povestitori acreditați de OMD, standard de ghidaj „legendă urmată de fapt”, informare integrată (S4) - direcția DC5 [I].

2.5.8. Muzeele și instituțiile: cea mai bună evaluare, cea mai mică prezență

Muzeele brașovene nu intră în programul turistului standard, care bifează monumentele și pleacă; administrația recunoaște că „muzeele din Brașov nu sunt promovate”; instituțiile nu cooperează între ele și nu există o contorizare la nivel de destinație a intrărilor. În același timp, muzeele sunt categoria cel mai bine evaluată în recenzii și se definesc ca purtători ai identității orașului. Capacitatea instituțională este însă precară: muzeele județene funcționează „în cămăruțe”, fără un spațiu expozițional de 2.000 mp, cu plafoane de acces de 15-20 de persoane impuse de normele de securitate la incendiu, incompatibile cu monumentele istorice, cu bugete de acțiuni de ordinul a 200.000 de lei pe an și cu o hemoragie de personal [D]. Instituțiile de spectacol sunt mai vizibile și bine evaluate, dar izolate pietonal de centru și descrise de sectorul independent ca greu accesibile. Infrastructura culturală nu lipsește; lipsesc accesul la ea și regulile.

Instituțiile culturale descriu poziția lor în produs:

„cine își face un program la Brașov își trece pe listă Castelul Bran, Biserica Neagră, Rupea și așa mai departe, Făgărașul, da? Greu să-l auzi că-și pune pe listă Muzeul de Istorie, Muzeul de Etnografie, Muzeul de Artă, Casa Mureșenilor” (participant, atelierul 02)

Și rolul pe care îl revendică:

„Muzeul de Istorie trebuie să fie buletinul. Ce ai pe buletin? Ai numele. [...] Ai data nașterii. [...] Ai o poză. Ei, atunci trebuie să pui în muzeu trăsăturile acestui chip numit Brașov. Asta este Casa Sfatului, da?” (participant, atelierul 02)

Observațiile de teren ale echipei de cercetare rețin diagnosticul: „Cetatea Brașovului nu are muzee asociate, ceea ce înseamnă că nu poate transmite o narațiune coerentă vizitatorilor”. Subiectul 1 povestește eșecul cooperării:

„ne-am dus la directorii de muzee și au zis: «Ce treabă am eu cu ălălalt? N-am eu... Ce să am de-a face cu celălalt muzeu?» Dacă nu putem integra muzeele încă, că nu văd că putem, măcar să știm câți intră” (Subiect 1)

Capacitatea este formulată în termeni de infrastructură:

„Până la bani, nu mai avem resurse umane, nu avem resurse la nivel de spații, spații expoziționale, noi îngropăm în tot felul de cămăruțe expoziții și pe de altă parte suntem întrebați: «Dar câți vizitatori ai?»” (participant, atelierul 02)

„am zis să aducem o expoziție din străinătate și sunt rider-e pentru expozițiile mari și cea mai mică expoziție era de 2000 de metri pătrați. Păi, aici se termină discuția, pentru că toate muzeele noastre la un loc nu au 2000 de metri” (participant, atelierul 02) - de unde ordinea nevoilor: infrastructura

mai întâi, banii după. Spațiile există, dar sunt blocate: antreprenorii culturali numără cinematografele renovate fără program, bastioanele închise, arenele de sub Tâmpa, piețele centrului practic inutilizabile legal pentru scene și brânșamentele electrice obținute „*prin furcile caudine*”, iar Subiectul 24 confirmă din interior accesul „*greoi*” la Apollonia și la cinematografele Astra, Modern și Popular. Sala Polivalentă este „*un tool extraordinar*” cu o condiție: „*ai șase luni de iarnă unde nu mai ai scuza că n-o să ai nimic pentru indoor*” (Subiect 18); „*Dar iarăși, cine va opera această sală? Pentru că dacă este operată în dulcele stil al statului... nu vād să se întâmple multe chestii*” (participant, atelierul 04). Instituțiile de spectacol sunt deconectate pietonal de centru, iar pentru Subiectul 24 au o funcție de educare a gustului prin ieșirea în spațiul public - stagiunea estivală a Operei în Piața Sfântul Ioan: „*Sunt gusturi care se cultivă*” (Subiect 24) [D].

Cifrele: muzeele au 4,69 și 8,0% negative, cea mai bună categorie a bazei - Olimpia 4,92, Muzeul de Artă 4,62, Prima Școală Românească 4,51 (20,4% negative la străini, semn al dependenței de ghidul „*viu*”), iar instituțiile de spectacol sunt toate peste media bazei (Opera 4,74, Sala Patria 4,79, Teatrul Arlechino 4,94); rata de conversie de la notorietate la vizită este de 45–48% la muzee, față de 25–30% la festivaluri. Seria INS a vizitatorilor de muzee este județeană - 2.789.641 în 2023, în 35 de unități - și dominată de Castelul Bran, deci inutilizabilă pentru oraș; singurele cifre instituționale publice sunt ale Muzeului de Artă (13.175 vizitatori în 2024) și ale Casei Mureșenilor (21.183 de beneficiari în 2025); instituțiile de spectacol din județ au avut 351.647 de spectatori în 2023. Tutela este împărțită: Primăria are teatrele, Opera, Filarmonica și Centrul Cultural „*Apollonia Hirscher*”; Consiliul Județean, Muzeul Județean de Istorie, Muzeul de Etnografie, Muzeul de Artă, Casa Mureșenilor, Biblioteca Județeană și Reduta; Biserica Neagră este a parohiei evanghelice, Prima Școală Românească a parohiei Sfântul Nicolae. Sala Polivalentă are 11.211 locuri și termen „*cel târziu iunie 2027*”, cu costuri raportate divergent (356,7 milioane de lei în noiembrie 2025; 646 de milioane după o declarație ministerială din august 2026)²⁶⁰; la Noaptea Muzeelor 2026 au participat 8 instituții brașovene. În consultare, Sala Polivalentă este atu pentru 12 subiecți și 6 ateliere, biletul unic este propus de 12 subiecți și în 6 ateliere, iar subfinanțarea, marginalizarea și managementul instituțiilor sunt teme apărute numai în ateliere [C].

Nuanțele: instituțiile resping evaluarea „*după numărul de vizitatori*” și cer indicatori pe funcții, în timp ce arhitecții cer tocmai date de conversie („*din 2 milioane, câți intră la muzeu*”); un respondent invocă biletul unic al muzeelor ca model existent, în contrast cu eșecul cardului orașului din 2009 - de clarificat ce există efectiv [D]. Statutul juridic al arenelor de sub Tâmpa nu a putut fi confirmat. Ediția din vară a Săptămânii Comediei a fost anulată în mai 2026 din cauza indisponibilității sălii Teatrului și reprogramată pentru 2–8 noiembrie 2026 - nu „*anulată*”, cum s-a spus în ateliere²⁶¹. Antreprenorii culturali descriu instituțiile de spectacol ca filtre ale accesului, cu manageri numiți, repertoriu static și tarife orare pentru sală care fac „*cultura un produs de lux*” - afirmații declarative, redade ca tendință generală [D]. Destinația culturală a Sălii Polivalente și a Rulmentului se leagă de prioritatea P4.

²⁶⁰Sala Polivalentă Brașov - 11.211 locuri, finalizare „cel târziu iunie 2027”: <https://profit.ro/povesti-cu-profit/cea-mai-mare-sala-polivalenta-din-romania-gata-de-lansare-video-22226346> ; <https://www.prosport.ro/?p=20495822>

²⁶¹Săptămâna Comediei - ediția din vara 2026 anulată și reprogramată pentru 2–8 noiembrie 2026: <https://zilesinopti.ro/2026/05/06/saptamana-comediei-anulata-in-2026/> ; <https://zilesinopti.ro/2026/09/28/saptamana-comediei-in-premiere-2026/> ; <https://bizbrasov.ro/2026/09/30/finantari-proiecte-culturale-brasov-festiv/>

Constatarea capitolului: muzeele sunt produsul cultural cel mai bine evaluat și cel mai puțin consumat al destinației, cu o rezervă de conversie de o treime până la două cincimi dintre vizitatori; ele nu pot însă livra fără capacitate - spațiu expozițional, personal, norme adaptate monumentelor - și fără o cooperare care astăzi nu există nici între muzee, nici între cele două tutele. „Cetatea Brașovului nu are muzee asociate” este fraza-cheie: muzeele trebuie legate de monumente, de ghizi, de un bilet unic și de un spațiu de 2.000 mp, iar Sala Polivalentă și Rulmentul trebuie să primească un rol cultural explicit - direcția DC4, în legătură cu P4 [I].

2.5.9. Antreprenoriatul cultural și finanțarea: retragerea dublă

Sectorul cultural independent a trăit în 2025-2026 o retragere dublă a finanțării publice locale: Primăria nu a avut sesiune a Ghidului cultural în 2025, după ce bugetul crescuse la 6 milioane de lei în 2024, iar Consiliul Județean a redus la zero linia pentru organizații neguvernamentale în 2026, de la 2 milioane de lei în 2025, cu anunț tardiv și fără consultare; Ghidul a fost relansat în iulie 2026 cu 1 milion de lei, din care s-au contractat 659.396 de lei pentru 8 proiecte. Consecințele numite sunt festivaluri în pericol, operatori plecați, un conflict deschis între instituțiile publice și sectorul independent și, pe fond, lipsa unei instanțe care să spună ce este cultură și ce este divertisment finanțat ca cultură. Defectele structurale ale instrumentului - anual, tardiv, fără costuri de personal, activ doar din iunie până în noiembrie - au produs cel mai bogat pachet de propuneri de mecanism din întreaga consultare.

„Ne bazam pe banii de la Consiliul Județean, care au anunțat foarte târziu că nu mai finanțează [...] dacă anul ăsta pierdem 50.000 de euro, s-ar putea să nu mai putem să mai facem” (participant, atelierul 03)

Diagnosticul de fond:

„Autoritățile o privesc mai mult ca un cost care dispare primul la orice piedică, cultura pierde primul... primele resurse financiare” (participant, atelierul 03)

Hotelierii văd efectul din afară - subvențiile festivalurilor de teatru și comedie „s-au tăiat. [...] Pentru un oraș cultural, ok, bine, nu se mai întâmplă”. Instituțiile cer predictibilitate:

„Râșnov are de câțiva ani linie de finanțare multianuală, ceea ce legea permitea. La Brașov nu numai că nu mai avem deloc, dar erau oricum anuale” (participant, atelierul 02)

Independenții dau modelul - „Acolo există Centrul de Proiecte Timișoara, care este o structură publică care administrează bugetul cultural. Coordonează spații, coordonează Ghidul cultural, coordonează finanțările culturale, fac tot procesul de concursuri și există și finanțare multianuală” (participant, atelierul 03), segmentarea - „tu dacă ești un debutant, unul care vrei să faci ceva și ceri un proiect așa, te bați cu mine.” - „Mă bat cu tine și cu Muzeul de Artă și cu Muzeul Județean de Istorie și cu orice entitate!” - și sursa:

„La Municipiul Brașov există o taxă turistică de 12 lei.” - „7 plus 5. 5 pentru Salvamont și 7 pentru oraș.” - „No, din ăia 7, mai ia 1 leu, 2 și fă un fond cultural pe care îl pui pe Ghidul cultural, de exemplu. Că nu-i problemă de bani” (participanți, atelierul 03)

A doua linie de falie trece prin definiția culturii:

„din cauză că Ministerul Culturii a renunțat la rolul lui de a fi cel care validează și certifică evenimentele culturale în România [...] «Bă, unde-s banii de cultură?» Păi stai că-ți spun: investiți în divertisment și subcultură” (Subiect 5)

Instituțiile cer ca divertismentul, inclusiv un eventual festival de masă, să se susțină din bilete, nu din bani publici; Subiectul 24 dă regula spațiului public:

„în regulamentul de folosire a spațiilor publice, de exemplu, pun pentru evenimente culturale ca prioritate. Și n-o să le cer operatorilor culturali bani ca să facă un spectacol în aer liber” - „Bun, nu le ceri bani, dar ar trebui să-i curatoriezi” (moderatorul) - „Da. [...] Și aici intervine zona de specialitate și cultură de calitate” (Subiect 24)

Coordonarea nu poate fi lăsată pe umerii operatorilor: Subiectul 9 spune că „nu pot să duc” o asemenea responsabilitate, „dar admir și încerc să ajut” [D].

Cifrele sunt verificate și în regres. Ghidul cultural al Primăriei a avut sesiuni din 2012 până în 2024, cu 6 milioane de lei în 2024 (87 de proiecte depuse, 74 eligibile); în 2025 sesiunea a fost anulată; în 2026 a fost relansat prin Centrul Cultural „Apollonia Hirscher” (maximum 100.000 de lei pe proiect, maximum 50% din costurile eligibile), cu 1 milion de lei buget și 659.396 de lei acordați la 30 septembrie 2026 pentru 8 din 10 proiecte depuse. Consiliul Județean a finanțat organizațiile culturale cu 1,4 milioane de lei (2022), 1,8 (2023), 1,8 (2024) și 2,0 milioane (2025), iar în 2026 cu zero; în 2025, Consiliul Județean Timiș alocă 3,2 milioane, Cluj și Sibiu câte 1,2. Pe locuitor, finanțarea culturii independente de către Primărie a coborât de la 25,25 lei (2024) la zero (2025) și la 4,21 lei buget, respectiv 2,78 lei efectiv (2026). Brașov Jazz & Blues Festival s-a ținut în 2026 fără finanțare de la Primărie și de la județ; Săptămâna Comediei a primit 100.000 de lei din Ghidul relansat, Dracula Film Festival 86.000²⁶². Taxa de oraș este, din 2026, 7 lei pe turist și noapte pentru promovare plus 5 lei pentru Salvamont, aprobată la 22 decembrie 2025; aplicată la cele 1.318.726 de înnoptări INS din 2025, componenta de promovare ar produce circa 9,23 milioane de lei pe an, iar 1–2 lei pe noapte ar echivala cu 1,32–2,64 milioane anual - calcul ipotetic, fără cazările nedeclarate²⁶³. OMD Brașov are personalitate juridică din decembrie 2025, Primăria deține 45% din voturi (cifra de 40% dintr-un atelier este declarativă), iar între fondatori, după componența consemnată în capitolul P5 (statutul nu a fost consultat), nu există nicio instituție culturală, asociație culturală sau instituție de educație [C/D].

Nuanțele privesc sursa banilor și cine îi primește. Instituțiile și independenții converg pe multianualitate și predictibilitate, dar diverg pe sursă: moratoriu pe finanțări pentru a construi un centru-ancoră (modelul Bilbao, invocat în atelierul 02²⁶⁴) sau, dimpotrivă, moratoriu „pe panseluțe, pe giratorii”; „Banii strică caracterele!” (atelierul 02) sau „Asigură-le o finanțare constantă, un program multianual” (atelierul 03). Independenții cer, în același timp, linie

²⁶²Brașov Jazz & Blues Festival, ediția a XIV-a (14–16 august 2026): <https://agerpres.ro/english/2026/08/05/renowned-us-and-cuban-artists-headline-14th-edition-of-brasov-jazz-blues-festival--1582442>; <https://zilesinopti.ro/2026/08/18/brasov-jazz-blues-festival-2026-incheiat/>; <https://www.g4media.ro/primaria-si-consiliul-județean-brasov-lasa-cultura-independenta-fara-nicio-finantare-publica-locala-in-2026-acuza-consortiul-cultural-corona.html>

²⁶³Taxa de oraș - 7 lei (promovare turistică) + 5 lei (Salvamont) pe turist și noapte, Consiliul Local Brașov, 22 decembrie 2025: <https://www.profit.ro/stiri/social/ultima-ora-taxa-pe-zi-majorata-puternic-pentru-turisti-in-brasov-si-poiana-brasov-22283033>; <https://newsbv.ro/taxe-sejururi-brasov-majorare/>; <https://www.radiobrasovfm.ro/stiri-din-brasov/taxa-de-promovare-turistica-de-7-lei-in-municipiul-brasov-id212239.html>

²⁶⁴Muzeul Guggenheim Bilbao, deschis la 18 octombrie 1997: https://en.wikipedia.org/wiki/Guggenheim_Museum_Bilbao

prioritară pentru „*cei cu tradiție*” și sesiune separată pentru debutanți - cu riscul închiderii sistemului, semnalat prin exemplul Timișoarei, unde finanțările ar reveni „*tot timpul aceleași ONG-uri*” [D]. Capitolul G a formulat deja fondul cultural al breslei și cota din taxa de oraș (DG7-f), iar P5 fondul stațiunii din aceeași taxă, cu destinații prestabilite prin hotărâre a Consiliului Local.

Strategia culturală a municipiului pentru 2015–2030, aprobată în 2015, odată cu candidatura pentru titlul din 2021²⁶⁵, nu are o evaluare a implementării sau o actualizare identificate. În consultare ea apare o singură dată, ca document care, după un respondent, nu a ținut seama de preferințele publicului (Subiect 5), iar alți participanți cer o strategie (DC8-g) [C/D]. Cifra pe care același respondent o citează din „*Barometrul Cultural al Brașovului*”, potrivit căreia „*între 60 și 78% vor evenimente din sfera culturii tradiționale*”, nu se regăsește în rezultatele studiului de consum cultural din 2015, singurul barometru local identificat: pentru un proiect cultural de cartier, respondenții aleg întâi concertele (67,8%), filmul (63,4%), festivalurile (63,0%) și teatrul (62,4%), apoi atelierele de creație și meșteșugurile tradiționale (59,2%), târgurile de produse tradiționale (58,1%) și dansul folcloric (48,6%)²⁶⁶; afirmația respondentului rămâne o declarație [C/D].

Constatarea capitolului: prăbușirea finanțării culturii independente - de la 6 milioane de lei la zero și la 1 milion, cu județul la zero - este singura serie oficială a capitolului în regres și explică direct „*gaura*” festivalurilor; răspunsul nu este doar bani, ci un mecanism: finanțare multianuală, structură publică de management cultural, segmentarea sesiunilor, criterii publice de curatoriat care separă cultura de divertisment, un fond cultural stabil din taxa de oraș și reprezentarea sectorului cultural și a educației în OMD - direcția DC8, cu administrația ca facilitator, nu ca operator [I].

2.5.10. Evenimentele, calendarul, orașul seara și cartierele

Brașovul are un portofoliu real de evenimente, dar fragmentat, subfinanțat din 2025 și, în percepția aproape unanimă a consultării, lipsit de densitate și de un reper propriu; singurul eveniment pe care hotelierii îl recunosc drept eveniment de amploare, care aduce turiști din afara orașului se desfășoară în afara municipiului, iar singurul festival cu nume în imaginarul național s-a încheiat în 2019. Evenimentele sunt singura temă culturală propusă în toate cele 12 ateliere; cererea națională este latentă; fereastra de extrasezon este precisă - martie și aprilie, apoi noiembrie. „*Oraș mort după ora 22*” este formula cu cea mai mare răspândire din toată consultarea culturală, iar monocentrismul - „*Tot Brașovul e Piața Sfatului și Republicii*” - este diagnosticat de instituții, antreprenori, OMD, politicieni și arhitecți deopotrivă. Soluțiile convergente sunt un calendar unic cu o singură autoritate, zonarea evenimentelor pe scări, un eveniment-emblemă crescut cu răbdare, zone de seară acceptate de riverani și centre de cartier activate prin program.

²⁶⁵ „Strategia Culturală a Municipiului Brașov 2015–2030”, aprobată prin HCL nr. 478/2015 și invocată în ghidurile de finanțare culturală ale Primăriei Municipiului Brașov din 2022 și 2023: <https://www.brasovcity.ro/file-zone/proiecte/hotarare/PC2022/4.%20Ghid%20finantare%20cultura%202022.pdf> ; <https://www.brasovcity.ro/file-zone/proiecte/hotarare/CU2023/5.%20Ghid%20finantare%20nerambursabila%20din%20bugetul%20local.pdf>

²⁶⁶ Preferințele pentru activitățile unui proiect cultural de cartier (graficul 7) în studiul de consum și practici culturale din 2015, prezentat în sinteza strategiei pentru cultură: <https://www.brasovcity.ro/file-zone/financiar/program-investitii/cultura/2019/Strategie%20pentru%20cultura.pdf>

Tabelul 7. Inventarul evenimentelor Brașovului: statut verificat

Eveniment	Organizator / prima ediție	Ediția 2025-2026	Ordin de mărime	Statut și corecturi	Evaluarea stakeholderilor
Rockstadt Extreme Fest	organizator privat; 2013 (12 ediții la Râșnov, 2013-2025)	27-31 iulie 2026, Ghimbav; 2027: 26-30 iulie, Ghimbav	circa 20.000 de participanți pe zi (presă)	continuă, în altă localitate; relocarea într-o altă comună, vehiculată în consultare, și „nu mai sunt de acum [...] din 2026” (atelierul 11) sunt greșite ²⁶⁷	singurul eveniment scalabil, „jumătate de hotel plin” (atelierul 04); „al Râșnovului” vs. „metropolitan”
Brașov Jazz & Blues Festival	asociație culturală; 2013 (ediția a XIV-a în 2026)	14-16 august 2026, Piața Sfântul Ioan și alte locații; 2027: 13-15 august	fără cifre oficiale de public	ținut, fără finanțare de la Primărie în 2026	„ăla da” (atelierul 04), dar „la nivel micro”, „nu e marketat”
Săptămâna Comediei	asociație culturală; 2013 (ediția a XIII-a în 2026)	ediția din vară anulată la 6 mai 2026; reprogramată 2-8 noiembrie 2026	-	100.000 lei din Ghidul cultural; „anulată” este depășit	apreciată calitativ; notorietate 45,8% la vizitatori
Dracula Film Festival	asociație culturală; 2013 (ediția a XIV-a în 2026)	sfârșit de octombrie – început de noiembrie	circa 3.000 de filme înscrise anual	ținut; 86.000 lei din Ghidul cultural	„butoi de aur” neînțeles local (atelierul 03); necunoscut hotelierilor
Massif (Poiana Brașov)	organizatorii festivalului Untold; 2023	decembrie 2025 nu s-a ținut; „Massif Week” 2-7 martie 2026, „nu este o ediție oficială”	peste 38.000 (2023), peste 43.000 (2024) de participanți	discontinuitate, nu „eșec” ²⁶⁸	„nișa a fost găsită cu Massif” (atelierul 08); „nu a fost pentru economie” (Subiect 6)
Cerbul de Aur	Televiziunea Română (marcă TVR); 1968	ultima ediție 2019 (a 19-a)	-	inicio ediție după 2019	„consens emoțional” de reînviere, condiționat (atelierul 02)
Zilele Brașovului / Coborârea Junilor	Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, Reduta, Casa de Cultură a Studenților; Uniunea Junilor	17-19 aprilie 2026 (Duminica Tomii)	„mii de persoane” (presă), fără cifră oficială	prima atestare 26 martie 1728; „Săptămâna Junilor” nu este denumire oficială	„unul singur care [...] cred că a auzit toată țara de el” (atelierul 11)
Târgul de Crăciun	comunicare prin Primărie	28 noiembrie 2025 – 11 ianuarie 2026	-	ținut	„20 de căsuțe”, „vin fiert” (Subiect 5) [D]; tratat în G (DG6-e)
Oktoberfest Brașov	organizator privat; 2009; din 2025 sub licența mărcii München	27 august – 6 septembrie 2026, Parcul Tractorul	„zeci de mii” (presă, 2019)	ținut	„by the book”, dar „nu generează incoming”; „nu e eveniment cultural” (atelierele 04, 02)
Culturama	Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”; 2023	ediția a II-a 2024; 2025-2026 neverificat	-	„ecrane în cartiere” neconfirmat	-
Street Delivery Brașov	fundatie culturală; 2021 (ediția a 6-a)	11-13 septembrie 2026, relocat în curtea Universității	-	ținut, cu relocare	„în declin” (Subiect 9) [D]
Noaptea Muzeelor (Brașov)	Rețeaua Națională a Muzeelor; 2005	23 mai 2026	8 instituții brașovene	ținut	-
Festival aeronautic (propus)	-	prima ediție propusă pentru 2027, centenarul producției de avioane la Brașov	10.000-50.000 de vizitatori pe an (estimare a studiului)	propunere a cercetării proiectului	un purtător în interviuri (Subiect 23), unul în ateliere (12)

Sursa: fișa de validare externă a proiectului (surse oficiale și de presă), consultările Etapei I, cercetarea asupra tradiției aviatice; inventarul complet, cu surse, în Anexa B.

Inventarul verii, făcut de hotelieri, este scurt: „Ce avem în vară? Tam-Tam, Brașov Jazz & Blues? [...] Brașov Jazz & Blues Festival, ok, ăla da. Dar și Rockstadt-ul e...” - „Rockstadt-ul este spectaculos.” - „Nu e în Brașov, Rockstadt-ul este al Râșnovului, adică beneficiază Brașovul, e partea a doua.” - „Totuși beneficiem, e un centru istoric, am jumătate de hotel plin prin Rockstadt” (participanți,

²⁶⁷Rockstadt Extreme Fest - 12 ediții la Râșnov (2013-2025), din 2026 la Ghimbav, circa 20.000 de participanți pe zi: <https://zilesinopti.ro/2025/07/02/rockstadt-extreme-fest-ghimbav/>; <https://tvrinfo.ro/?p=833510>;

<https://www.revistabiz.ro/publicul-cel-mai-mare-headliner-al-rockstadt/>

²⁶⁸Massif (Poiana Brașov) - 2023: peste 38.000 de participanți; 2024: peste 43.000; „Massif Week” 2026:

<https://www.revistabiz.ro/massif-festivalul-de-la-brasov-a-atras-pest-42-milioane-de-euro-in-comunitate/>;

<https://www.romania-insider.com/massif-festival-poiana-brasov-december-2025>; <https://agerpres.ro/cultura-media/2025/12/16/massif-revine-in-poiana-brasov-cu-un-nou-format-in-perioada-27-februarie---8-martie-2026--1512479>;

<https://www.monitorulexpres.ro/2026/02/21/massif-week-aduce-petrecri-in-poiana-brasov-intre-2-si-7-martie/>

atelierul 04) - cu precizarea că festivalul s-a mutat din 2026 la Ghimbav, unde administrația locală și-a construit infrastructură permanentă de evenimente. Aspirația este un reper: „*Un eveniment, ceva care te leagă imediat și te duce cu gândul: «Da, Brașov are acest lucru»*” (participanți, atelierul 08); răspunsurile se grupează în patru familii - un festival mare de iarnă, „*gen Massif, dar executat bine*”, pentru că „*nișa a fost găsită cu Massif*” (atelierul 08); „*unul sau două «hotspot»-uri*” de masă, de tipul târgului de Crăciun de la Craiova sau al unui concert de Anul Nou (Subiect 16); un eveniment „*făcut de Brașov*” cu ancoră identitară - festivalul pastoral și al brânzei (capitolul G, DG6-a), Săptămâna Luminată extinsă; și „*happening-ul*”: „*nu mai este suficient să ai Biserica Neagră. Întrebarea este ce se întâmplă în jurul și în Biserica Neagră. Dacă tu ai în fiecare weekend trei trei seri de concerte în Biserica Neagră [...] oamenii s-ar putea să-și dorească să rămână și vineri seara, și sâmbătă seara, și duminică seara*” (Subiect 18) - cu condiția comună a răbdării:

„Evenimente pe care să ai răbdare să le crești, pe care să le construiești temeinic, pe care să le faci să devină de referință”

Disciplina calendarului este cerută aproape identic de Subiecții 19–20 și de Subiectul 14:

„festivalurile nu trebuie să fie la fel: orice, oriunde, oricum. Acuma vine Polivalenta, nu? Trebuie exploatată într-un cadru foarte fain și exclusivist. Centrul trebuie lăsat liber, lăsat să respire, lăsat să fie dedicat plimbării...” (Subiecții 19–20)

„Când ai un oraș unde ai două luni de vară maxim, sau poate ai 12 weekenduri în regulă în care poți să faci evenimente în aer liber, astea trebuie dedicate culturii și educației sau unor evenimente majore” (Subiect 14)

Instituțiile își amintesc vitrinele care vibrau la concertele din Piața Sfatului, Subiectul 18 cere „*o strategie*” și „*un calendar*”, nu un organizator public de evenimente, iar antreprenorii culturali observă că „*un turist n-o să scroleze 11.000 de evenimente*” și cer „*trei evenimente fanion*”; stațiunea cere, în notele participanților, „*un calendar de evenimente previzionat pentru perioade de cel puțin un an*” [D].

Seara este diagnosticul cu cea mai largă răspândire - 9 din 12 ateliere, 7 interviuri, memo-ul de teren. „*E un oraș foarte frumos într-adevăr Brașovul, dar după ora 10:00 e mort. [...] Vrei să mănânci ceva noaptea?*” - „*Găsești două-trei fast food-uri și atât*” (Subiect 11); antreprenorii culturali: „*Orice acțiune, orice activitate în Brașov se termină la ora 10 seara*”; Subiectul 21 avertizează că lipsa muzicii după 22:30 și a oricărui club „*îți garantează migrarea tineretului către alte orașe*”; studenții constată că după ora 22 „*cel mai des pe stradă este lumea cu câțelul*” și cer, nu cluburi, ci cinematografe deschise noaptea. Soluția convergentă este zonarea: „*nu ar trebui să scurtăm mai mult programul, ci din contră, ar trebui să prelungim programul teraselor [...] din anumite zone. [...] să existe niște zone protejate, să spunem, sau zone acceptate de către riverani că acolo se stă până târziu. În toată lumea asta există, în centrele istorice*” (Subiect 4) - cu o funcție care să răspundă de seară, „*primarul de noapte*” invocat de OMD în atelierul mediului academic, după modelul Cracoviei și al Amsterdamului. Rezistența riveranilor din centru la zgomot este recunoscută ca reală și, uneori, descrisă în termeni duri la adresa unui grup restrâns de locuitori - pasaj redat aici ca tendință generală, iar Ghidul de terase o fixează oficial ca „*dreptul la locuire*” [D]. Cartierele nu au „*un centru al lor*”: „*Ne trebuie centre în cartiere în care să se și întâmple ceva. Avem platoul de la Piața Astra, care poate să devină un astfel de centru. Unde acum ce se întâmplă? Ai o fântână*

arteziană care merge în gol, câțiva vârstnici care stau pe bancă [...] n-are viață” (Subiect 24) - cu lecția pietonalei din Răcădău, unde „*zona moare pentru că nu bagi viață în ea prin activități*”, și cu principiul „*Cultura trebuie să fie aproape de oameni, nu trebuie să fie o Mecca*”. Locuitorii din cartiere văd infrastructura disponibilă: „*toate acele centrale vechi de cartier la un moment dat vor dispărea și în locul lor va apărea ceva nou: ori că va fi un centru din ăsta social [...] un fel de [...] agora, în sensul că acolo se strâng și vin tot felul de artiști, cântă, se întâmplă tot felul de evenimente din astea de cartier*” (participant, atelierul 11), cu propunerea unui adolescent de a legaliza graffiti-ul pe centrale și pe blocuri, nu pe clădirile istorice. Pentru tineri, orașul este „*Boring*”, dar același atelier al locuitorilor dezvăluie o cultură tânără alternativă - skateboard, graffiti, hip-hop, cafenele de specialitate - care dă orașului „*o vibrație tânără*”, cu grija - formulată de moderator și împărtășită de purtătorul ei - de a nu o „*strica*” prin promovare. Poiana și zona metropolitană întregesc tabloul, pe scurt, pentru că P5 le-a tratat: în stațiune, într-o duminică de decembrie, „*beznă totală*” față de Brașovul „*plin de viață*” (atelierul 01), cu întrebarea strategică „*ce face turistul de la ora 17:00 [...] la ora 22:00*” (Subiect 18) și cu răspunsul P5 - programul serii, „*zona zero*”, „*Poiana celebrează lumea*”; în județ, bisericile fortificate „*ni se întâmplă*” - „*Sunt autocare care merg acolo, vizitează și pleacă. Nu e nimic organizat de către noi*” (Subiect 21), iar hotelierii cer ca „*o cotă-parte din taxa hotelieră*” să meargă spre localitățile-gazdă ale evenimentelor „*ale Brașovului*” [D].

Cifrele: evenimentele sunt propunere pentru 16 subiecți și toate cele 12 ateliere, evenimentele deficitare problemă pentru 13 subiecți și 7 ateliere, viața de noapte inexistentă pentru 9 subiecți și 9 ateliere, dispersia regională propunere pentru 11 subiecți și 8 ateliere, policentrismul explicit în 6 ateliere. Festivalurile au 2,8% din asocierile spontane, Cerbul de Aur 0,9%; „*noapte*” apare în 5,0% dintre recenzii de cazare cu 43,4% negative, „*plictisitor*” în 0,5% dintre cele non-cazare cu rating 3,31. Capacitatea de cazare neutilizată permite absorbția fără presiune a unor evenimente de 2.000–3.000 de participanți în extrasezon. Rockstadt a adunat la Ghimbav circa 20.000 de participanți pe zi; Massif a avut peste 38.000 (2023) și peste 43.000 (2024) de participanți înainte de discontinuitate. Bisericile fortificate sunt vizitate de 41,0% dintre călătorii care au fost la Brașov; Via Transilvanica, invocată ca rută culturală vie, are 1.428 km și trece prin județ²⁶⁹. Funcția de „*primar de noapte*” există la Amsterdam din 2003 și la Cracovia din 2024²⁷⁰; planul de mobilitate metropolitană prevede trenul metropolitan pentru 2026–2027, fără nicio referire la un calendar cultural [C].

Consultarea din 2026 regăsește un diagnostic formulat deja în 2020. Inventarul evenimentelor din cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a orașului constata că nu există „*o strategie, nici publică nici privată*” în comunicarea lor, că sunt „*adresate mai ales localnicilor*”, fără capacitatea de a mobiliza turiști ca festivalurile de la Sibiu, Sighișoara sau Cluj, și că „*evenimentele brașovene sunt «liniștite»*”; manifestările se concentrău în Piața Sfatului, nu în cartiere, iar universitatea, cu peste 20.000 de studenți, lipsea de pe harta simbolică a orașului. Ancheta aceleiași cercetări arăta că locuitorii nu cunoșteau alte cartiere decât pe al lor și că zonele mărginașe, precum Bartolomeu, Dârste-Noua sau Triaj, suferau încă de pe urma imaginii

²⁶⁹Via Transilvanica - 1.428 km, inaugurată la 8 octombrie 2022: https://en.wikipedia.org/wiki/Via_Transilvanica

²⁷⁰Funcția de „primar de noapte” - Amsterdam (din 2003), Cracovia (din 2024): [https://en.wikipedia.org/wiki/Night_mayor_\(municipal_title\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Night_mayor_(municipal_title))

negative din anii 1990: Bartolomeu era cartierul în care 56,4% dintre respondenți nu s-ar muta niciodată²⁷¹ [C/I].

Nuanțele sunt cele ale controverselor din secțiunea 2.6: evenimente mari sau mici, centrul scenă sau refugiu, liniștea ca activ sau deficit. Capitolul G a preluat zonele de seară pentru terase (DG3-c), piațetele de cartier cu pilot Piața Astra în 2027 (DG5-a), festivalul de cartier (DG5-b), responsabilul vieții de seară (DG5-f), recurența mică (DG6-c) și Târgul de Crăciun (DG6-e); P5, componenta stațiunii în calendarul unic al destinației, cu „o singură autoritate de calendar”, și regula evenimentelor de masă în Poiana Mică și de nișă în stațiune. Capitolului de față îi rămân guvernanta calendarului destinației, evenimentul-emblemă, conținutul cultural al seriei și al cartierelor, publicul tânăr și universitatea, calendarul metropolitan și centenarul aviatic [I].

Constatarea capitolului: Brașovul are evenimente, dar nu are un calendar, o autoritate a calendarului și un eveniment propriu cu nume; are o seară care se încheie la 22 și cartiere fără centru; are o cerere latentă de evenimente, o fereastră precisă de extrasezon și o capacitate de cazare neutilizată. Răspunsul este un calendar unic al destinației cu criterii de clasificare și zonare pe scări, un eveniment-emblemă ales și crescut cu răbdare, zone și program de seară cu conținut cultural și un responsabil al seriei, centre de cartier activate prin program, nu prin pietonalizare - direcțiile DC6 și DC7, în articulare cu G și P5 [I].

2.6. Controversele

Consultarea a produs opt dezacorduri, pe care strategia le tranșează. Fiecare este formulat în termenii participanților, cu pozițiile și cu linia de acțiune pe care sursele o sugerează. Dezacordurile care cer o alegere între variante sunt reluate în scenariile din secțiunea 6, împreună cu opțiunea recomandată de strategie.

Săptămâna Junilor în cartiere sau „Am scoate și obiceiul din Șchei”. Managementul de proiect propune ca fiecărei cete să i se aloce o zi într-un cartier, cu demonstrații, ateliere, costume și muzică, fără procesiune călare, Coborârea din Duminica Tomii rămânând unicul moment procesional, în centru; mediul academic cere „o sărbătoare de o săptămână”, Subiectul 23 ar construi „o întreagă poveste în jurul Junilor [...] Dar eu nu aș comercializa”. Purtătorul obiceiului răspunde: „Nu se poate. [...] Am scoate și obiceiul din Șchei, ar fi diferit. [...] Săptămâna asta e a lor” (Subiect 14), iar instituțiile culturale observă că parada „nu mai e” tradiția, în timp ce jocurile și maialurile „se păstrează bine”. Linia de acțiune: distincția dintre ritual și prezentare; programul din cartiere se formulează ca transmitere și demonstrație, în afara Săptămânii Luminate, decis împreună cu Uniunea Junilor, și se verifică mai întâi prin înscrierea obiceiului în Registrul național (scenariul S3, secțiunea 6) [I].

Amalgamul ca problemă sau ca resursă; libertatea ca valoare trăită sau ca moștenire. „Dacă întrebi zece persoane diferite ce este Brașovul, îți vor da zece răspunsuri diferite” (Subiect 24), „Brașovul nu are identitate” (Subiect 3) și „cine-s brașovenii... au plecat 99%” (Subiect 1) stau față în față cu „E un amalgam de culturi [...] Dar tocmai că aia e cultura, de fapt!” (Subiect 4) și „mai bine ne mândrim că suntem peștriți” (Subiect 23). Libertatea este, pentru atelierul instituțiilor, singurul

²⁷¹Inventarul evenimentelor, cartierele și universitatea pe harta simbolică a orașului: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 96, 104, 108–109, 128, 144 și 158; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>

cuvânt care „se potrivește” orașului (1688, 1848–49, 1987 - datări declarative) [D], iar pentru Subiectul 1 o valoare netrăită - „nu ai libertatea de a experimenta, de a eșua”, acceptabilă doar ca moștenire construibilă. Linia de acțiune: „identitățile” la plural ale strategiei, cu „principiul adopției” din capitolul G („nu sunt ale noastre până sunt ale noastre”) și cu libertatea în trei registre - istoric, spirit al muntelui, dorință, așa cum le-a fixat capitolul identitar [I].

Dracula: macabru sau creativ; emblemă sau pe listă. „Butoi de aur” (atelierul 03) și „Cel mai creativ Dracula din lume” (atelierul 02) - „pe lista de atracții, nu emblemă” (atelierul 04) - „strategie de gen follow” (atelierul 08) - decor nediferențiator, „șapte milioane de alte locuri” (Subiect 10). Linia din surse este a raportului integrat - „problema nu e ancora, ci absența arhitecturii de poveste și de servicii în jurul ei” - și a recenziilor, care cuantifică prețul etichetei; rezolvarea operațională este Dracula folosit ca temă creativă, nu ca nume de produs, cu comunicare diferențiată extern/intern [I].

Centrul istoric: scenă sau refugiu; „dreptul la locuire”. „N-avem nevoie de evenimente aici [...] îmi cădeau piese din vitrină” (atelierul 02) și „Centrul trebuie lăsat liber, lăsat să respire” (Subiecții 19–20) față de „În centrul istoric nu ai unde să faci nimic” ca plângere (atelierul 03), jazz „in the street” și evenimente mici „în tot centrul” (atelierul 04), „trei seri de concerte în Biserica Neagră” (Subiect 18). Locuitorii cer să nu fie transformat „într-un dormitor”, dar nici asediați; Ghidul de terase fixează „dreptul la locuire” ca principiu și interzice sonorizarea pe terase. Linia de acțiune: ceea ce contează este amplexarea și volumul sonor, nu locul - centrul rămâne scenă pentru formate acustice, culturale, de mică dimensiune și cu oră fixă; volumul și amplificarea ies din Piața Sfatului spre Sala Polivalentă, Poiana Mică și Ghimbay, după regula pe care P5 a stabilit-o deja pentru stațiune; zonele de seară se definesc prin hotărâre a Consiliului Local, cu riveranii la masă [I].

Evenimente mari, mici sau „hotspot-uri”. „Mai bine faci niște evenimente mari și de calitate, care atrag lumea, decât să faci multe evenimente mici” (Subiect 14) față de recurența mică - „în fiecare weekend să fie două chestii mai mici”, „oare poți avea 100 de 30? [...] În diferite locuri?” (Subiect 22; atelierul 03) - și de „unul sau două «hotspot»-uri” care aduc turiști din afara orașului (Subiect 16). Linia de acțiune: cele trei logici sunt complementare - două-trei evenimente fanion în polii de volum și o recurență săptămânală de scară mică în piețe și cartiere [I].

Muzeele și independenții: cine primește banii și cine decide. Instituțiile reproșează administrației că le-a făcut „vinovat de serviciu” al tăierilor și cer infrastructură înaintea banilor; independenții cer finanțare multianuală, segmentare și linie prioritară pentru „cei cu tradiție”. Pe sursă, pozițiile diverg - moratoriu pe finanțări pentru un centru-ancoră sau moratoriu „pe panselute”, pe mecanism converg: predictibilitate, criterii publice, o structură profesionistă de management cultural. Linia de acțiune: reguli și spații înaintea banilor, dar nu în locul lor; sesiuni distincte pentru instituții publice, operatori consacrați și debutanți; condiționarea finanțării de obiectivele strategiei [I].

Tâmpa și Cetățuia: accesibilizare sau sălbăcie; ce funcțione. „N-avem nevoie de sălbăcie și rezervație în centrul Brașovului, ne trebuie un parc!” (Subiect 14) față de refuzul categoric al arhitecților de a reclasifica Tâmpa din Natura 2000 și de „intervenții cât mai puțin invazive” (Subiect 15); Cetatea Brașovia ca parc arheologic (Subiecții 5 și 14) depinde de statutul de sit arheologic de clasă A, declarativ. Cetățuia este propusă ca restaurant de epocă și loc de promovare

a gastronomiei pastorale (capitolul G, DG1-f), ca loc de evenimente, ca divertisment istoric documentat muzeal sau ca promenadă în pădure. Linia de acțiune: parc istoric cu regim de protecție compatibil, nu respingerea protecției, în cadrul planului de management revizuit al ariei protejate (capitolul P3, scenariul S1); pentru Cetățuia, arbitraj pe criteriul rigorii istorice și al conectivității (parc, Strada Lungă, Bartolomeu), după deschiderea parțială din 2027 (scenariul S2, secțiunea 6) [I].

Cine decide ce e cultură. „În cultură nu se... nu mai există democrație [...] e liber cerul culturii, sub ăsta pot intra toți, dar toți cei care se ocupă de cultură, nu impostorii!” (Subiect 14) și „evenimente pentru un anumit nivel de oameni” (sesiunea OAR) față de „mai mult de 50% se duc să facă un selfie în fața Giocondei. Proportia e aceeași peste tot” (sesiunea OAR), „cultura trebuie să fie aproape de oameni, nu trebuie să fie o Mecca” (Subiect 24), „Sunt gusturi care se cultivă” și cultura alternativă a tinerilor care „fug de locurile marketate”. Linia de acțiune: curatoriat „prin zona de specialitate” aplicat finanțării publice și spațiului public central, cu criterii publice (cultural, educativ, recreativ, comercial), nu selecție socială a publicului; divertismentul pe bilete; spații de experimentare în cartiere, unde libertatea „de a experimenta, de a eșua” este asumată [I].

2.7. Sinteza diagnosticului

Tabelul 8. Sinteza diagnosticului cultural pe zece dimensiuni

Dimensiune	Starea de fapt	Evidență	Marcaj
Cerere	Turism de evenimente practicat regulat de 25,9% dintre călătorii români și ocazional de 46,1%; cultura criteriu explicit de alegere pentru 7-10%, „obiectivele turistice” pentru 28-29%; Brașovul cea mai atractivă destinație din țară (86,8%); Sibiuul concurent direct pe cultură	cercetarea națională; auditul recenziilor	[C]
Imagine	50,4% asociere culturală spontană, prin Biserica Neagră (20,5%), centru (16,9%), „istorie / medieval” (16,2%); muzee 1,3%, festivaluri 2,8%, Șchei 1,1%, Junii 0,1%, Kronstadt 0; singurul eveniment cu nume, Cerbul de Aur, încheiat în 2019	cercetarea națională, asocieri spontane; cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice	[C]
Consum și satisfacție	Decorul vizitat (Piața Sfatului 84,2%, Biserica Neagră 83,9%), muzeele nu (45,3% niciunul); muzeele cea mai bine evaluată categorie (4,69), monumentele sub medie (4,31), divertismentul la coadă (4,09); Cetățuia 3,51, Sforii 3,64, Biserica Neagră 3,91, Centrul de Informare 2,70; vocabular material 32,7% vs. interpretativ 5,5%	cercetarea națională; 47.525 de recenzii; raportul de analiză a destinației	[C]
Patrimoniul construit	Circa 363 de monumente (51 de grupă A); straturi arhitecturale neinterpretate, trei trasee ale stilurilor nepuse în circuit; turnuri închise, Cetățuia în șantier până în 2027, Cetatea Brașovia necunoscută; degradare „în profunzime”, intervenții neconforme sub presiunea cazării	LMI (sursă secundară oficială); interviuri 13, 14, 04, 19, 01; sesiunea OAR; ateliere 09, 04, 12	[C/D]
Centrul istoric și ordinea vizuală	„Oraș-decor”: depopulare confirmată oficial, brașovenii evită centrul, rezidenți necunoscuți ca număr; haos vizual al comerțului numit de 17 subiecți; terase +55% ocupare de facto (2022); normă existentă (Ghid 2023, Legea 185/2013) neaplicată	Ghidul de terase; grila; interviuri 20, 21, 18, 09, 10; sesiunea OAR; ateliere 02, 04, 10, 12	[C/D]
Patrimoniul viu și identitățile	Junii - atestare 1728, șapte cete, peste 24 de activități pe an [D], neînscrise în Registrul național, fără dosar UNESCO, 0,1% în imaginar; Șcheiul vizitat de 49%, numit de 1,1%, purtătorii neconsultați; nouă gramatici identitare, deficit de cunoaștere a propriei istorii, memorie săsească stânjenitoare, istorie recentă neasumată	Primăria, INP; cercetarea națională; raportul integrat; interviuri 13, 21, 19, 08, 16; ateliere 09, 12, 02, 04	[C/D]
Narațiune și mediere	„Piatră, nu poveste”: ghizi puțini, neacreditați, repetitivi; agendă necunoscută chiar brașovenilor; 15,3% dintre nevizitatori nu știu ce ar face în oraș; Dracula ca etichetă costă -0,60 puncte, tururile cu poveste (patrimoniul săsesc) au 4,91	raportul de analiză a destinației; recenzii; cercetarea națională; interviuri 18, 08, 21, 12; ateliere 02, 09, 12	[C/D]

Dimensiune	Starea de fapt	Evidență	Marcaj
Instituții și spații	Muzee „în cămăruțe”, fără 2.000 mp, plafoane de acces, hemoragie de personal, necooperare, fără contorizare; cinematografe și bastioane închise, spațiul public greu accesibil evenimentelor; Sala Polivalentă (11.211 locuri, iunie 2027) fără rol cultural definit; Rulmentul blocat; tutela împărțită între Primărie și CJ	VALIDARE; ateliere 02, 03, 04, 12; interviuri 01, 12, 17, 04, 22; memo	[C/D]
Evenimente, seară, cartiere	Portofoliu fragmentat, fără calendar, fără eveniment-emblemă; Rockstadt la Ghimbav, Massif în discontinuitate, Comediei reprogramată; „oraș mort după 22” în 9 din 12 ateliere; cartiere fără centru; fereastra de extrasezon martie-aprilie (indice 79-83), iarna sezon (25,8%)	VALIDARE; INS TEMPO; raportul de analiză a destinației; recenzii; ateliere 03, 04, 08, 11, 12, 01; interviuri 10, 19, 17, 15, 22	[C/D]
Finanțare și guvernare	Ghidul cultural 6 mil. lei (2024) → 0 (2025) → 1 mil. buget / 659.396 lei efectiv (2026); CJ 2 mil. (2025) → 0 (2026); strategia culturală municipală din 2015 fără evaluare sau actualizare; falie între Primărie și CJ; OMD fără instituții culturale și fără educație între fondatori; taxa de oraș 7 + 5 lei/noapte din 2026	VALIDARE; ateliere 02, 03, 11, 12; interviuri 22, 08, 04; P5	[C/D]

Sursa: secțiunile 2.1-2.6 ale capitolului.

Lectura de ansamblu este cea a tezei strategiei, „*volum fără valoare*”, în registrul ei cultural: Brașovul este vizitat pentru patrimoniul său, dar nu-l povestește; are muzee bine evaluate, dar neconsumate; are un patrimoniu viu unic, dar fără statut; are identități, dar locuitori care nu-și cunosc istoria; are evenimente, dar nu are calendar; are o normă pentru centrul istoric, dar nu o aplică; are instituții culturale, dar le-a scos din finanțare și din guvernarea destinației. Din perspectiva ciclului de viață al destinației (Butler)²⁷², adoptată de raportul cercetării naționale ca lectură a Brașovului și reluată de capitolul G, cultura centrului istoric prezintă simptomele clasice ale fazei de consolidare târzie: standardizarea ofertei sub presiunea volumului, cu „*decorul*” ca produs dominant; retragerea rezidenților, confirmată oficial; conflictul de utilizare a spațiului public între terase, evenimente și locuire; și un sejur de 1,84 nopți, care nu mai crește. Spre deosebire de alte componente ale destinației, însă, cultura are o rezervă de reînnoire documentată și neexploată - patrimoniul viu, straturile neinterpretate, istoria recentă, muzeele cu o rezervă de conversie de o treime până la două cincimi dintre vizitatori și o narațiune care, atunci când există, plătește în satisfacție, iar cele mai multe dintre măsurile pe care le cere sunt de operare, de mediere și de guvernare, nu de capital. Aceasta face posibilă o traiectorie de „*reîntinerire*” în care cultura lucrează întâi pentru brașoveni și abia apoi pentru noaptea a doua a vizitatorului - obiectul secțiunilor 3 și 4 [I].

Cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a Brașovului ajunge, pe alte date, la același diagnostic: o hartă mentală dominată de „*centrul frumos*” și percepția, documentată în interviuri, că orașul „*s-a dezvoltat aproape exclusiv pe baza patrimoniului cultural și istoric generat până în anii 1950 și pe cadrul natural, fără ca noi să le adăugăm plus-valoare*”; autoarea întreabă dacă, „*cu o asociere mentală atât de firavă*”, orașul nu riscă o perioadă de contracție²⁷³ [C]. Candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034 este instrumentul cu termen fix al acestei reîntineriri: ea cere orașului să construiască, până la depunerea dosarului în 2028, ceea ce juriul din 2016 și cercetarea doctorală au constatat că lipsește, adică un program nou, participarea locuitorilor și o guvernare clară, și să actualizeze strategia culturală aprobată în 2015 (DC9) [I].

²⁷²Butler, R. W. (1980), „The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources”, The Canadian Geographer, 24(1), 5-12: <https://doi.org/10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x>

²⁷³Moștenirea fără plus-valoare și riscul contracției: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 148 și 165; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>

3. Viziune 2034, poziționare și principii

3.1. Viziunea

În 2034, brașoveanul iese în oraș pentru cultură - nu doar în centru și nu doar în weekend - și o face pentru că orașul i-a redat ceea ce consultarea numește, aproape unanim, lipsa unui „centru al lor” în cartiere și a unei serii în centru.

Obiceiul Junilor din Șcheii Brașovului este înscris în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial, tricentenarul primei atestări, 26 martie 2028, a fost celebrat ca program multianual, iar dosarul pentru Lista Reprezentativă UNESCO este depus împreună cu Uniunea Junilor; obiceiul a rămas al Șcheiului, dar transmiterea lui - jocurile, maialurile, costumul, muzica - a intrat în școli și în cartiere.

Centrul istoric se citește pe straturi, de la gotic la Orașul Stalin, cu turnurile și bastioanele deschise și cu „istoria spusă” în ele, cu Cetățuia redeschisă și legată de parc și de Strada Lungă, cu o ordine vizuală aplicată - fără tonete, fără mobilier cu mărci comerciale, fără „centru istoric cu termopane” - și cu locuitori numărați, consultați și păstrați.

Muzeele au spațiu, un spațiu expozițional de cel puțin 2.000 mp, au un bilet comun și produc evenimente; „Cetatea Brașovului are muzee asociate”, iar Sala Polivalentă are un operator profesionist și șase luni de iarnă cu program.

Destinația are un calendar unic, publicat cu un an înainte, cu o singură autoritate, cu două-trei evenimente fanion în polii de volum și cu ceva de scară mică în fiecare weekend, în piețe și în cartiere; are un eveniment-emblemă propriu, crescut cu răbdare, și un calendar metropolitan din care bisericile fortificate, cetățile și obiectivele metropolitane nu lipsesc.

Orașul este viu seara în zone definite prin hotărâre a Consiliului Local, cu riveranii la masă, cu cinematografe deschise noaptea și cu un responsabil al serii; cartierele au centre culturale în fostele centrale termice și în cinematografele redeschise; Poiana Brașov are program cultural în fiecare weekend al anului, integrat în același calendar (P5).

Ghizii și povestitorii sunt acreditați de OMD și spun legenda și apoi faptul; străinul pleacă din Brașov cu o poveste despre târgul de graniță, nu doar cu o fotografie a Bisericii Negre, iar sejurul tinde spre cele 2,2 nopți pe care strategia și le-a fixat ca țintă, în linia scopului ei: creșterea semnificativă a numărului de clienți ai unităților autorizate, care respectă criteriile de calitate ale orașului, și creșterea sustenabilă a numărului de turiști, prin sejurul mai lung, prin extrasezon și zilele lucrătoare, prin vizitatorii de o zi care rămân peste noapte și prin intrarea în evidență a cazărilor neînregistrate.

Finanțarea culturii independente este multianuală și are o sursă stabilă într-o cotă din taxa de oraș; sectorul cultural - public și independent - și educația stau în organizația de management al destinației, iar strategia culturală a municipiului, actualizată înaintea candidaturii, este evaluată public și folosită de sectorul cultural.

În 2034, ultimul an al strategiei, Brașovul poartă titlul de Capitală Europeană a Culturii, obținut cu un dosar depus în 2028 și pregătit din 2027 pe baza strategiei culturale actualizate. Programul

construit pentru candidatură (producțiile noi, parteneriatele europene, echipa și participarea locuitorilor) a fost conceput să rămână al orașului și în cazul în care juriul ar fi ales alt oraș.

Cultura este, în această viziune, întâi motivul pentru care localnicul iese din casă și abia apoi motivul nopții a doua a vizitatorului [I].

3.2. Poziționarea posibilă: Brașovul ca târg / piață (agora) modernă, de graniță a culturilor

Poziționarea culturală a destinației a fost stabilită de managementul de proiect și capitolul o preia ca decizie: **Brașovul este târgul modern de graniță a culturilor - cultura în sens larg a întâlnirii**. Brașovul nu intră în competiție cu Sibiu, care a ocupat de aproape două decenii poziția culturii „grele”, instituționale - Capitala Europeană a Culturii în 2007, festivalul internațional de teatru, cele trei piețe, fațadele reabilitate²⁷⁴, și nu intră în competiție cu Clujul, care a ocupat poziția festivalului-vârf, cu Untold și cu o sezonabilitate inversă celei brașovene. Decizia nu înseamnă o renunțare: ea pornește de la date și de la consultare, pe care Tabelul 9 le rezumă [I].

Tabelul 9. Repere de date pentru poziționarea culturală: Brașov, Sibiu, Cluj-Napoca

Reper	Brașov	Sibiu	Cluj-Napoca	Sursă
Atractivitate percepută („foarte atractivă” sau „atractivă”, % călători români)	86,8–86,9	81,3–81,4	67,1–67,2	cercetarea națională
Vizitare cel puțin anuală (% călători români)	33,9	20,1	22,0	cercetarea națională
Durata medie a sejurului (nopti, INS)	1,84 / 1,87–1,90 (recalcul TEMPO)	1,52	1,76	raportul de analiză a destinației; INS TEMPO
Ponderea iernii în înnoptări (%)	25,8	20,2	16,9	raportul de analiză a destinației (INS)
Moment fondator instituțional	-	Capitala Europeană a Culturii 2007	-	validare externă
Eveniment cu nume în imaginarul național	Cerbul de Aur (0,9%, încheiat în 2019); Târgul de Crăciun (0,8%)	festivalul de teatru, Târgul de Crăciun (declarativ)	Untold, TIFF (declarativ)	asocierile spontane; consultare
Asocierea spontană cu orice familie culturală (% respondenți)	50,4	nedisponibil în această etapă	nedisponibil	asocierile spontane
Patrimoniu viu cu statut sau vocație de patrimoniu imaterial	Junii (atestare 1728; neînscrși în Registrul național)	-	-	validare externă

Sursa: cercetarea națională de referință; raportul de analiză a destinației (INS, medii 2022–2025 pentru Sibiu și Cluj-Napoca); validarea externă din surse oficiale.

Patru argumente susțin decizia. Primul este **argumentul ocupării**: pozițiile „cultură instituțională” și „festival-vârf” sunt ocupate de orașe care au avut un moment fondator - Sibiu în 2007, Clujul prin festivalul său de masă - și o infrastructură care „produce în continuare”; a le disputa ar însemna a cheltui pe recuperarea unui decalaj de un deceniu și jumătate [I]. Al doilea este **argumentul datelor**: Brașovul este deja destinația cea mai atractivă și cea mai vizitată din țară, cu o imagine culturală la jumătate dintre călători, dar goală de instituție și de eveniment; ceea ce îi lipsește nu este un vârf, ci conținutul a ceea ce vizitatorul deja consumă ca „obiective” (28–29% dintre criteriile de alegere) și o poveste pe care o cere spontan - iar străinii citesc orașul ca

²⁷⁴Capitalele Europene ale Culturii - Sibiu 2007, Timișoara 2023, Tartu 2024:
https://en.wikipedia.org/wiki/European_Capital_of_Culture

transilvănean și săsesc în proporție de 2,96% față de 0,05% la români [C]. Al treilea este **argumentul consultării**: repertoriul identitar produs de interviuri și ateliere - târgul („*E un amalgam de culturi [...] e un târg. Dar tocmai că aia e cultura, de fapt!*” - Subiect 4), granița („*Brașovul a fost întotdeauna o graniță. [...] Aicea s-a oprit Imperiul Austro-Ungar*” - Subiect 23), multiculturalitatea (12 subiecți, 5 ateliere), libertatea (atelierul 02), orașul tiparului (Subiect 14) - este integrat de o singură formulă, cea a târgului de graniță, singura care nu falsifică niciuna dintre componente [D/I]. Al patrulea este **argumentul coerenței**: capitolul identitar al strategiei lucrează cu identități la plural și cu libertatea în trei registre, capitolul G a fixat gastronomia ca „*urbană, cu ștaif*”, a târgului și a graniței, iar P5 a dat Poienii programul „*Poiana celebrează lumea*”; cultura în sens larg a întâlnirii este formula care le leagă fără a le repeta [I].

Pentru registru, decizia are trei consecințe. „**Identitate fără kitsch**” (S5): tot ce exprimă întâlnirea - breslele cu turnurile lor, negustorii, Junii ca „*grănicerii târgului*”, bisericile toleranței, stratul comunist ca graniță a Occidentului cu Estul - se spune cu documente și cu purtători, nu cu butaforie; „*minciuna se termină iute*” (Subiect 5). **Dracula intră pe lista atracțiilor, tratat creativ, fără să devină emblema orașului**: legenda este marfa de târg pe care Brașovul o vinde onest - ca în Scoția, unde „*toată lumea-și vinde legendele*” (Subiect 12) - cu cele trei reguli fixate în diagnostic și cu comunicare diferențiată pentru străini și pentru români. **Identitățile plurale ca sub-mărci** pentru micro-comunități, în logica „*identităților*” la plural a capitolului identitar: „*Civilizația Muntelui*” pentru publicul activ și pentru asocierea dominantă a românilor cu muntele (31,6%), „*orașul tiparului*” (Honterus 1533, Coresi 1557) pentru educație și carte, „*libertatea*” (1688, 1848, 1987) pentru istoria recentă și pentru tineri, „*Kronstadt*” pentru piețele germanofone și pentru patrimoniul săsesc, „*Scheiul*” pentru patrimoniul viu - fiecare cu purtătorii săi, toate sub umbrela târgului de graniță [I]. Formula publică a mărcii se stabilește în capitolul de brand al strategiei; capitolul de față furnizează conținutul istoric și regulile de registru.

Candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034 (DC9) nu contrazice decizia de poziționare. Poziționarea privește oferta și imaginea destinației pe piața vizitatorilor; titlul este un instrument de dezvoltare, iar propunerea Comisiei Europene evaluează candidaturile după strategia pe termen lung, conținutul programului, participarea locuitorilor și capacitatea de a livra, toate cu o dimensiune europeană. Brașovul candidează cu poziționarea proprie, a târgului de graniță, fără să reia modelul cu care Sibiul și-a construit, din 2007, poziția culturii instituționale [I].

3.3. Principii directoare

Opt principii guvernează direcțiile din secțiunea 4; cinci dintre ele sunt comune cu capitolele G și P5, trei sunt proprii culturii.

Locuitorul primul. Oferta culturală a orașului se evaluează după cât de des ies brașovenii pentru cultură și după câți locuitori mai are centrul; o cultură pe care localnicii nu o consumă nu poate fi vândută vizitatorilor, iar un centru fără locuitori este decor, oricât de restaurat. Principiul este transversal întregii strategii și se aplică în fiecare direcție - ca purtător (DC1), ca rezident (DC3), ca public (DC4, DC7), ca povestitor (DC5), ca plătitor al culturii prin bugetul local (DC8) și ca participant la candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii (DC9).

Fidelitate față de istoria documentată. Reperetele narațiunii se aleg dintre faptele documentate - 1728, 1533, 1689, 1950, 1987, iar legenda se spune ca legendă: „atunci când vii cu minciuni, minciuna se termină iute” (Subiect 5). Afirmatiile istorice ale consultării rămân [D] până la verificare, iar cele verificate înlocuiesc formulele de promovare neconfirmate - „cea mai mare biserică gotică din România”, nu formula dimensională curentă.

Conservare pentru patrimoniul viu, inovație pentru prezentare. Ritualul nu se mută, nu se scurtează și nu se „comercializează”; se schimbă doar felul în care este prezentat și transmis - „Ideea e ce-am păstrat, nu ce-am înnoit” (Subiect 14). Decizia asupra ritualului aparține purtătorilor; decizia asupra prezentării se ia împreună cu ei.

Fiecare monument are nevoie de o poveste. Niciun monument nu se deschide, nu se luminează și nu se pune pe traseu fără un conținut de interpretare verificat și fără un om sau un dispozitiv care să îl spună; standardul de ghidaj al destinației este „legenda întâi, faptul la sfârșit” - cârligul urmat de adevăr, formula pe care raportul integrat al interviurilor o numește „doctrina poveștii adevărate”. Vocabularul interpretativ din recenzii (5,5%) este indicatorul acestui principiu.

Orientare prin stimulente, fără interdicții. Nicio măsură a capitolului nu interzice un tip de comerț, de eveniment sau de public; toate schimbă stimulentele - fiscalitate diferențiată, acces preferențial la spații și la calendar, comunicare prin OMD condiționată de criterii, contracte cu obligații - și aplică normele existente (Ghidul de terase, Legea 185/2013, hotărârile Consiliului Local). Instrumentul de tip parc cultural pentru centrul istoric respectă același principiu: reglementează imaginea, nu funcțiunea.

Zonare spațială și temporală a evenimentelor. Ceea ce contează este amploarea și volumul sonor, nu locul: centrul istoric rămâne scenă pentru formate acustice, culturale, de mică dimensiune și cu oră fixă; volumul și amplificarea merg în Sala Polivalentă, în Poiana Mică și la Ghimbav, după regula pe care P5 a fixat-o pentru stațiune; seara are zone definite cu riveranii la masă, iar cartierele au program „doar seara, până la 23”.

Calitate incrementală. Principiul „vii pentru ciolan, dar ciolan bun” al capitolului G se transpune cultural: „mai mult de 50% se duc să facă un selfie în fața Giocondei. Proporția e aceeași peste tot” (participant, sesiunea OAR) - publicul de masă nu se exclude și nu se educă prin interdicție, ci prin oferirea, la fiecare nivel, a unei versiuni mai bune a ceea ce caută deja: turnul deschis cu o poveste în el, târgul de Crăciun cu produs local.

Cultură și educație în OMD. Sectorul cultural - instituțiile publice și operatorii independenți - și educația (universitatea, școlile de ospitalitate, liceele cu profil) intră în structurile organizației de management al destinației, din care astăzi lipsesc; fără ei, calendarul, ghizii, narațiunea și fondul cultural rămân, ca până acum, inițiative individuale [I].

4. Direcții strategice

Cele nouă direcții au aceeași structură: constatare, obiectiv, măsuri, actori, orizont. Fiecare direcție răspunde uneia sau mai multor constatări ale diagnosticului (secțiunea 2.5), în alocarea fixată acolo: DC1 preia constatarea 2.5.4; DC2 constatările 2.5.1 și 2.5.3; DC3 constatarea 2.5.2; DC4 constatarea 2.5.8; DC5 constatările 2.5.5, 2.5.6 și 2.5.7; DC6 și DC7 constatarea 2.5.10; DC8

constatarea 2.5.9; DC9 preia lecțiile candidaturii pentru 2021 și leagă celelalte direcții într-un program cu termen fix, anul 2034. Măsurile marcate [D] provin din consultare și sunt atribuite celui care le-a formulat; cele marcate [I] sunt propuneri ale echipei de proiect, a căror punere în aplicare revine OMD Brașov, Primăriei Municipiului Brașov și Consiliului Județean, iar acolo unde este cazul se face cu acordul purtătorilor patrimoniului; propunerile managementului de proiect sunt marcate distinct. Măsurile deja formulate în capitolele G, P5 și P3 sunt referite prin codul lor (DGn-x, Dn-x, cu mențiunea capitolului) și nu sunt reluate.

DC1. Junii și Șcheiul: patrimoniu viu, cu statut și cu purtători

Constatare. Obiceiul Junilor din Șcheii Brașovului este unicul patrimoniu imaterial viu de rang național al orașului - atestat la 26 martie 1728, organizat în șapte cete, cu „*peste 24 de activități tradiționale pe an*” după purtătorul său (Subiect 14) [D] - și nu are niciun statut formal: nu este înscris în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial și nu are dosar UNESCO, într-o țară cu 11 elemente pe Lista Reprezentativă. Imaginea sa națională este de 0,1%, apare în 5 recenzii din 47.525, iar Șcheiul, „*partea românească a istoriei Brașovului*” (participant, atelierul 09), este vizitat de 49,4% dintre vizitatori și numit spontan de 1,1%; purtătorii săi declară că nu sunt consultați, iar luna Coborârii are cele mai puține sosiri din an (indice 79) [C]. Tricentenarul cade la 26 martie 2028.

Obiectiv. Până la tricentenar, obiceiul Junilor este înscris în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial, iar anii 2026–2028 sunt un program multianual de celebrare și de transmitere; până în 2031, dosarul pentru Lista Reprezentativă UNESCO este depus împreună cu Uniunea Junilor; până în 2034, Junii ating cel puțin 2% și Șcheiul cel puțin 4% în asocierile spontane ale călătorilor români, iar Șcheiul are un traseu interpretat de purtătorii săi.

Măsuri.

- (a) **Dosarul de înscriere în Registrul național** al patrimoniului cultural imaterial, întocmit de Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi cu sprijinul Muzeului de Etnografie, al Universității Transilvania și al OMD, în procedura Institutului Național al Patrimoniului; apoi dosarul pentru Lista Reprezentativă UNESCO, care cere consimțământul explicit al comunității purtătoare - compatibil cu poziția „*eu nu aș comercializa*” a Subiectului 23. Măsura este propusă de 6 subiecți și în 3 ateliere, inclusiv de locuitorii din Șchei („*inclusiunea în patrimoniul UNESCO*”) [D]; orizontul 2028 este realist numai pentru etapa națională [I].
- (b) **Tricentenarul 2028 ca program multianual 2026–2028:** cercetarea istorică a obiceiului - datarea de 1728 este confirmată oficial, datările interne rămân declarații ale purtătorului, de verificat [D], expoziție la Muzeul de Etnografie și la Muzeul Civilizației Urbane, volum și film, transmisia televizată a Coborârii, simbolistica urbană a Junilor și suvenirurile identitare în locul celor „*de tip bâlci*” - propunerile purtătorului și ale atelierelor 02, 09 și 11 [D]. Coborârea în Cetate din Duminica Tomii rămâne unicul moment procesional, în centru.
- (c) „**Săptămâna Junilor**” - **propunerea managementului de proiect [I]:** fiecărei cete i se alocă o zi într-un cartier al orașului, cu demonstrații de obiceiuri, ateliere pentru comunitate, prezentări de costume și muzică, fără procesiune călare; fiecare cartier devine temporar spațiu

de celebrare, iar Coborârea finală rămâne unicul moment procesional. Capitolul consemnează corectivul purtătorului, formulat când i-a fost pusă întrebarea:

„Nu se poate. [...] e și greu să scoți anumite lucruri din cartier. [...] Am scoate și obiceiul din Șchei, ar fi diferit. [...] Săptămâna asta e a lor” (Subiect 14) [D]

- Reconcilierea propusă este distincția dintre ritual și prezentare: programul din cartiere se formulează explicit ca program de prezentare și de transmitere (demonstrații, ateliere, școli, muzică), se desfășoară în afara Săptămânii Luminată sau numai în zilele fără obicei propriu, și se decide împreună cu Uniunea Junilor, nu prin relocarea obiceiului - linia indicată și de raportul integrat [I]. Programul se stabilește împreună cu Uniunea Junilor, OMD Brașov și Primăria; variantele și opțiunea recomandată sunt prezentate în scenariul S3 (secțiunea 6). Denumirea „*Săptămâna Junilor*” nu există oficial; programul existent se numește Săptămâna Luminată și face parte din Zilele Brașovului.

- (d) **Transmiterea obiceiului către generațiile noi:** „*ora de patrimoniu local*” în școlile brașovene - cursuri de dans cu Junii și cu Muzeul de Etnografie, concurs între școli, proiecții la ora de dirigenție, cu ținte pe patru ani - propunerea purtătorului („*ai cu cine*”) [D]; protejarea fondului pe care instituțiile îl consideră intact („*în afară de paradă, se păstrează bine jocurile și maialurile*” - participanți, atelierul 02) [D]; fanfara sau orchestra populară a Junilor ca instituție (Subiect 14) [D]. Componenta alimentară a Marșii cu plăcinte este tratată în capitolul G.

- (e) **Șcheiul interpretat:** Traseul Crucilor și Troițelor - prototipul cu GPS realizat ca inițiativă cetățenească și rămas fără „*pasul al doilea*” („*asta nu poate s-o facă un cetățean*” - Subiect 14) - preluat de un proprietar instituțional (OMD cu Muzeul de Etnografie), cu traduceri, imagini ale interiorului și coduri QR la cele peste 60 de troițe și la porturile cetelor (atelierul 09) [D/I]; inscripții-titlu la intrarea în Șchei, cu formulările istorice verificate înainte de montare [D].

- (f) **Medierea prin localnici:** tururi în Șchei cu localnici - testul realizat în 2026 într-un proiect european este precedentul [D], Juni-ghizi, și regula ca nicio decizie privind Șcheiul să nu se ia fără masa purtătorilor: „*societățile Junilor, preoți, ghizi turistici, agenți economici și autorități*” (participanți, atelierul 09) [D/I].

- (g) **Patrimoniul viu dincolo de Juni:** inventarierea obiceiurilor paralele - Fasching-ul și „*Măscăricii*” din Șchei la Lăsatul Secului, semnalate de documentația de patrimoniu culinar, cu purtători de identificat [D]; Honterusfest și maialurile ca puncte în care patrimoniul viu urcă spre Poiana Brașov, în formatul evenimentelor culturale de nișă pe care capitolul P5 le admite în stațiune [D/I].

- (h) **Comunicarea:** Junii și Șcheiul intră în bateria cercetării naționale și în comunicarea destinației cu regula „*ritualul nu este spectacol*” și cu drepturile de imagine ale cetelor clarificate contractual [I].

Actori. Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi (decizia asupra ritualului și a prezentării), Parohia Sfântul Nicolae și Muzeul „*Prima Școală Românească*”, Muzeul de Etnografie și Muzeul Civilizației Urbane (Consiliul Județean), Institutul Național al Patrimoniului și Ministerul Culturii, Primăria și Centrul Cultural „*Apollonia Hirscher*” (Zilele Brașovului), OMD Brașov (dosar, traseu, comunicare), Universitatea Transilvania, Inspectoratul Școlar. **Orizont.** Dosarul pentru

Registrul național: 2027–2028; programul tricentenarului: 2026–2028; ora de patrimoniu local: din anul școlar 2027–2028; traseul troițelor: 2027–2029; dosarul UNESCO: 2029–2031.

DC2. Patrimoniul construit lizibil: straturi, fortificații, memorie industrială

Constatare. Municipiul are circa 363 de poziții în Lista Monumentelor Istorice, 51 de grupă A²⁷⁵, dar le oferă ca o singură imagine, „*oraș medieval*”: niciun stil arhitectural nu este numit spontan de călători, fortificația este numită de 0,8%, iar vocabularul recenziilor este material (32,7%) și rar interpretativ (5,5%) [C]. Cele trei trasee ale stilurilor există „*de 5 ani de zile*” la arhitecți și nu sunt în circuit; turnurile sunt închise („*te duci și te uiți numai la pietre?*” - Subiect 21); Cetățuia, vizitată de 73,1% și evaluată cu 3,51, este în șantier până în 2027; Cetatea Brașovia este necunoscută; Sfântul Bartolomeu „*nici măcar nu e deschisă*” (Subiect 1); degradarea este „*în profunzime*” (Subiect 15), accelerată de intervențiile neconforme produse de presiunea cazării [D]. Istoria recentă - Orașul Stalin, platformele, 1987 - este cerută de străini și stearsă de investiții.

Obiectiv. Până în 2030, toate elementele ansamblului fortificațiilor (Turnul Alb, Turnul Negru, Bastionul Graft, Bastionul Țesătorilor, Bastionul Fierarilor, Poarta Ecaterinei, Poarta Șchei) au acces, program afișat și interpretare, traseul straturilor arhitecturale este în circuit, iar Cetățuia are o funcțiune decisă și este deschisă; până în 2034, inventarul monumentelor în degradare și al intervențiilor neconforme scade an de an, ratingul categoriei „*obiective și monumente*” urcă de la 4,31 la cel puțin 4,55, iar obiectele patrimoniului industrial sunt protejate înainte de a dispărea.

Măsuri.

- (a) **Traseul straturilor arhitecturale** - preluarea celor trei trasee ale arhitecților („*Brașovul gotic, Brașovul renașcentist și Brașovul baroc*”) și adăugarea celui de-al patrulea, „*Brașovul comunist*”, propus în aceeași sesiune [D]; traseul modernității (Brassai, Mattis-Teutsch), propus de Subiectul 1 [D]; harta interactivă a clădirilor, realizată de studenții universității („*Fac studenții*” - atelierul 12) [D]; OMD ca editor al traseelor, integrate în ghidul viu al destinației și în codul QR al destinației din capitolul G (DG1-g, DG4-b) [I].
- (b) **Turnurile și bastioanele deschise, cu „istorie spusă”** - program regulat și custode la Turnul Alb, Turnul Negru, Graft și Poarta Ecaterinei, cu artefacte și expoziții („*vedei niște artefacte, costume, săbii, vedei ceva!*” - Subiect 21), drumul dintre turnuri comunicat ca traseu, Poarta Ecaterinei curățată de graffiti - cereri ale locuitorilor din Șchei și din cartiere [D]. Turnul Alb, Turnul Negru și Poarta Ecaterinei nu sunt secții ale muzeului, deci cer un acord între Primărie, Consiliul Județean și Biserica Evanghelică asupra operatorului [I].
- (c) **Cetățuia - decizie de funcțiune** după deschiderea parțială din 2027, pe două criterii: rigoarea istorică (o Cetățuie „*cât mai apropiată de [...] ceea ce a fost în istorie*” - Subiect 14) și conectivitatea cu parcul, cu Strada Lungă și cu Bartolomeu. Opțiunile din consultare - restaurant de epocă și loc de promovare a gastronomiei pastorale (G, DG1-f), loc de evenimente (atelierul 04), divertisment istoric documentat muzeal (Subiect 5), promenadă și animație în pădure (atelierul 12) [D] - sunt evaluate în scenariul S2, care recomandă o funcțiune mixtă; capitolul reține convergența asupra deschiderii și a legăturii cu orașul [I].

²⁷⁵Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice 2015 (Ordinul ministrului culturii nr. 2828/2015, M. Of. nr. 113 bis/2016), județul Brașov: https://www.cultura.ro/wp-content/uploads/old_cultura/files/inline-files/LMI-BV.pdf

- (d) **Cetatea Braşovia ca parc arheologic pe Tâmpa** - propunerea Subiecţilor 5 şi 14 („*leagănul, şi refugiul braşovenilor vreme de câteva secole*” - Subiect 14) [D], condiţionată de verificarea statutului de sit arheologic, declarativ, şi de compatibilitatea cu regimul Natura 2000, pe care arhitecţii şi Subiectul 24 refuză să-l pună în discuţie: parc istoric cu regim de protecţie compatibil, nu respingerea protecţiei [I]. Lucrările se prevăd în planul de management revizuit al ariei protejate şi se limitează la amenajări uşoare, cu serviciile la poale, iar interpretarea cetăţii este măsura D2-e a capitolului P3 [I].
- (e) **Faţadele şi intervenţiile** - mecanism gradual pentru clădirile neîntreţinute, „*modelul german*”: avertizare, impozit majorat, intervenţie în contul proprietarului (Subiecţii 22 şi 23) [D]; ghid de faţade şi vitrine pentru centrul vechi - obloane şi ferestre de lemn, vitrine tip dulap, interdicţia termopanelor (Subiect 14; notele participanţilor la atelierul 07) [D]; mecanism municipal strict de control al intervenţiilor, cu o arheologie a clădirii la orice intervenţie şi cu un ghişeu unic de avizare (Cultură, ISU, Sănătate) (sesiunea OAR; atelierul 02) [D]; ghid pentru proprietarii care fac închiriere pe termen scurt în monumente şi avizare „*simplificată, dar controlată*” (sesiunea OAR), în articulare cu P6 [D]. Sprijinul public pentru faţade private, cerut de un subiect şi contestat de instituţii, se păstrează doar ca stimulent condiţionat de conformarea la ghid [I]. Ghidul se corelează cu codul de design al mobilierului urban şi al signalisticii, măsura S5-a a Raportului final, prin care stâlpii de protecţie a trotuarelor, plăcuţele cu numerele imobilelor şi indicatoarele străzilor poartă simbolurile zonei, cu exemplul buzduganului Junilor în Şchei şi al cerbului de pe Strada Cerbului [I].
- (f) **Iluminatul arhitectonic al monumentelor**, „*de sus în jos*”, nu îngropat în paviment - Biserica Neagră, Casa Sfatului, Piaţa Sfatului - ca precondiţie a vieţii de seară şi a lecturii etajelor („*la etajul unu apare alt oraş*” - Subiect 14; lumini cerute şi de Subiect 16) [D].
- (g) **Canonul lărgit al bisericilor**: Sfântul Bartolomeu, cea mai veche biserică a oraşului, deschisă, cu o piaţetă (Subiect 1) [D]; sinagogile, Biserica Grecească şi celelalte lăcaşuri „*din fundul curţii*” ale oraşului toleranţei, puse pe traseu (Subiect 14) [D]; pentru Biserica Neagră, formula verificată (secţiunea 3.3) şi programul din jurul ei (DC4-e) [I].
- (h) **Promenada şi coridoarele**: După Ziduri ca promenadă şi pol de evenimente - redeschiderea porţilor istorice, amfiteatrul natural între Turnul Alb şi Turnul Negru (Subiect 14) [D]; coridorul verde pe traseul zidurilor din 1887, propus de moderatorul sesiunii OAR şi validat de grup, cu legitimitatea istorică a planului rămasă declarativă [D/I]; culoarele pietonale cu conţinut patrimonial - Lungă, Unirii, Titulescu-Operă-Filarmonică (Subiecţii 1 şi 14) [D] - toate în prioritatea P1 (coridoarele Piaţa Sfatului-Tâmpa şi După Ziduri-Parcul Şefilor), pe care cultura o invocă drept condiţia „*ridicării privirii*”.
- (i) **Memoria industrială salvată înainte de dispariţie**: turnul CET păstrat ca reper în orice reconversie a platformei - administraţia ezită („*Nu cred. Turnul nu cred.*” - Subiect 13) [D], halele Rulmentul (DC4-d, P4), cinematografele, cu un inventar al clădirilor industriale şi de patrimoniu neutilizate (Subiect 1; sesiunea OAR) [D]. Naraţiunea stratului este în DC5; componenta culinară, în G (DG5-e).
- (j) **Datele patrimoniului**: un inventar anual al monumentelor în degradare şi al intervenţiilor neconforme, întocmit de Primărie cu Direcţia Judeţeană pentru Cultură, ca indicator al capitolului [I].

Actori. Primăria Municipiului Brașov (urbanism, Cetățuia, iluminat, ghidul de fațade, mecanismul pentru paragină), Direcția Județeană pentru Cultură, Consiliul Județean (bastioanele-sectii ale muzeului), Biserica Evanghelică C.A. (Biserica Neagră, imobile, turnuri), Ordinul Arhitecților - Filiala Brașov (trasee, ghid), OMD Brașov (editor al traseelor, programul turnurilor), Universitatea Transilvania (harta), Regia Pădurilor Kronstadt și autoritatea pentru arii protejate (Tâmpa). **Orizont.** Trasee și hartă: 2027; turnuri deschise cu program: 2027–2028; mecanism pentru paragină și ghid de fațade: 2027–2028; Cetățuia - decizie 2027, funcțiune 2028–2030; Cetatea Brașovia - studiu 2028, în corelare cu revizuirea planului de management al ariei protejate (P3, 2027–2029), parc 2030–2034; După Ziduri și coridoarele, cu P1: 2028–2031.

DC3. Centrul istoric fără kitsch: ordine vizuală și oraș locuit

Constatare. „Oraș-decor” este un diagnostic împărtășit de arhitecți, hotelieri, locuitori, instituții și experți, cu două mecanisme - depopularea, confirmată oficial de Ghidul de terase („i-a determinat pe mulți locuitori să se mute”), și banalizarea comerțului („turismul de covrigi”, atelierul 04) - și cu o normă care există și nu se aplică: Ghidul de amplasare a teraselor (2023), hotărârile Consiliului Local pe care le detaliază, Legea 185/2013 privind publicitatea. Haosul comunicării vizuale a comerțului este numit de 17 din 24 de subiecți, regimul vizual unitar este cerut de 13, iar ocuparea de facto a domeniului public depășea cu 55% suprafața închiriată în 2022 [C]. Nimeni nu știe câți locuitori mai are centrul; Centrul de Informare Turistică are 2,70 și 60,9% recenzii negative [C].

Obiectiv. Până în 2028, centrul istoric are un regim unitar de imagine - firme, vitrine, fațade, mobilier, iluminat, terase - adoptat prin hotărâre a Consiliului Local, aplicat și măsurat anual; până în 2030, rezidenții centrului sunt numărați, iar numărul locuitorilor permanenți nu mai scade; comerțul ambulant și tonetele au dispărut de pe culoarul Republicii-Piața Sfatului, iar Centrul de Informare Turistică atinge un rating de cel puțin 4,50.

Măsuri.

- (a) **Aplicarea normei existente, extinsă la întreaga imagine a centrului:** Ghidul de terase se aplică ca prioritate a P2 (G, DG3-a, cu indicatorul „pondera teraselor conforme”); capitolul de față adaugă regulamentul local de publicitate în temeiul Legii 185/2013 (firme, bannere, vitrine), regulile pentru mobilier, iluminat și închideri, o echipă dedicată de control și un raport anual public - „măsura cu cel mai bun raport cost-vizibilitate din întreaga serie”, pentru că „nimeni nu apără aspectul actual” [C/D]. Regulile pentru mobilier și signalistică aplică codul de design al mobilierului urban și al signalisticii din Raportul final (măsura S5-a), prin care stâlpii, plăcuțele cu numerele imobilelor și indicatoarele străzilor spun povestea orașului prin simbolurile fiecărei zone - cerbul pe Strada Cerbului, buzduganul Junilor în Șchei [I].
- (b) **Parcul cultural al centrului istoric** - instrumentul care consolidează regulile de imagine, de comerț vizibil și de terase într-o singură hotărâre a Consiliului Local, după modelul Parcului Cultural Stare Miasto din Cracovia (2010; oraș înfrățit cu Brașovul), cu termen de conformare de șase luni [C]. Regimul este vizual și fiscal, nu selecție a tipului de comerț - linia raportului integrat și a Subiectului 23 („nu putem să devenim dictatori”); P5 a mers mai departe pentru stațiune, cu selecția pe concept a comercianților din „zona zero” (D2-b1). Vocabularul strategiei distinge, astfel, „zona zero” a stațiunii de regimul de imagine al Cetății și de „inelul

zero” al nucleelor adiacente din G (DG3-g) [I]. Alternativa stimulentei fără instrument normativ nou este evaluată în scenariul S5, care recomandă combinația celor două.

- (c) **Fiscalitatea diferențiată pe centru** - „Centrul nu poate să fie mai ieftin decât restul” (Subiecții 19–20) [D] - este formulată în G (DG3-b); capitolul de față adaugă evaluarea efectului asupra rezidenților și a chiriilor, astfel încât instrumentul să nu accelereze depopularea pe care vrea să o oprească [I].
- (d) **Kitsch-ul ca problemă de identitate, nu doar de comerț**: eliminarea tonetelor și a comerțului ambulant, cu mâncare de stradă onestă ca ofertă legală, este în G (DG3-d, DG3-h); aici, suvenirurile identitare - Junii, Șcheiul, simbolurile orașului - în locul celor „de tip bălci”, propuse în atelierele 02, 09 și 11 [D], și o etichetă a destinației pentru magazinele de suveniruri cu produs local sau identitar, acordată de OMD [I].
- (e) **Redistribuirea culoarului** Republicii-Piața Sfatului spre nucleele adiacente - Prund, Sfântul Ioan, Enescu, Livada Poștei și Parcul Șefilor, După Ziduri - este măsura DG3-g din G și face parte din coridoarele P1; cultura îi dă conținutul: evenimente mici, acustice, cu oră fixă, în nucleele adiacente, iar „Centrul trebuie lăsat liber, lăsat să respire, lăsat să fie dedicat plimbării” (Subiecții 19–20) [D].
- (f) **„Dreptul la locuire” cu măsură**: recensământul rezidenților centrului istoric - număr, vechime, proprietate, proveniență, cerut de un subiect și de instituțiile culturale („n-avem date”) [D], ca precondiție a oricărei politici; apoi, pe baza lui, avizarea controlată a închirierii pe termen scurt în monumente (P6), protecția funcțiilor cotidiene („e normal să ai de unde să-ți iei o pâine” - sesiunea OAR) [D], riveranii la masa zonelor de seară (DC7) și cardul de rezident (C17: 6 subiecți, 8 ateliere) [D/I].
- (g) **Centrul de Informare Turistică refăcut** - amplasare, program, personal format pe narațiunea destinației, funcție de „dispecer” al agendei culturale integrate (C43) și al datelor de vizitare [I].
- (h) **Monitorizarea anuală**: ponderea teraselor conforme, inventarul firmelor și vitrinelor neconforme, mențiunile „kitsch” în recenzii (bază: 0,2%, rating 3,32), numărul rezidenților permanenți [I].

Actori. Primăria și Consiliul Local (hotărârea pentru parcul cultural, regulamentul de publicitate, fiscalitatea, recensământul), Poliția Locală (aplicare), Direcția Județeană pentru Cultură, OMD Brașov (Centrul de Informare, eticheta pentru suveniruri, comunicare), Breasla Cărciumarilor Brașoveni și asociațiile de riverani, Ordinul Arhitecților, Biserica Evanghelică (proprietar).
Orizont. Aplicare și măsurare: 2027; hotărârea pentru parcul cultural: 2027–2028; recensământul rezidenților: 2027, 2030 și 2033; Centrul de Informare: 2027–2028.

DC4. Muzee și instituții care produc poveste și evenimente

Constatare. Muzeele sunt produsul cultural cel mai bine evaluat al destinației (4,69; 8,0% recenzii negative) și cel mai puțin consumat: 45,3% dintre vizitatori nu au intrat în niciunul, 39,0% dintre cei care au văzut Biserica Neagră și Piața Sfatului nu au intrat în niciun muzeu, iar rezerva „cunosc, dar nu am vizitat” este de 33–41% la fiecare instituție [C]. „Cetatea Brașovului nu are muzee asociate” (observații de teren ale echipei de cercetare); instituțiile nu cooperează („Ce treabă am eu cu ălălalt?” - Subiect 1), biletul comun a eșuat în 2009, nu există contorizare la nivel de

destinație; muzeele județene lucrează „în cămăruțe”, fără un spațiu expozițional de 2.000 mp, cu plafoane de acces impuse de normele de securitate la incendiu și cu personal care pleacă [D]. Sala Polivalentă (11.211 locuri, termen iunie 2027) nu are un rol cultural definit, halele Rulmentul sunt blocate, cinematografele renovate nu au program, iar instituțiile de spectacol sunt izolate pietonal de centru [C/D].

Obiectiv. Până în 2030, un acord-cadru între Primărie, Consiliul Județean și cultele proprietare de patrimoniu face să funcționeze biletul comun al muzeelor și monumentelor, contorizarea la nivel de destinație și calendarul comun; Sala Polivalentă are un operator profesionist și un calendar cultural de iarnă; până în 2034, destinația are un spațiu expozițional de cel puțin 2.000 mp, ponderea vizitatorilor care nu intră în niciun muzeu scade sub 35%, iar vizitatorii muzeelor din centru cresc cu 50% față de baza din 2026.

Măsuri.

- (a) **Acordul-cadru dintre Primărie, Consiliul Județean, Biserica Evanghelică și Parohia Sfântul Nicolae**, cu OMD ca secretariat, pentru administrarea și promovarea comună a patrimoniului: calendar, bilet comun, contorizare, informarea comună a ghizilor, protocol direct între conduceri - cerut de instituțiile culturale, care constată că nu știu „dacă vorbiți aceeași limbă” [D/I].
- (b) **Biletul comun al destinației** - muzee, monumente (turnuri, Biserica Neagră, Prima Școală Românească) și transport, extensibil la un card metropolitan cu cetățile (Subiecții 13 și 21); propus de 12 subiecți și în 6 ateliere [D]. Lecția eșecului din 2009 („Ce să am de-a face cu celălalt muzeu?”) cere ca biletul să fie o decizie a tutelelor, nu a directorilor, și clarificarea biletului unic existent între muzeele județene [D/I]; contorizarea independentă a intrărilor - „măcar să știm câți intră” (Subiect 1) [D].
- (c) **„Cetatea cu muzee asociate”**: muzeele legate de monumente - Casa Sfatului ca „buletinul” orașului, „trăsăturile acestui chip numit Brașov” (participant, atelierul 02) [D]; expoziții în turnuri și bastioane (DC2-b); traseul celor cinci muzee din centru (Istorie, Civilizația Urbană, Artă, Casa Mureșenilor, Prima Școală Românească) comunicat ca un singur produs (atelierul 02) [D/I].
- (d) **Spațiul expozițional de cel puțin 2.000 mp**, în legătură cu prioritatea P4: halele Rulmentul - „al doilea plămân al orașului”, aulă culturală și hale pentru expoziții, cea mai convergentă propunere de infrastructură nouă, blocată de un concurs „oprit” și de „neclarități” de proprietate [D] - ca opțiune principală; CET, cu turnul păstrat, sau o clădire de patrimoniu reconvertită, după exemplul altui județ („Au avut un liceu [...]: l-au renovat, l-au dat muzeului” - Subiect 5) ca alternativă; cotă de spațiu cultural în marile investiții publice și spații-vitrină ale muzeelor în nodurile de flux - Sala Polivalentă, aeroport, gară - cu expoziții prin rotație (atelierul 02) [D]; opțiunea recomandată și condiția ei sunt prezentate în scenariul S6.
- (e) **Muzee și monumente care produc evenimente**: „dincolo de artefacte” (Subiect 18), trei seri de concerte pe weekend în Biserica Neagră ca răspuns la sejurul de 1,84 nopți (același respondent) [D], stagiuni estivale ale Operei și Filarmonicii în spațiul public (Subiect 24) [D], Noaptea Muzeelor de la 8 la cel puțin 12 instituții brașovene; finanțare de funcționare pentru programele publice ale instituțiilor, nu doar de proiect [I].

- (f) **Capacitatea instituțională:** personal și salarii (hemoragia este declarată, cifrele rămân [D]); lobby normativ pentru muzeele din monumente istorice (securitate la incendiu, acces), demers asumat de Primărie și de OMD la nivel național (atelierul 02) [D]; indicatori pe funcții (conservare, educație, valorificare) alături de contorizare [I].
- (g) **Sala Polivalentă ca infrastructură culturală:** operator profesionist selectat prin procedură competitivă înainte de finalizare - „*cine va opera această sală? Pentru că dacă este operată în dulcele stil al statului... nu văd să se întâmple multe chestii*” (participant, atelierul 04), contractare cu 12–18 luni înainte, calendar de iarnă cu concerte, muzică clasică, producții internaționale („*ai șase luni de iarnă unde nu mai ai scuza că n-o să ai nimic pentru indoor*” - Subiect 18) [D]; „*dacă faci numai spectacole sportive, rămâi de prost*” (Subiect 5) [D]; sinergia cu Poiana în P5 (D4-c).
- (h) **Spațiile închise reactivate:** cinematografele Astra, Modern și Popular, bastioanele, Arenele Olimpia - al căror statut juridic nu a putut fi confirmat - date în folosință operatorilor culturali, privați sau asociațivi, cu obligație de serviciu public („*cu obligația să aibă minim participare gratuită la trei festivaluri pe an*” - Subiecții 19–20) și cu program permanent (Subiect 24; atelierul 03) [D].
- (i) **Regulamentul de acces la spațiul public și la spațiile culturale:** tarife pe zi, nu pe oră, răspuns în termen, rezervarea pieței cu un an înainte, puncte de bransare electrică permanente în piețe, acces la afișajul public (atelierul 03) [D]; prioritate și gratuitate pentru evenimentele culturale curatoriate în regulamentul spațiilor publice (Subiect 24) [D]; regulament de utilizare culturală a parcurilor (atelierul 03) [D].
- (j) **Instituțiile de spectacol:** conectarea pietonală Operă–Filarmonică–centru (Subiect 1; P1) [D]; management prin concurs cu indicatori publici - cerință a independențelor, de competența ordonatorului [D]; ieșirea în spațiul public ca educare a gustului: „*Sunt gusturi care se cultivă*” (Subiect 24) [D].

Actori. Consiliul Județean (muzeele, Biblioteca Județeană, Reduta), Primăria și Consiliul Local (teatrele, Opera, Filarmonica, Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, cinematografele, regulamentul spațiilor, Sala Polivalentă cu Compania Națională de Investiții), Biserica Evanghelică C.A., Parohia Sfântul Nicolae, OMD Brașov (biletul comun, contorizarea, informarea ghizilor), Rețeaua Națională a Muzeelor, Ministerul Culturii și Institutul Național al Patrimoniului (norme), Universitatea Transilvania, proprietarii platformelor industriale. **Orizont.** Acord-cadru și regulament al spațiilor: 2027; operatorul Sălii Polivalente: 2027; biletul comun: 2028; cinematografe și bastioane reactivate: 2027–2028; spațiul expozițional: decizie 2027–2028, realizare 2030–2034.

DC5. Narațiunea și medierea: orașul poveștilor

Constatare. Brașovul este „*piatră, nu poveste*”: vocabularul recenziilor de patrimoniu este material în 32,7% dintre texte și interpretativ în 5,5%, „*story*” sau „*legend*” apar în 0,8%, iar povestea, când există, plătește în note (4,69) [C]. Ghizii sunt puțini, neacreditați local și repetitivi („*se bifează exact aceleași lucruri*” - Subiect 9), agenda culturală este necunoscută chiar brașovenilor, iar 15,3% dintre nevizitatori declară că nu știu ce ar putea face în oraș [C/D]. Orașul are mai multe identități, nu una singură, și o problemă de fond comună: locuitorii nu-și cunosc

istoria („a fost ștearsă istoria între timp. Dar culmea este că legendele le știu” - Subiect 21), iar străinii o citesc mai bine decât ei - „Transilvania” apare la 2,96% dintre recenziile străini și la 0,05% dintre români, Kronstadt la niciun călător român [C]. Dracula este ancoră de notorietate (5,2% dintre asocieri) și etichetă care costă (-0,60 puncte de rating pentru aceleași castele) [C]; istoria recentă este cerută de străini și tăcută de oraș [D].

Obiectiv. Până în 2028, destinația are o narațiune-cadru scrisă, un standard de ghidaj și un corp de ghizi și povestitori acreditați; până în 2034, cel puțin 50 de ghizi acreditați în cel puțin cinci limbi, vocabularul interpretativ al recenziilor de patrimoniu urcă de la 5,5% la cel puțin 12%, ponderea nevizitatorilor care „nu știu ce ar putea face” scade de la 15,3% la cel mult 8%, „Transilvania” apare în cel puțin 3% dintre recenzii și „sădesc” în cel puțin 1%, iar diferența de rating dintre tururile cu și fără eticheta „Dracula” scade sub 0,20.

Măsuri.

- (a) **Narațiunea-cadru și sub-mărcile:** un manual de narațiune al destinației - „târgul modern de graniță” ca text-cadru, fapte verificate, legende marcate ca legende, cele nouă gramatici identitare ale consultării organizate în cinci sub-mărci pentru micro-comunități (secțiunea 3.2), elaborat de OMD cu muzeele, cu universitatea și cu purtătorii, și aplicat tuturor canalelor destinației [I]; „principiul adopției” din capitolul G - „nu sunt ale noastre până sunt ale noastre” - ca regulă pentru elementele împrumutate.
- (b) **Doctrina poveștii adevărate ca standard de ghidaj:** secvența de la cârlig la fapt, care reconciliază „Aș marja mai mult pe legendă, după care, la sfârșit, aș da și datele istorice” (Subiect 21) cu „tu profiți de notorietatea lui Dracula ca să-ți promovezi povestea adevărată” (Subiect 5) [D], formalizată de raportul integrat și aplicată ghizilor, panourilor, aplicațiilor și codului QR al destinației (G, DG4-b) [I].
- (c) **Școala de ghizi și povestitori acreditați de OMD:** grupă de ghizi la Facultatea de Litere, în franceză și engleză - schiță a moderatorului, completată de Subiecții 19-20 cu acreditarea „De către OMD” (Subiecții 19-20); „pool de ghizi” cu sprijinul universității, anunțat de organizația de management al destinației; liceeni și studenți ghizi, Juni-ghizi (DC1-f), informarea periodică a ghizilor de către muzee (atelierul 02) și inventarul ghizilor, cerut de raportul integrat [D]; acreditarea locală se adaugă atestatului național, nu îl înlocuiește [I]. Propusă de 6 subiecți și în 3 ateliere.
- (d) **Dracula, tratat creativ, ca atracție printre altele:** „Cel mai creativ Dracula din lume” - expoziția celor „49 de interpretări originale” ca program anual al instituțiilor și al Dracula Film Festival (DC6), interpretări artistice libere, cercetare universitară (atelierele 02 și 03) [D]; Centrul Cultural Dracula între Brașov și Bran, „nu parc tematic” (atelierele 02 și 03), ca opțiune condiționată de studiu de fezabilitate, cu riscul kitsch-ului instituționalizat [D]. Regula operațională: Dracula este folosit ca temă creativă, nu ca nume de produs; comunicarea este diferențiată - „Brașov, Transilvania” și legenda pentru piețele îndepărtate (Subiect 18), „poarta de est” pentru Israel, Spania, Georgia, China (Subiect 17), natura pentru vest-europeni, Brașovul „prin el însuși” pentru români - validată de raportul integrat și de recenzii [D/I].
- (e) **Istoria recentă asumată:** traseul „Brașovul comunist” - Orașul Stalin (1950-1960), platformele, 1987, cartierele - formulat în sesiunea OAR și de Subiectul 17, în registrul libertății

și al rezilienței, nu al nostalgiei („povești care nu sunt neapărat smiley face”) [D]; „Iustrația” narativă cerută de purtător și interviul separat, confidențial, pe istoria recentă, recomandat de raportul integrat [D/I]; „November Rain” (15 noiembrie – 1 decembrie), propus de Subiectul 23, ca fereastră a memoriei în calendar (DC6) [D]; componenta culinară rămâne în G (DG5-e).

- (f) **„Orașul poveștilor”**: realitate augmentată și coduri QR în toată zona centrală (Subiect 23), tururi cu istoricii locali, tur virtual asistat de inteligență artificială, Harta literară a Brașovului lansată de scena literară locală (atelierul 03) [D] - toate cu conținut validat istoric și cu un proprietar instituțional, lecția Turului Troițelor rămas fără „pasul al doilea” [I]; „orașul tiparului” - tipografia lui Honterus din 1533, gimnaziul din 1541, Octoihul lui Coresi din 1557 - ca sub-marcă a educației și a cărții, propusă de un subiect și de atelierelor 03 și 04 [D/C].
- (g) **Informarea integrată (S4)**: agenda culturală integrată, bilingvă, cu panotaj public și puncte de informare funcționale - tema nouă cu cea mai largă răspândire în ateliere (10 din 12) [D]; hub pentru presă și creatori cu agendă unică (Subiect 1) [D]; codul QR al destinației în unitățile de cazare (G, DG4-b); Centrul de Informare refăcut (DC3-g); banca de imagini a destinației constituită din drepturile asupra materialelor foto și video ale proiectelor finanțate public (atelierul 02) [D].
- (h) **Cultura pentru localnici întâi**: brașoveanul „turist în propriul oraș” (formula grilei, C17) - tururi pentru brașoveni în Bartolomeu, Astra, Steagu, Răcădău, hărți făcute de localnici, autobuz turistic prin cartiere (sesiunea OAR; Subiect 21) [D]; ora de patrimoniu local (DC1-d); cunoașterea istoriei locale măsurată în chestionarul pentru rezidenți (DC8-h) [I].

Actori. OMD Brașov (narațiune, acreditare, agendă, hub de presă), Universitatea Transilvania (Facultatea de Litere, istorie, Centrul Multicultural), muzeele, Uniunea Junilor, Biserica Evanghelică (arhive, memoria Kronstadt), asociațiile de ghizi și agențiile de turism receptor, Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, organizatorii Dracula Film Festival, administrația Castelului Bran ca partener extern. **Orizont.** Manual de narațiune și standard de ghidaj: 2027; școala de ghizi: 2027–2028; agenda integrată și hubul de presă: 2027; programul „Dracula creativ”: anual din 2027; traseul „Brașovul comunist”: 2027–2028; realitate augmentată și hartă literară: 2028–2029; Centrul Cultural Dracula: studiu de fezabilitate în 2028, pe baza căruia decid Consiliul Județean Brașov și OMD Brașov.

DC6. Evenimente și calendar: o autoritate de calendar și un eveniment-emblema

Constatare. Brașovul are evenimente - Anexa B inventariază cincisprezece, cu statut verificat, iar Tabelul 7 le reține pe cele discutate în consultare, dar nu are calendar, autoritate a calendarului și eveniment propriu cu nume: singurul festival din imaginarul național, Cerbul de Aur (0,9%), s-a încheiat în 2019 și aparține Televiziunii Române, festivalurile actuale au împreună 2,8% din asocierile spontane, iar singurul eveniment scalabil se desfășoară la Ghimbav [C]. Cererea este latentă (25,9% practică regulată, 46,1% ocazională), fereastra de extrasezon este precisă - martie și aprilie (indice 83 și 79), apoi noiembrie (96), iarna este sezon (25,8%), nu vârf, iar evenimentele sunt singura propunere culturală formulată în toate cele 12 ateliere [C]. Finanțarea lor publică s-a prăbușit în 2025–2026 (DC8), Massif este în discontinuitate, Săptămâna Comediei a fost reprogramată [C].

Obiectiv. Din 2027, destinația are un calendar unic, public, anual, publicat cu cel puțin un an înainte, cu o singură autoritate de calendar și cu criterii de clasificare; până în 2029, evenimentul-emblemă are prima ediție; până în 2034, calendarul cuprinde cel puțin 12 evenimente recurente cu cel puțin trei ediții consecutive, cel puțin 40% din zilele de eveniment cad în extrasezon, un festival actual atinge cel puțin 2% mențiuni nominale în asocierile spontane, iar participarea vizitatorilor la cel puțin un festival brașovean urcă de la 19,6% la cel puțin 30%.

Măsuri.

- (a) **Calendarul unic al destinației**, cu OMD ca singură autoritate de calendar, publicat cu cel puțin un an înainte - „*un calendar de evenimente previzionat pentru perioade de cel puțin un an*” (notele participanților, atelierul 01), „*un calendar*”, nu un organizator public (Subiect 18), cerut în 10 din 12 ateliere [D], cu criterii publice de clasificare (cultural, educativ, recreativ, comercial), cu componenta stațiunii (P5, D2-b1), care nu este un calendar paralel, cu programul „*Poiana celebrează lumea*” (D3-n) și cu calendarul naturii din capitolul P3 (D7-a), pentru a evita concurența pe weekend între stațiune și oraș, și cu regula evitării suprapunerilor [I].
- (b) **Zonarea pe scări**, regula P5 extinsă la destinație: volum și amplificare în Sala Polivalentă, în Poiana Mică și la Ghimbav; centrul istoric scenă acustică, de mică dimensiune, cu oră fixă - „*să nu faci orice fel de festival în Piața Sfatului*” (atelierul 02), „*Centrul trebuie lăsat liber, lăsat să respire*” (Subiecții 19–20) [D]; instrumentul este regulamentul spațiilor publice (DC4-i); în ariile protejate și în pădurile-parc se aplică plafonul de participanți, cu volumul la poale (capitolul P3, S4) [I].
- (c) **Cadența pe trei scări**: „*trei evenimente fanion*” (atelierul 03), recurența săptămânală de scară mică (G, DG6-c) și „*happening-ul*” în monumente și muzee (DC4-e) - complementare, nu alternative; condiția comună: „*Evenimente pe care să ai răbdare să le crești, pe care să le construiești temeinic*” (Subiect 18) [D/I].
- (d) **Fereastra de calendar**: Săptămâna Luminată și Zilele Brașovului ca ancoră de aprilie, cu conținutul din DC1 (martie–aprilie au indicele 83–79); „*November Rain*”, 15 noiembrie – 1 decembrie (Subiect 23), Dracula Film Festival (sfârșit de octombrie – început de noiembrie) și Săptămâna Comediei (2–8 noiembrie 2026) ca nucleu de toamnă [D/C]; evenimentele de iarnă servesc notorietății orașului, nu gradului de ocupare [I].
- (e) **Evenimentul-emblemă - cinci opțiuni formulate în consultare, evaluate în scenariul S1 (secțiunea 6), cu opțiunea recomandată de strategie**: (i) un festival mare de iarnă, „*gen Massif, dar executat bine*” (atelierul 08), cu acord prealabil al stațiunii asupra tarifelor și a sezonului - Massif „*nu a fost pentru economie*” (Subiect 6); (ii) „*unul sau două «hotspot»-uri*” de masă - Târgul de Crăciun de anvergură, concert de Anul Nou (Subiect 16), în prelungirea DG6-e din G; (iii) tricentenarul Junilor 2028 ca eveniment-aniversar (DC1-b); (iv) un festival internațional cu ancoră identitară - Dracula Film Festival lărgit, „*butoi de aur*” neînțele local (atelierul 03), sau festivalul brânzei și al tradiției pastorale (G, DG6-a); (v) o conferință emblematică în Sala Polivalentă [D]. Condițiile comune: răbdare de trei–patru ani, bilete acolo unde este divertisment, locul de volum în afara centrului [I].
- (g) **Calendarul metropolitan**: Rockstadt la Ghimbav este un eveniment „*al Brașovului*” („*am jumătate de hotel plin prin Rockstadt*” - atelierul 04); o cotă din taxa de oraș pentru

localitățile-gazdă ale evenimentelor destinației (atelierelor 04 și 02) [D]; traseul cetăților - Rupea, Făgăraș, Râșnov, Feldioara, Prejmer, Cetățuia (Subiect 13); excursii ghidate regulate pentru individuali la bisericile fortificate, care astăzi „*ni se întâmplă*” (Subiecții 3–4; Subiect 21) [D]; Via Transilvanica (1.428 km) ca rută culturală vie prin județ; OMD-ul județean ca partener de calendar [I].

- (h) **Centenarul aviatc 2027:** întâlnirea anuală a aviației ușoare la Ghimbav sau Sânpetru și festival aeronautic bienal cu prima ediție în 2027, centenarul producției de avioane la Brașov, în format de comunitate, cu bilet și sponsori, cu un grup de lucru al OMD Brașov, al Consiliului Județean și al aerocluburilor, propunere a cercetării proiectului, susținută de Subiectul 23 și de mediul academic [D/I].
- (i) **Finanțarea și producția:** finanțare multianuală pentru festivalurile cu tradiție (DC8-a), finanțare de funcționare pentru echipele permanente ale recurenței mici (atelierul 03), administrația facilitator, nu organizator - „*Eu nu spun că trebuie să se transforme cineva, primăria sau Agenția Metropolitană în mare organizator de evenimente. Spun doar că trebuie să existe o strategie [...] prin strategia asta tu să-ți aduci operatori de calitate*” (Subiect 18) [D]; gastronomia ca infrastructură obligatorie a evenimentelor, în G (DG6-f).

Actori. OMD Brașov (autoritatea de calendar), Primăria și Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, Consiliul Județean, Asociația proprietarilor și operatorilor din Poiana Brașov (calendarul Poienii, cu rol consultativ), organizatorii privați și asociativi, administrațiile locale din Ghimbav, Râșnov, Prejmer și Hărman, OMD-ul județului, aerocluburile și Aeroclubul României, operatorul Sălii Polivalente, Universitatea Transilvania. **Orizont.** Calendarul unic: 2027, pentru anul 2028; criterii și zonare: 2027; centenarul aviatc: 2027; studiul de fezabilitate al evenimentului-emblemă: 2027; prima ediție: 2029; cota metropolitană: 2028; tricentenarul Junilor: 2028.

DC7. Oraș viu seara și cultură în cartiere

Constatare. „*După ora 10:00 e mort*” (Subiect 11) este formula cu cea mai largă răspândire din toată consultarea culturală - 9 din 12 ateliere, 7 interviuri, iar oglinda ei este zgomotul: „*noapte*” apare în 5,0% dintre recenzii de cazare, cu 43,4% negative [C]. „*Divertismentul și viața de noapte*” au 4,09, cu 3,82 la români - cel mai mare decalaj dintre români și străini din bază, cluburile cu muzică live 3,35, cinematografele 3,53 [C]. Pentru tineri orașul este „*boring*” (atelierul 12), universitatea este „*inexistentă în viața orașului*” (sesiunea OAR), iar cultura tânără alternativă este invizibilă în comunicare [D]. Cartierele „*nu au un centru al lor*” (Subiect 24) [D].

Obiectiv. Până în 2028, orașul are zone de seară definite prin hotărâre a Consiliului Local, cu riveranii la masă, și un responsabil al vieții de seară; până în 2030, trei centre culturale de cartier funcționează; până în 2034, mențiunile „*plictisitor*” din recenzii scad sub 0,3%, ratingul „*divertisment și viață de noapte*” urcă la cel puțin 4,40 cu un decalaj dintre români și străini de cel mult 0,30, scala „*adormită – plină de viață*” trece de 5,9, iar participarea brașovenilor la evenimente și instituții culturale este măsurată și în creștere.

Măsuri.

- (a) **Zonele și programul de seară:** zonele sunt definite în G (DG3-c - Piața Enescu, Sfântul Ioan, Livada Poștei, strada Michael Weiss), pentru terase; capitolul de față adaugă conținutul și

regulile - scene mici acustice, muzică live, cinema nocturn, reguli de sunet, riveranii la masă și „dreptul la locuire” ca limită fixată de Ghidul de terase [I]; formula este a Subiectului 4: „niște zone protejate, să spunem, sau zone acceptate de către riverani că acolo se stă până târziu” (Subiect 4) [D].

- (b) **Responsabilul vieții de seară** („*primar de noapte*”) este formulat în G (DG5-f); aici: mandat de mediere între riverani, operatori și organizatori, nu de reglementare, după modelele verificate - Amsterdam din 2003, Cracovia din 2024, invocat de organizația de management al destinației și în atelierele 05 și 07 [D/C].
- (c) **Conținutul cultural al serii**: cinematografe deschise noaptea și proiecții în aer liber - cererea studenților, care nu cer cluburi, ci un oraș locuit după 22 [D]; monumentele și muzeele animate (DC4-e); concerte în biserici; cluburile cu muzică live (3,35) ridicate prin acces la spații și la program, nu prin subvenție [I].
- (d) **Cultura tânără**: evenimente culturale pentru tineri, „*nu doar familii și seniori*” (notele participanților, atelierul 07; atelierul 08) [D]; spații de experimentare, cu „*libertatea de a experimenta, de a eșua*” (Subiect 1), în cartiere și pe platforme; protejarea culturii alternative - skateboard, graffiti, hip-hop, cafenele de specialitate - de promovarea care o poate „*strica*” - grijă formulată de moderator („*Cum o comunică în așa fel încât să nu o strică?*”) și împărtășită de purtătorul ei, care a avut nevoie de ani ca să o descopere (atelierul 11) [D]; susținere prin spații și acces, nu prin brand [I].
- (e) **Centrele culturale de cartier**: centralele termice dezafectate ca „*agora*” de cartier, unde „*se strâng și vin tot felul de artiști*” (participant, atelierul 11) [D]; cinematografele Astra, Modern și Popular (DC4-h); Piața Astra ca pilot 2027 al piațetelor de cartier (G, DG5-a), căreia cultura îi dă programul - concerte mici, ateliere, proiecții [I]; lecția Răcădăului - „*zona moare pentru că nu bagi viață în ea prin activități*” - și principiul „*Cultura trebuie să fie aproape de oameni, nu trebuie să fie o Mecca*” (Subiect 24) [D].
- (f) **Identitățile de cartier**: Casa Olarilor, Casa Țesătorilor, „*iar cartierul să se mândrească că are o identitate fiecare cartier*” (organizația de management al destinației, atelierul 12); parcuri tematice - Cartierul Scriitorilor, Cartierul Planetelor - cu regula „*să nu fie un festival, [...] să fie tot timpul*” (participant, atelierul 12) [D]; festivalul de cartier după modelul bucureștean „*În Cotroceni*” (G, DG5-b) și pietonalizările de weekend în Blumăna și Mihai Viteazu, ambele propuse de Subiectul 1 [D].
- (g) **Arta urbană legală**: zone de graffiti pe centralele termice și pe blocuri, nu pe clădirile istorice - propunerea unui adolescent în atelierul 11 și a antreprenorilor culturali [D], curățare constantă pe monumente (Subiect 17) [D]; răspunsul la Strada Sforii, pe care românii o evaluează cu 4,57 și străinii cu 3,41 [I].
- (h) **Universitatea în viața orașului**: protocol între Rectorat, OMD și operatori - comunicarea evenimentelor în cămine, voluntariat peste 18 ani, un grup de ghizi dintre studenți (atelierele 03 și 12) [D]; Street Delivery 2026 în curtea universității ca precedent²⁷⁶; Centrul Multicultural și scena literară ca resurse existente; facultatea de arte ca cerință pe

²⁷⁶Street Delivery Brașov, ediția a 6-a, 11-13 septembrie 2026: <https://zilesinopti.ro/?p=885319>

termen lung a independenților („o facultate de arte și cel puțin o clădire nouă pentru Muzeul de Artă”) [D].

- (i) **Poiana Brașov**, cu trimitere la P5: programul serii „ce faci de la 17 la 22” (D2-f), „Poiana celebrează lumea” (D3-n) și sezonul festiv (D3-d) sunt formulate acolo; cultura adaugă conținutul instituțiilor orașului în stațiune, „divertisment cu plus de valoare” pentru hoteluri prin operatorii culturali brașoveni (Subiect 8) și pionieratul schiului ca patrimoniu de interpretat [D/I].
- (j) **„Turist în propriul oraș”**: cardul de rezident (C17: 6 subiecți, 8 ateliere), tururile pentru brașoveni (DC5-h) și chestionarul pentru rezidenți ca instrument de măsurare a participării culturale (DC8-h) [I].

Actori. Primăria și Consiliul Local (zonele de seară, centralele termice, cinematografele, Piața Astra), OMD Brașov (responsabilul serii, calendar), Poliția Locală, asociațiile de riverani și de cartier, Universitatea Transilvania (Rectorat, Centrul Multicultural, Casa de Cultură a Studenților), operatorii culturali și cluburile, Asociația proprietarilor și operatorilor din Poiana Brașov, Muzeul Județean de Istorie. **Orizont.** Zone de seară și responsabil: 2027–2028; Piața Astra cu program cultural: 2027; centralele termice - inventar 2027, primul centru 2028–2029, trei până în 2030; protocolul cu universitatea: 2027; regulamentul artei urbane: 2027.

DC8. Oameni, finanțare, guvernare

Constatare. Finanțarea culturii independente este singura serie oficială a capitolului în regres: Ghidul cultural al Primăriei a coborât de la 6 milioane de lei (2024) la zero (2025) și la 1 milion buget, 659.396 lei efectiv (2026) - de la 25,25 la 2,78 lei pe locuitor, iar Consiliul Județean de la 2 milioane (2025) la zero (2026), când Timișul aloca 3,2 milioane [C]. Instrumentul este anual, tardiv, fără costuri de personal și activ „din iunie până în noiembrie” (atelierul 03) [D]; nu există o instanță care să separe cultura de divertisment, iar strategia culturală a municipiului, aprobată în 2015, nu are o evaluare sau o actualizare identificate; falia dintre Primărie și Consiliul Județean traversează instituțiile, iar OMD a fost fondat, după componența consemnată în capitolul P5, fără nicio instituție culturală, asociație culturală sau instituție de educație [C/D]. Coordonarea nu poate fi lăsată operatorilor: „nu pot să duc” (Subiect 9) [D]. Taxa de oraș de 7 lei pe noapte ar produce circa 9,23 milioane de lei pe an pe înnoptările INS din 2025 [C, ipotetic].

Obiectiv. Din 2027, Ghidul cultural este multianual, activ pe tot anul, cu costuri de personal eligibile și cu trei linii distincte; din 2028, un fond cultural stabil este alimentat dintr-o cotă din taxa de oraș; finanțarea cumulată Primărie și Consiliul Județean a culturii independente atinge cel puțin 30 lei pe locuitor pe an, fără niciun an cu sesiune anulată; municipiul evaluează strategia culturală în 2027 și o actualizează înaintea depunerii candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii, în 2028; sectorul cultural și educația sunt membri ai OMD din 2027.

Măsuri.

- (a) **Ghidul cultural reformat**: contracte multianuale pe doi-patru ani (precedentul Râșnovului, atelierul 02) [D], buget disponibil din ianuarie, costuri de personal eligibile, activitate pe tot anul (atelierul 03); trei linii distincte - instituții publice, operatori consacrați cu linie prioritară pentru festivalurile cu tradiție, debutanți (atelierul 03) [D], cu rotație și

criterii publice împotriva capturii semnalate pentru Timișoara („tot timpul aceleași ONG-uri” - atelierul 02) [D/I]; condiționarea finanțării de obiectivele strategiei - identitate locală, suveniruri cu însemnele orașului, drepturi foto și video pentru banca de imagini (atelierul 02) [D].

- (b) **Fondul cultural din taxa de oraș:** „din ăia 7, mai ia 1 leu, 2 și fă un fond cultural pe care îl pui pe Ghidul cultural, de exemplu. Că nu-i problemă de bani” (atelierul 03) [D] - 1,32–2,64 milioane de lei pe an la înnoptările din 2025, fără cazările nedeclarate [C, ipotetic], cu destinații prestabilite prin hotărâre a Consiliului Local: Ghidul cultural, recurența mică, cota pentru localitățile-gazdă (DC6-g), programele publice ale muzeelor; coerent cu fondul cultural al breslei din G (DG7-f) și cu fondul stațiunii din P5; arbitrajul între promovare și cultură se face în OMD [D/I].
- (c) **Structura publică de management cultural**, după modelul invocat de independenți - „Centrul de Proiecte Timișoara, care este o structură publică care administrează bugetul cultural. Coordonează spații, coordonează Ghidul cultural, coordonează finanțările culturale” (atelierul 03) [D], cu Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, care gestionează Ghidul din 2026, ca punct de plecare [I]. Din 2027, structura găzduiește și echipa candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii (DC9-c) [I].
- (d) **Curatoriul și definiția culturii:** grila cultural / educativ / recreativ / comercial aplicată finanțării publice și spațiului public central („aici intervine zona de specialitate și cultură de calitate” - Subiect 24); divertismentul, inclusiv un eventual festival de masă, se susține din bilete, nu din bani publici (atelierul 02; Subiect 5); gratuitatea rămâne pentru educație și acces (atelierul 03) [D/I].
- (e) **Acordul-cadru pentru cultură** dintre Primărie, Consiliul Județean, OMD, culte și Universitatea Transilvania, extinderea DC4-a: calendar unic, patrimoniu, finanțare complementară a culturii independente de către cele două bugete, astfel încât anii zero să nu mai coincidă [I].
- (f) **Sectorul cultural și educația în OMD:** instituțiile publice de cultură ale celor două tutele, reprezentanții operatorilor independenți, universitatea și școlile de ospitalitate ca membri cu vot - „educația ar trebui să fie parte integrantă din OMD-ul acesta. [...] În toate OMD-urile” (atelierul 03), cerere reluată de locuitori și preluată în G (DG7-c) [D/I].
- (g) **Strategia culturală a municipiului, evaluată și actualizată** - document programatic cu cultura ca bun public și ca una dintre direcțiile calității vieții (Subiect 24), „nu cum s-a făcut la Consiliul Județean, așa... [...] Cu de toate” (atelierul 02) [D]; municipiul are o strategie culturală pentru 2015–2030, aprobată în 2015²⁷⁷, al cărei caracter pe termen lung a fost apreciat de juriul din 2016, dar pentru care nu au fost identificate nici o evaluare a implementării, nici o actualizare. Strategia de turism cere evaluarea ei publică în 2027 și actualizarea până la jumătatea anului 2028, înaintea depunerii candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034 (DC9), cu un orizont care depășește anul titlului, pentru că propunerea Comisiei

²⁷⁷ „Strategia Culturală a Municipiului Brașov 2015–2030”, aprobată prin HCL nr. 478/2015 și invocată în ghidurile de finanțare culturală ale Primăriei Municipiului Brașov din 2022 și 2023: <https://www.brasovcity.ro/file-zone/proiecte/hotarare/PC2022/4.%20Ghid%20finantare%20cultura%202022.pdf> ; <https://www.brasovcity.ro/file-zone/proiecte/hotarare/CU2023/5.%20Ghid%20finantare%20nerambursabila%20din%20bugetul%20local.pdf>

Europene evaluează candidaturile, între altele, după existența, la data depunerii, a unei strategii culturale care cuprinde acțiunea²⁷⁸ [C/I].

- (h) **Date și monitorizare:** o funcție de monitorizare la OMD - seria anuală a vizitatorilor pe fiecare muzeu (datele există la instituții), recensământul centrului, chestionarul pentru rezidenți, baza de evenimente (număr, participanți, bugete, finanțatori), inventarul ghizilor și al spațiilor utilizabile; reluările cercetării naționale în 2028, 2031 și 2034 (secțiunea 7) [I].
- (i) **Oamenii:** management prin concurs și indicatori pentru instituțiile de spectacol (atelierul 03) [D]; formare în management de proiect pentru operatorii mici, printr-un consorțiu cultural (atelierul 03) [D]; coordonarea asumată instituțional, nu lăsată pe umerii operatorilor [I].
- (j) **Mediul de afaceri:** fond privat colectat prin Camera de Comerț, „Balul Culturii” anual, sponsorizare și teatru în companii (atelierul 03), Centrul de Design (atelierul 10) [D]; fondul breslei gastronomice, în G (DG7-f).

Actori. Primăria și Consiliul Local (Ghidul, hotărârea asupra fondului, strategia culturală), Consiliul Județean (finanțarea organizațiilor, muzeele), OMD Brașov (fond, monitorizare, membri noi), Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, consorțiul operatorilor culturali independenți, Camera de Comerț și Industrie Brașov, Universitatea Transilvania, instituțiile culturale, cultele. **Orizont.** Ghidul reformat: 2027, cu sesiune pentru 2028–2030; hotărârea asupra fondului: 2027, aplicabilă din 2028; OMD lărgit: 2027; strategia culturală: evaluarea în 2027, actualizarea până la jumătatea anului 2028, înaintea depunerii candidaturii (DC9); structura de management cultural: 2027–2028, cu echipa candidaturii din 2027; monitorizarea: din 2027.

DC9. Candidatura Brașovului la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034

Constatare. Potrivit propunerii Comisiei Europene din 10 septembrie 2026 privind titlurile pentru anii 2034–2047, aflată în procedura legislativă, România va găzdui din nou titlul de Capitală Europeană a Culturii în 2034, ultimul an al acestei strategii, împreună cu Croația²⁷⁹; Ministerul Culturii a anunțat depunerea primelor candidaturi în toamna lui 2028, anunțarea finalistelor în 2029 și cinci ani de pregătire pentru orașul desemnat²⁸⁰ [C]. Potrivit propunerii, apelul se lansează cu cel puțin șase ani înainte de anul titlului, preselecția are loc cel târziu cu cinci ani înainte, iar desemnarea cel târziu cu patru ani înainte, adică, pentru 2034, cel târziu în 2030; criteriile sunt grupate în patru categorii (strategia pe termen lung și moștenirea; conținutul cultural și artistic; deschiderea către public, comunicarea și participarea cetățenilor; managementul și capacitatea de a livra), toate cu o dimensiune europeană puternică²⁸¹ [C].

Brașovul a mai candidat o dată, pentru titlul din 2021, cu dosarul „Europa Corona”, și nu a intrat pe lista scurtă a celor patru orașe alese dintre cele 14 candidate (Baia Mare, București, Cluj-

²⁷⁸Strategia culturală la data depunerii, art. 5 alin. (1) din propunerea COM(2026) 455:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

²⁷⁹Comisia Europeană, propunerea de decizie privind Capitalele Europene ale Culturii pentru anii 2034–2047, COM(2026) 455, 10 septembrie 2026, și anexa calendarului (2034: Croația, România): <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-ADD-1/en/pdf>

²⁸⁰Ministerul Culturii, calendarul competiției pentru 2034 (septembrie 2026): <https://agerpres.ro/english/2026/09/11/romania-to-have-a-european-capital-of-culture-in-2034--1592602>; <https://www.edupedu.ro/romania-va-gazdui-titlul-de-capitala-europeana-a-culturii-in-2034-primele-candidaturi-ar-urma-sa-fie-depuse-in-toamna-lui-2028-anunta-ministerul-culturii/>

²⁸¹Calendarul competiției și criteriile de selecție, art. 5 și 7–11 din propunerea COM(2026) 455:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

Napoca și Timișoara, câștigătoare a titlului)²⁸². Juriul de preselecție a apreciat decizia orașului de a așeza cultura în centrul strategiei de dezvoltare și caracterul pe termen lung al strategiei culturale. A constatat însă că ambiția strategiei nu se regăsea în program, că producția artistică contemporană era slabă și că programul se sprijinea pe activități existente, cu o schimbare mai puțin radicală decât cerea strategia, fiind potrivit mai degrabă dezvoltării turistice decât celei a sectoarelor culturale și creative. Juriul a mai consemnat că separarea programului în local și internațional nu răspundea criteriului dimensiunii europene, că integrarea comunităților maghiară și germană era insuficient abordată, că lipsea un plan de dezvoltare a capacității sectorului cultural, că exista o îndoială asupra capacității orașului de a susține volumul de evenimente al unui an de Capitală Europeană a Culturii și că procesele de consultare și de decizie erau neclare [C].

Cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a orașului adaugă motivele locale. Pregătirea dosarului a început în februarie 2015, pentru o primă evaluare în decembrie același an; conceptul depus nu fusese dezbătut public, după ce 1.343 de brașoveni votaseră între șase concepte; la întâlnirea de voluntari organizată pentru popularizarea candidaturii au venit șapte persoane. Unul dintre motivele pentru care Brașovul a pierdut toate cele trei competiții dintre 2015 și 2018 (Jocurile Olimpice de Tineret din 2020, Capitala Europeană a Culturii 2021, Capitala Tineretului din România 2019–2020) este, după autoare, capitalul simbolic neconsolidat al orașului, iar una dintre cauzele acestuia este „slaba colaborare dintre autorități și societatea civilă”; în prezentarea candidaturii olimpice, „Brașovul a pus accentul pe capitalul economic deținut («noi avem»), în timp ce Lausanne a pus accentul pe capitalul simbolic («noi suntem»)»²⁸³ [C]. Diagnosticul acestui capitol arată că o parte dintre aceste condiții persistă: strategia culturală aprobată în 2015 nu are o evaluare sau o actualizare identificate, iar orizontul ei se încheie în 2030, înaintea anului titlului; finanțarea culturii independente a coborât de la 25,25 la 2,78 lei pe locuitor, calendarul nu are o autoritate, iar imaginea orașului se reduce la decor (secțiunile 2.2, 2.5.9 și 2.5.10) [I].

Obiectiv. Brașovul depune, la termenul stabilit de Ministerul Culturii, un dosar de candidatură la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034, întemeiat pe strategia culturală a municipiului actualizată înaintea depunerii (DC8-g), și intră pe lista scurtă; programul pregătit pentru candidatură se desfășoară din 2027 în calendarul unic al destinației și continuă după selecție, oricare ar fi decizia juriului, iar în 2034 orașul poartă titlul.

Măsuri.

- (a) **Decizia de a candida** - propunerea managementului de proiect [I]: o hotărâre a Consiliului Local, adoptată în 2027, înaintea lansării apelului, asumă candidatura ca proiect al orașului pentru întreaga perioadă 2027–2034, cu buget multianual pentru faza de candidatură și cu un angajament de principiu pentru anul titlului. Finalistele se anunță în 2029, iar desemnarea are loc, potrivit propunerii Comisiei Europene, cel târziu în 2030; anul titlului vine

²⁸²Selection of the European Capital of Culture 2021 in Romania, raportul juriului de preselecție (ianuarie 2016), evaluarea candidaturii Brașovului: https://beta.timisoara2023.eu/document/view/151/ecoc-2021-romania_en.pdf

²⁸³Candidaturile pierdute ale Brașovului, 2015–2018: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 7–8 și 95–97; Oprica, L. (2020), „Brașov, City of Lost Candidacies. Case Study”: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>

după alegerile locale din 2028 și din 2032, de aceea hotărârea se sprijină pe un acord al tuturor formațiunilor politice din Consiliul Local [I].

- (b) **Strategia culturală actualizată înaintea dosarului:** printre factorii după care propunerea Comisiei Europene evaluează candidaturile se află existența, la data depunerii, a unei strategii culturale care cuprinde acțiunea și planurile de continuare a activităților culturale după anul titlului²⁸⁴ [C]; strategia municipiului pentru 2015–2030, aprobată în 2015 și apreciată de juriul din 2016 pentru caracterul ei pe termen lung, se evaluează public în 2027 și se actualizează până la jumătatea anului 2028, cu un orizont care depășește anul titlului (DC8-g) [I].
- (c) **Echipa și guvernanta candidaturii:** echipa candidaturii lucrează în structura publică de management cultural (DC8-c), cu nucleul la Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, fără o instituție nouă în faza de candidatură; coordonatorul candidaturii și directorul artistic sunt selectați prin concurs public, deschis și candidaților din afara orașului; un consiliu al candidaturii reunește Primăria, Consiliul Județean, OMD Brașov, Universitatea Transilvania, instituțiile culturale, consorțiul operatorilor independenți, Uniunea Junilor, organizațiile comunităților maghiară și germană și administrațiile din zona metropolitană, cu reguli de decizie publicate, ca răspuns la neclaritatea proceselor de consultare și de decizie semnalată de juriu în 2016 [I]. Dacă Brașovul este selectat, structura care livrează programul se constituie pornind de la structura publică de management cultural, iar forma ei juridică se stabilește după selecție, pe baza recomandărilor juriului; hotărârea de candidatură garantează autonomia artistică a directorului artistic [I].
- (d) **Conceptul, ales public:** poziționarea capitolului (târgul modern de graniță, cultura în sens larg a întâlnirii, secțiunea 3.2) este propunerea de pornire, supusă dezbaterii publice alături de alte variante, cu accentul pe capitalul simbolic al orașului (identitatea, comunitățile și poveștile lui); conceptul se alege printr-un proces documentat, cu reguli anunțate dinainte, iar rezultatul consultării se publică și se respectă, spre deosebire de 2015, când conceptul depus nu fusese dezbătut [I]. Dimensiunea europeană se construiește din temele proprii ale orașului și traversează întregul program, pentru că separarea în local și internațional a fost criticată de juriu în 2016: orașul tiparului (tipografia lui Honterus din 1533, Octoiul lui Coresi din 1557), breslele și negustorii care legau Europa Centrală de Balcani, granița dintre imperii și dintre confesiuni, revolta din 1987 ca parte a istoriei europene a sfârșitului comunismului, mitul literar european al lui Dracula tratat creativ (DC5-d) și comunitățile care au făcut orașul, de la românii din Șchei la sași, maghiari, evrei și greci [I].
- (e) **Producția nouă și capacitatea sectorului:** din 2027, Ghidul cultural reformat (DC8-a) are, în cadrul celor trei linii, o componentă dedicată producțiilor noi și coproducțiilor europene, iar rezidențele artistice se găzduiesc în spațiile reactivate (DC4-h), în centrele culturale de cartier (DC7-e) și, după realizare, în spațiul expozițional (DC4-d), ca răspuns la producția contemporană slabă și la dependența de activitățile existente, constatate de juriu; un program de formare a sectorului cultural pentru 2027–2030 (management de proiect,

²⁸⁴Strategia culturală la data depunerii, art. 5 alin. (1) din propunerea COM(2026) 455:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

producție, mediere, limbi străine, parteneriate europene), legat de formarea operatorilor (DC8-i) și de școala de ghizi (DC5-c), răspunde lipsei unui plan de dezvoltare a capacității [I].

- (f) **Proiectele-pilot ale candidaturii în calendarul unic:** din 2027, fiecare an până la desemnare are în calendarul unic (DC6-a) proiecte-pilot ale candidaturii, evaluate public; centenarul aviatic (2027, DC6-h), tricentenarul Junilor (2028, DC1-b, cu programul stabilit de Uniunea Junilor) și prima ediție a evenimentului-emblemă (2029, DC6-e) sunt jaloane ale candidaturii, iar evenimentele organizate în natură respectă plafonul de participanți al capitolului P3 (scenariul S4) [I].
- (g) **Participarea locuitorilor și cartierele:** propunerea Comisiei Europene evaluează implicarea comunităților locale diverse și a societății civile în pregătirea candidaturii și oportunitățile de participare create pentru locuitori, în special pentru copii și tineri²⁸⁵ [C]. Programul de participare cuprinde consultarea conceptului pe cartiere, o rețea de voluntari organizată din 2027, școlile prin ora de patrimoniu local (DC1-d), universitatea și studenții (DC7-h) și centrele culturale de cartier (DC7-e) ca locuri ale programului. El răspunde unei hărți mentale a locuitorilor care se oprește la centru și la propriul cartier și absenței universității și a vieții studențești de pe harta simbolică a orașului, documentate de cercetarea doctorală²⁸⁶ [C/I].
- (h) **Teritoriul candidaturii:** municipiul Brașov, inclusiv stațiunea Poiana Brașov, este titularul candidaturii și implică zona metropolitană și Țara Bârsei ca teritoriu al programului (cetățile și bisericile fortificate, localitățile-gazdă ale evenimentelor), posibilitate prevăzută de propunerea Comisiei Europene, în care candidatura se depune în numele orașului, iar desemnarea se aplică orașului²⁸⁷ [C/I]; calendarul metropolitan (DC6-g), transportul metropolitan pentru programul din teritoriu (P1) și programul cultural al stațiunii (P5) devin componente ale candidaturii. Variantele și opțiunea recomandată sunt prezentate în scenariul S7 (secțiunea 6).
- (i) **Finanțarea și infrastructura:** planul financiar al candidaturii cuprinde contribuții confirmate în scris, înaintea depunerii, de Primărie și de Consiliul Județean, alături de fondul cultural din taxa de oraș (DC8-b), de Ministerul Culturii, de fondurile europene și de sponsorizările mobilizate prin Camera de Comerț (DC8-j), pentru că fezabilitatea finanțării și infrastructura sunt evaluate de juriu în criteriul capacității de a livra²⁸⁸ [C/I]. În 2015, Consiliul Local a votat pentru candidatura la titlul din 2021 un buget de peste 20 de milioane de euro, de cheltuit dacă orașul obține titlul²⁸⁹ [C]. Sala Polivalentă (DC4-g), spațiul expozițional (DC4-d, S6), Cetățuia (DC2-c), turnurile deschise (DC2-b) și cinematografele reactivate (DC4-h) sunt și infrastructura candidaturii, cu termene aliniate anului titlului [I].

²⁸⁵Implicarea comunităților locale și a societății civile, art. 5 alin. (3) din propunerea COM(2026) 455:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

²⁸⁶Harta mentală a locuitorilor și absența universității de pe harta simbolică a orașului: Aldea, L. (Oprica) (2020), „(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”, teză de doctorat, SNSPA, p. 128, 158 și 163–164; articolul autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2020.13.62.3.14>

²⁸⁷Implicarea zonei înconjurătoare, candidatura în numele orașului și desemnarea orașului, art. 3 alin. (1), art. 4 alin. (1) și art. 11 alin. (4) din propunerea COM(2026) 455: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

²⁸⁸Managementul și capacitatea de a livra, art. 5 alin. (4) din propunerea COM(2026) 455:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

²⁸⁹Bugetul de peste 20 de milioane de euro votat de Consiliul Local Brașov pentru candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021, de cheltuit dacă orașul obține titlul (Romania Insider, 6 octombrie 2015, după Agerpres): <https://www.romania-insider.com/romania-brasov-sets-eur-20-mln-budget-for-the-european-capital-of-culture-project/156963/>

- (j) **Moștenirea, oricare ar fi decizia juriului:** programul pregătit pentru candidatură se integrează în strategia culturală și în calendarul unic și continuă până în 2034 și în cazul în care titlul este atribuit altui oraș; Ministerul Culturii analizează un mecanism prin care programele dezvoltate pentru candidatură, cel puțin de orașele finaliste, să poată fi implementate parțial și după competiție, și invocă experiența Clujului după competiția pentru 2021²⁹⁰ [C/I].

Actori. Primăria Municipiului Brașov și Consiliul Local (decizia, dosarul, bugetul, strategia culturală), structura publică de management cultural cu Centrul Cultural „Apollonia Hirscher” (echipa candidaturii), Consiliul Județean Brașov (muzeele, cofinanțarea, teritoriul județean), OMD Brașov (calendarul unic, comunicarea destinației), Universitatea Transilvania, instituțiile culturale ale celor două tutele, consorțiul operatorilor culturali independenți, Uniunea Junilor, organizațiile comunităților maghiară și germană, cultele, Agenția Metropolitană pentru Dezvoltare Durabilă și administrațiile locale din zona metropolitană, Camera de Comerț și Industrie Brașov, Ministerul Culturii (organizatorul competiției naționale), Comisia Europeană și juriul european. **Orizont.** Hotărârea de candidatură și echipa: 2027; evaluarea strategiei culturale: 2027; strategia actualizată: până la jumătatea anului 2028; consultarea conceptului: 2027–2028; depunerea dosarului: toamna lui 2028, la termenul stabilit de Ministerul Culturii; preselecția și anunțarea finalistelor: 2029; selecția: 2029–2030; desemnarea: cel târziu în 2030; anul titlului: 2034; programul de moștenire: după selecție, oricare ar fi decizia juriului.

Tabelul 10. Corespondența direcțiilor culturale cu arhitectura strategiei

Direcție	P1 Mobilitate	P2 Centru istoric	P3 Natura	P4 Centru expozițional	P5 Poiana	P6 STR	P7 Oraș viu	S1 Ședere	S2 Evenimente	S3 OMD liant	S4 Informare	S5 Identitate
DC1 Junii și Șcheiul					•		•		•	•		•
DC2 Patrimoniu l construit	•	•	•	•		•		•			•	•
DC3 Centrul fără kitsch	•	•				•	•				•	•
DC4 Muzeu și instituții	•	•		•	•		•	•		•	•	
DC5 Narațiune și mediere		•				•		•		•	•	•
DC6 Eveniment e și calendar				•	•		•	•	•	•		•
DC7 Seara și cartierele		•			•		•	•	•	•		
DC8 Oameni și guvernanță							•		•	•	•	•
DC9 Capitala Europeană a Culturii 2034	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•	•

Sursa: secțiunea 4; arhitectura priorităților și a direcțiilor de susținere, din deciziile managementului de proiect.

²⁹⁰Ministerul Culturii, continuarea parțială a programelor dezvoltate pentru candidatură și exemplul Clujului: <https://agerpres.ro/english/2026/09/11/romania-to-have-a-european-capital-of-culture-in-2034--1592602> ; <https://www.wall-street.ro/articol/cultura/romania-va-avea-din-nou-o-capitala-europeana-a-culturii> ; <https://www.edupedu.ro/romania-va-gazdui-titulul-de-capitala-europeana-a-culturii-in-2034-primele-candidaturi-ar-urma-sa-fie-depuse-in-toamna-lui-2028-anunta-ministerul-culturii/>

Locuitorul, principiul transversal al strategiei, este prezent în fiecare direcție: ca purtător al patrimoniului viu (DC1), ca rezident al centrului (DC3), ca public al muzeelor și al serii (DC4, DC7), ca povestitor și ca „turist în propriul oraș” (DC5), ca organizator de cartier (DC7), ca plătitor al culturii prin bugetul local (DC8) și ca participant la pregătirea candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii (DC9). Capitolul nu dublează măsurile capitolelor G, P5 și P3: le referă prin cod și le dă, acolo unde este cazul, conținutul cultural.

5. Guvernanța: cine ce face

Cultura nu are, astăzi, un „proprietar” în destinație. Tutela instituțiilor este împărțită din 1990 între Primărie (teatrele, Opera, Filarmonica, Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”) și Consiliul Județean (muzeele, Biblioteca Județeană, Reduta), cu Biserica Neagră la parohia evanghelică și Prima Școală Românească la parohia Sfântul Nicolae; organizația de management al destinației a fost fondată fără nicio instituție culturală, asociație culturală sau instituție de educație; strategia culturală a municipiului, aprobată în 2015, nu are o evaluare sau o actualizare identificate, iar județul a ieșit în 2026 din finanțarea organizațiilor culturale; purtătorii patrimoniului viu declară că nu sunt consultați, iar universitatea este, în cuvintele arhitecților, „inexistentă în viața orașului” [C/D]. Capitolul propune o arhitectură simplă, în continuitatea rolurilor fixate de capitolele P5 și G, cu o regulă: administrația este facilitator, nu operator - „să deschidă porțile” (atelierul 02), „să creeze contextul” (atelierul 04) [D].

OMD Brașov este proprietarul funcției de destinație: ține calendarul unic și este singura autoritate de calendar (DC6-a); deține manualul de narațiune, standardul de ghidaj și acreditarea ghizilor și povestitorilor (DC5); acordă eticheta pentru suveniruri identitare (DC3-d) și administrează agenda culturală integrată, hubul de presă și Centrul de Informare refăcut (DC3-g, DC5-g); este secretariatul acordului-cadru și al biletului comun (DC4-a, b); administrează fondul cultural din taxa de oraș, cu destinațiile prestabilite prin hotărâre a Consiliului Local (DC8-b); găzduiește responsabilul vieții de seară (DC7-b) și funcția de monitorizare (DC8-h). În dosarul Junilor, OMD este facilitator alături de comunitatea purtătoare și de Institutul Național al Patrimoniului (DC1-a). Condiția: lărgirea OMD cu sectorul cultural și cu educația (DC8-f).

Primăria Municipiului Brașov și Consiliul Local dețin instrumentele: patrimoniul - Cetățuia, programul turnurilor în parteneriat cu proprietarii, iluminatul arhitectonic, ghidul de fațade, mecanismul pentru paragină, controlul intervențiilor (DC2); regulamentele - parcul cultural al centrului istoric, regulamentul de publicitate, zonele de seară, regulamentul spațiilor publice și al parcurilor, zonele de artă urbană (DC3, DC4-i, DC7); spațiile - cinematografele, centralele termice, Piața Astra, Sala Polivalentă împreună cu Compania Națională de Investiții, Centrul Cultural „Apollonia Hirscher” ca nucleu al structurii de management cultural (DC4, DC7, DC8-c); finanțarea - Ghidul cultural reformat și hotărârea asupra fondului din taxă (DC8-a, b); recensământul rezidenților centrului (DC3-f), evaluarea și actualizarea strategiei culturale a municipiului (DC8-g).

Consiliul Județean Brașov răspunde de muzee - capacitatea, biletul comun, programele publice, Noaptea Muzeelor, seria anuală a vizitatorilor (DC4), de Biblioteca Județeană și de Reduta, de reluarea finanțării organizațiilor culturale în complementaritate cu Primăria (DC8-a, e) și,

împreună cu OMD-ul județului și cu Agenția Metropolitană pentru Dezvoltare Durabilă, de traseul cetăților și de calendarul metropolitan (DC6-g).

Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi decide asupra ritualului și participă la decizia asupra prezentării; întocmește, cu sprijin tehnic, dosarul pentru Registrul național și pentru UNESCO; conduce transmiterea (ora de patrimoniu, maialurile, fanfara) și dă Junii-ghizi (DC1). **Parohia Sfântul Nicolae**, cu Muzeul „Prima Școală Românească”, și **Biserica Evanghelică C.A.**, cu Biserica Neagră, imobilele din centru și turnurile pe care le deține, sunt actori de patrimoniu în sens plin: programul din jurul Bisericii Negre, concertele, participarea la biletul comun și la acordul-cadru (DC2, DC4); celelalte culte sunt partenerii canonului lărgit (DC2-g).

Universitatea Transilvania este actor cultural pe trei linii: formarea ghizilor și a povestitorilor (Facultatea de Litere), harta interactivă a clădirilor și cercetarea istorică a cartierelor, Harta literară și Centrul Multicultural (DC5, DC7-h); gazdă a evenimentelor tinerilor (Street Delivery 2026) și partener de cercetare pentru chestionarul rezidenților (DC8-h). **Inspectoratul Școlar** și școlile poartă ora de patrimoniu local (DC1-d); școlile de ospitalitate intră în OMD alături de universitate (DC8-f).

Operatorii culturali independenți, organizați într-un consorțiu cu capacitate administrativă, produc evenimentele, recurența mică și programele din spațiile reactivate, și sunt reprezentați în OMD (DC6, DC7, DC8); **Camera de Comerț și Industrie** poartă fondul privat și „Balul Culturii” (DC8-j). **Agenția Metropolitană și administrațiile locale** - Ghimbav, cu infrastructura permanentă de evenimente, Râșnov, Prejmer, Hărman - sunt gazdele calendarului metropolitan și beneficiarii cotei din taxă (DC6-g). **Institutul Național al Patrimoniului și Ministerul Culturii** țin Registrul național al patrimoniului imaterial, dosarul UNESCO, Lista Monumentelor Istorice și normele pentru muzeele din monumente; **Direcția Județeană pentru Cultură** avizează intervențiile și participă la ghișeu unic și la inventarul monumentelor în degradare (DC2).

Candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034 este a orașului: Primăria și Consiliul Local decid, depun dosarul și garantează bugetul; echipa candidaturii lucrează în structura publică de management cultural (DC8-c), cu un coordonator și un director artistic selectați prin concurs, iar hotărârea de candidatură garantează autonomia artistică a directorului artistic; OMD Brașov ține calendarul unic, în care proiectele-pilot ale candidaturii intră din 2027, și leagă candidatura de comunicarea destinației; Consiliul Județean, universitatea, instituțiile culturale, operatorii independenți, Uniunea Junilor, organizațiile comunităților și administrațiile din zona metropolitană stau în consiliul candidaturii, cu reguli de decizie publice (DC9).

Condiția de funcționare este mandatul, formulat identic în capitolul G: fără o decizie a OMD de a-și asuma cultura ca funcție de destinație - cu un responsabil, cu buget, cu membrii noi din sectorul cultural și din educație - și fără acordul-cadru între cele două tutele și culte, măsurile din secțiunea 4 rămân, ca până acum, inițiative individuale, iar finanțarea culturii rămâne „un cost care dispare primul la orice piedică” (atelierul 03) [I].

6. Scenarii strategice și opțiunea recomandată

Pentru șapte alegeri, consultarea și datele conturează variante diferite. Fiecare scenariu prezintă variantele, criteriile de alegere și opțiunea recomandată de strategie. Acolo unde opțiunea

depinde de un studiu, de un test sau de o condiție, recomandarea precizează etapa și instituția care decide la implementare.

S1. Evenimentul-lemă. (a) Festival mare de iarnă în Poiana Mică, „*gen Massif, dar executat bine*” - notorietate externă ridicată, cost privat, dependență de un organizator și de acordul stațiunii asupra tarifelor și sezonului; rolul lui este să aducă notorietate, nu să crească ocuparea (iarna are deja 25,8% din înnoptări). (b) „*Unul sau două hotspot-uri*” de masă - Târgul de Crăciun de anvergură, concert de Anul Nou, în prelungirea DG6-e; cost public, risc de banalizare, sosiri măsurabile de turiști din afara orașului. (c) Tricentenarul Junilor 2028, apoi Săptămâna Luminată cu conținut, ca eveniment-aniversar anual al primăverii - ancoră identitară maximă, scară mică, fereastră de extrasezon, dependență de consimțământul purtătorilor. (d) Un festival internațional cu ancoră identitară - Dracula Film Festival lărgit sau festivalul brânzei și al tradiției pastorale (DG6-a) - diferențiere puternică, orizont lung. (e) O conferință emblematică în Sala Polivalentă - legătură cu P4, public profesional, slabă ancoră identitară. Criterii: ancora identitară, turiștii aduși din afara orașului, costul public, sezonul, acceptabilitatea pentru riverani și pentru stațiune, răbdarea de trei-patru ani. Opțiunea recomandată [I]: (d), în varianta festivalului internațional al brânzei și al tradiției pastorale, care este și festivalul de referință al capitolului G (DG6-a); Dracula Film Festival rămâne în calendar ca festival al programului „*Dracula creativ*” (DC5). Tricentenarul Junilor din 2028 (c) este anul aniversar al calendarului, cu programul stabilit de Uniunea Junilor (DC1-b), iar (a), (b) și (e) rămân evenimente ale polilor de volum, fără statut de eveniment-lemă. Formatul și calendarul festivalului se stabilesc de OMD Brașov pe baza studiului de fezabilitate din 2027; prima ediție are loc în 2029.

S2. Cetățuia - funcțiunea după 2027. (a) Restaurant de epocă și loc de promovare a gastronomiei pastorale (G, DG1-f); (b) loc de evenimente al orașului; (c) spațiu muzeal de divertisment istoric documentat; (d) parc și promenadă cu animație în pădure; (e) funcțiune mixtă pe niveluri. Criterii: rigoarea istorică, conectivitatea cu parcul, cu Strada Lungă și cu Bartolomeu, costul de operare, sezonabilitatea, compatibilitatea cu monumentul de grupă A și cu acordul proprietarului public. Opțiunea recomandată [I]: (e), cu (a) ca nucleu (restaurant de epocă și loc de promovare a gastronomiei pastorale, conform capitolului G, DG1-f) și cu (c) ca a doua componentă, deschise publicului și legate de parc, de Strada Lungă și de Bartolomeu, ca în varianta (d); rigoarea istorică, o Cetățuie „*cât mai apropiată de [...] ceea ce a fost în istorie*” (Subiect 14), este condiția fiecărei componente. Programul de funcțiuni se stabilește de Primăria Municipiului Brașov după deschiderea parțială din 2027, iar funcțiunea se realizează în 2028–2030 (DC2-c).

S3. Săptămâna Junilor. (a) Program de prezentare pe cartiere - fiecărei cete o zi într-un cartier, fără procesiune, Coborârea unic moment procesional (propunerea managementului de proiect); (b) concentrare în Șchei - Săptămâna Luminată extinsă în conținut (bresle, ateliere, Piața Unirii, biserici), fără ieșire din cartier (Subiect 23; atelierul 12); (c) hibrid - prezentare și transmitere în cartiere în afara Săptămânii Luminate, ritualul intact în Șchei în Săptămâna Luminată. Criteriul decisiv este consimțământul comunității purtătoare, care este și condiția dosarului UNESCO. Opțiunea recomandată [I]: (c), care păstrează ritualul intact în Șchei și preia, în afara Săptămânii Luminate, componenta de prezentare pe cartiere a propunerii managementului de proiect; este varianta compatibilă cu poziția purtătorului („*Săptămâna asta e a lor*”, Subiect 14) și cu dosarul

UNESCO. Programul se stabilește de Uniunea Junilor, împreună cu OMD Brașov și cu Primăria Municipiului Brașov (DC1-c).

S4. Statutul temei în arhitectura strategiei. (a) Capitol tematic transversal, cu măsurile distribuite în P2, P4, P5, P7 și S1–S5 (variante de față); (b) cultura ca nucleu explicit al priorității P7 „*un oraș viu*”, care există deja, cu buget și responsabil propriu - fără a crea o a opta prioritate; (c) program-pilot al OMD pentru 2027–2028 (calendar, ghizi, agenda, fondul), urmat de decizie. Opțiunea recomandată [I]: (a), forma în care cultura intră în Raportul final, cu condiția ca OMD Brașov să își asume cultura ca funcție de destinație, cu un responsabil și cu buget (secțiunea 5).

S5. Instrumentul anti-kitsch pentru centrul istoric. (a) Parcul cultural prin hotărâre a Consiliului Local, după modelul Cracoviei - un singur act, termen de conformare, aplicare prin Poliția Locală; (b) stimulente și aplicarea normelor existente (Ghidul de terase, Legea 185/2013), fără instrument nou; (c) combinația - parcul cultural ca cadru, stimulentele ca motor. Întrebarea secundară: regim strict vizual și fiscal (linia raportului integrat) sau și selecție pe concept a comerțului, cum a decis P5 pentru „*zona zero*” a stațiunii. Criterii: legalitatea, acceptabilitatea pentru comercianți și proprietari, efectul asupra chiriilor și al locuirii, viteza. Opțiunea recomandată [I]: (c), coerentă cu principiul orientării prin stimulente, fără interdicții (secțiunea 3.3); la întrebarea secundară, regimul vizual și fiscal, fără selecția pe concept a comerțului privat, care rămâne specifică zonei zero a stațiunii, pe domeniul public (P5, D2-b1). Primăria Municipiului Brașov verifică temeiul juridic al instrumentului, iar Consiliul Local adoptă hotărârea în 2027–2028 (DC3-b).

S6. Spațiul expozițional de 2.000 mp - legătura cu P4. (a) Halele Rulmentul - convergența maximă, proprietate de clarificat, concurs de soluții de reluat; (b) platforma CET, cu turnul păstrat - studiu de fezabilitate în curs, decizie publică asupra turnului; (c) o clădire de patrimoniu reconvertită în centru sau în Bartolomeu; (d) un spațiu în polul Sala Polivalentă–Bartolomeu, în sinergie cu centrul expozițional și de afaceri al P4. Criterii: proprietatea, sinergia cu P4 și cu turismul de afaceri, costul, accesul (P1), timpul până la prima expoziție, acordul tutelelor muzeale. Opțiunea recomandată [I]: (a), opțiunea principală a direcției DC4, condiționată de clarificarea proprietății halelor; dacă proprietatea nu se clarifică până în 2028, alegerea se face între (b), (c) și (d), după aceleași criterii. Decizia o iau Consiliul Județean Brașov, care are în subordine muzeele județene, și Primăria Municipiului Brașov, în corelare cu amplasamentul centrului expozițional al priorității P4.

S7. Forma candidaturii la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034. (a) Municipiul Brașov, inclusiv stațiunea Poiana Brașov, candidează singur, cu programul în limitele orașului: guvernanta simplă, dar fără cetățile, bisericile fortificate și localitățile-gazdă ale evenimentelor, pe care calendarul metropolitan le cere deja (DC6-g); (b) municipiul este titularul candidaturii și implică zona metropolitană și Țara Bârsei ca teritoriu al programului, posibilitate prevăzută de propunerea Comisiei Europene, în care desemnarea se aplică orașului; (c) candidatură comună cu alte orașe, inclusiv transfrontalieră, pe care propunerea Comisiei Europene o permite²⁹¹: dimensiune europeană mai ușor de demonstrat, dar guvernanta mai complexă, într-o competiție

²⁹¹Candidaturile grupurilor de orașe, inclusiv transfrontaliere, art. 3 alin. (1) și art. 4 alin. (1) din propunerea COM(2026) 455: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12840-2026-INIT/en/pdf>

În care juriul a criticat în 2016 tocmai neclaritatea proceselor de decizie ale Brașovului. Criterii: capacitatea de a livra, claritatea guvernantei, dimensiunea europeană, coerența cu calendarul metropolitan și cu programul stațiunii (P5), acordul administrațiilor partenere. Opțiunea recomandată [I]: (b); parteneriatele europene se construiesc prin coproducții și rețele, fără o candidatură comună. Hotărârea o adoptă Consiliul Local al Municipiului Brașov în 2027, cu acordul de parteneriat al Consiliului Județean Brașov și al administrațiilor din zona metropolitană, prin Agenția Metropolitană pentru Dezvoltare Durabilă (DC9-a, DC9-h).

7. Indicatori și monitorizare

7.1. Baza actuală și golul statistic

Capitolul dispune de o bază de percepție și de satisfacție solidă - cercetarea națională de referință, cu bateria celor 25 de obiective, și baza de 47.525 de recenzii - și de o bază de ofertă aproape inexistentă. Nu există o serie a vizitatorilor muzeelor din municipiu: statistica INS este județeană și dominată de Castelul Bran, iar rapoartele de activitate sunt publice doar pentru două instituții. Nu există o bază de date a evenimentelor (număr, participanți, bugete, finanțatori, locații), un inventar al ghizilor, al spațiilor utilizabile pentru evenimente sau al monumentelor în degradare; numărul rezidenților centrului este necunoscut. Capitolul recomandă ca OMD Brașov să constituie această bază prin funcția de monitorizare (DC8-h), din surse care există deja - rapoartele instituțiilor, bugetele publice, calendarul unic, chestionarul pentru rezidenți propus de capitolul G, și să păstreze trei reguli de comparabilitate: reluarea cercetării naționale în 2028, 2031 și 2034 cu aceeași baterie de obiective, completată cu evenimentele-ancoră alese; monitorizarea anuală a bazei de recenzii cu aceeași metodă de extragere și de clasificare (negativ $\leq 3,5$), cu adăugarea Bisericii Negre pe Google Maps; raportarea finanțării culturii „ca atare”, fără netezirea anului zero [I].

7.2. Setul de indicatori

Indicatorii sunt organizați în trei familii, în continuitatea Tabelului 8 din G și a Tabelului 5 din P5: percepție (cercetarea națională), satisfacție (recenzii) și ofertă, proces și participare (instituții, OMD, Primărie, Consiliul Județean). Bazele sunt calculate [C]; țintele sunt propuneri ale echipei de proiect [I]; „de constituit” marchează indicatorii fără bază actuală.

Tabelul 11. Indicatorii capitolului: bază 2025-2026 și țintă 2034

#	Indicator	Sursă	Bază 2025-2026 [C]	Țintă 2034 [I]
1	Asocierea spontană a Brașovului cu orice familie culturală (% respondenți)	cercetarea națională, reluări 2028 / 2031 / 2034	50,4% (48,5% fără Tâmpa)	$\geq 55\%$, cu diversificarea structurii (rândurile 2-4)
2	Asocierea spontană cu festivaluri / evenimente (% respondenți)	cercetarea națională	2,8%; niciun festival actual cu mai mult de o mențiune	$\geq 8\%$; cel puțin un festival actual cu $\geq 2\%$ mențiuni nominale
3	Asocierea spontană cu Junii și cu Șcheiul (% respondenți)	cercetarea națională	Junii 0,1%; Șchei 1,1%	Junii $\geq 2\%$; Șchei $\geq 4\%$
4	Asocierea spontană cu muzeele și cu identitatea plurală (sași / Transilvania / multicultural) (% respondenți)	cercetarea națională	muzeu 1,3%; identitate plurală 2,0%; Kronstadt 0	muzeu $\geq 4\%$; identitate plurală $\geq 5\%$

#	Indicator	Sursă	Bază 2025-2026 [C]	Țintă 2034 [I]
5	Vizitatori ai Brașovului care au intrat în cel puțin un muzeu sau casă memorială	cercetarea națională	54,7% („niciunul” 45,3%)	≥ 65% („niciunul” ≤ 35%)
6	Participarea la cel puțin un festival brașovean; „nu cunosc niciunul”	cercetarea națională	19,6%; 34,1%	≥ 30%; ≤ 20%
7	Nevizitatori care declară „nu știu ce aș putea face în Brașov”	cercetarea națională	15,3% (21,2% la 18-29 de ani)	≤ 8%
8	Rating „muzee și artă” / pondere recenzii negative	baza de recenzii (anual)	4,69 / 8,0% (1.098 recenzii)	≥ 4,70 / ≤ 7%, cu volum dublu de recenzii
9	Rating „obiective și monumente” / pondere recenzii negative	baza de recenzii	4,31 / 18,4%	≥ 4,55 / ≤ 10%
10	Obiectivele-problemă: Cetățuia; Strada Sforii; Biserica Neagră (Tripadvisor) - rating / % negative	baza de recenzii	3,51 / 43,3% (închisă); 3,64 / 39,1%; 3,91 / 35,4%	Cetățuia ≥ 4,50, deschisă cu program; Sforii ≥ 4,30; Biserica Neagră ≥ 4,40 / ≤ 15%
11	Centrul de Informare Turistică Brașov - rating / % negative	baza de recenzii	2,70 / 60,9% (Poiana: 5,00)	≥ 4,50 / ≤ 10%
12	„Oraș viu”: mențiuni „plictisitor / boring / nothing to do” în recenziile non-cazare; scala „adormită – plină de viață”	baza de recenzii; cercetarea națională	0,5% (rating 3,31); 5,60 din 7 (19,4% neutru sau sub)	≤ 0,3%; ≥ 5,9 (≤ 12% neutru sau sub)
13	Vocabularul poveștii: mențiuni „poveste / legendă” (% non-cazare); vocabular interpretativ (% recenzii de obiective)	baza de recenzii; raportul de analiză a destinației	1,8%; 5,5% (material 32,7%)	≥ 4%; ≥ 12%
14	Mențiuni „Transilvania” și „sădesc / Saxon / Kronstadt” (% non-cazare)	baza de recenzii	1,7% (străini 2,96%, români 0,05%); 0,2%	≥ 3% (români ≥ 0,5%); ≥ 1%
15	Efectul etichetei „Dracula”: diferența de rating între tururile cu și fără etichetă	baza de recenzii (Tripadvisor)	-0,60 (4,22 față de 4,82); +17,3 puncte procentuale negative	≤ 0,20
16	Rating „divertisment și viață de noapte”; decalajul dintre români și străini	baza de recenzii	4,09 / 23,6%; -0,64 (3,82 față de 4,46)	≥ 4,40; decalaj ≤ 0,30
17	Vizitatori ai muzeelor din municipiu (serie anuală pe instituție, inclusiv Biserica Neagră și Prima Școală Românească)	rapoartele instituțiilor; OMD	de constituit; repere: Muzeul de Artă 13.175 (2024), Casa Mureșenilor 21.183 (2025)	serie completă din 2027; +50% la muzeele din centru față de 2026
18	Evenimente culturale recurente în calendarul unic al destinației	calendar OMD	de constituit (15 evenimente verificate în Anexa B, fără calendar)	calendar public anual din 2027; ≥ 12 evenimente cu ≥ 3 ediții consecutive
19	Zile de eveniment în extrasezon (martie-iunie, noiembrie) și indicele sosirilor în aprilie	calendar OMD; INS TEMPO	de constituit; indice aprilie 79, martie 83	≥ 40% din zilele de eveniment; indice aprilie ≥ 90
20	Durata medie a sejurului; ponderea sejururilor de 3+ nopți (Booking)	INS; baza de recenzii	1,84 / 1,87-1,90 (recalcul); 21,2%	≥ 2,2 nopți (ținta S1); ≥ 30%
21	Finanțarea publică locală a culturii independente, pe locuitor; cota din taxa de oraș alocată culturii	bugetele Primăriei și ale Consiliului Județean; HCL	Primăria 25,25 → 0 → 2,78 lei/locuitor al municipiului (2024-2026); CJ 3,66 lei/locuitor al județului (2025) → 0 (2026); cotă inexistentă	≥ 30 lei/locuitor/an cumulat; niciun an cu sesiune anulată; regulă stabilă de alocare din 2028
22	Participarea brașovenilor la evenimente și instituții culturale (ultimele 12 luni)	chestionarul pentru rezidenți	de constituit (primul val)	primul val 2027; creștere la fiecare val
23	Statutul obiceiului Junilor	INP; UNESCO	neînscris în Registrul național; niciun dosar UNESCO	înscris până în 2028; dosar UNESCO depus până în 2031
24	Elemente ale ansamblului fortificațiilor cu acces, program afișat și interpretare; monumente în degradare sau cu intervenții neconforme	inventar OMD / Primăria / DJC	de constituit (turnuri închise, Cetățuia în șantier); de constituit	100% din elemente; inventar din 2027, în scădere anuală

#	Indicator	Sursă	Bază 2025–2026 [C]	Țintă 2034 [I]
25	Ghizi și povestitori acreditați (număr, limbi); rezidenți permanenți ai centrului istoric	OMD; recensământul centrului	de constituit; necunoscut	≥ 50 ghizi, ≥ 5 limbi; recensământ în 2027, 2030 și 2033, număr care nu scade
26	Candidatura la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034: hotărârea de candidatură, strategia culturală actualizată, dosarul depus, rezultatul preselecției și al selecției, continuarea programului candidaturii	hotărârile Consiliului Local; Ministerul Culturii; raportul juriului; calendarul unic al OMD	fără hotărâre de candidatură; strategia culturală din 2015 fără evaluare sau actualizare identificate; candidatura pentru 2021 neselectată pe lista scurtă	hotărâre în 2027; strategie evaluată în 2027 și actualizată înaintea depunerii; dosar depus în 2028; Brașovul pe lista scurtă în 2029 și desemnat pentru 2034; proiectele-pilot ale candidaturii continuate în calendarul unic în 2030–2034, oricare ar fi decizia juriului
27	Participarea locuitorilor la pregătirea candidaturii: participanți la consultarea conceptului; voluntari înscriși; brașoveni care cunosc candidatura	echipa candidaturii; chestionarul pentru rezidenți	de constituit; precedentul din 2015: 1.343 de participanți la votul conceptelor, 7 persoane prezente la întâlnirea de voluntari	≥ 5.000 de participanți la consultare; ≥ 500 de voluntari până la depunere; ≥ 50% dintre brașoveni cunosc candidatura în 2028

Sursa: secțiunile 2.1–2.5 ale capitolului și direcția DC9. Indicatorii 1–7 se măsoară la reluarea cercetării naționale, 8–16 anual pe baza de recenzii, 17–25 anual de OMD, din raportările instituțiilor și ale administrației, 26–27 de echipa candidaturii și de Primărie, în anii candidaturii.

8. Surse și trasabilitate

Documente ale proiectului (Etapa I–III). Transcrierile interviurilor individuale 01–22 (24 de subiecți; interviurile 04, 12, 13 și 14 parțiale); transcrierile consultărilor de grup 01–05, 07–08, 11–12 și ale sesiunii de grup cu membri ai Ordinului Arhitecților - Filiala Brașov (codificată ca atelierul 13); notele manuscrise ale participanților la consultările 01 și 07; documentele de idei ale consultărilor 09 (locuitori din Șchei) și 10 (mediul de afaceri); memo-ul observatorului echipei pentru consultările 02, 07 și 08; raportul integrat al interviurilor individuale 01–22; grila de analiză tematică pe valență a interviurilor (100 de teme × 24 de subiecți) și matricea consolidată interviuri × ateliere (148 de teme × 12 ateliere); cercetarea națională de referință (baza călătorilor și asocierile spontane); baza consolidată de recenzii (47.525 de înregistrări, 2023–2026); raportul de analiză a destinației (date INS și platforme online); seriile INS TEMPO pentru municipiu; documentația de patrimoniu culinar a Muzeului de Etnografie (dr. Alexandru Stănescu); cercetarea asupra aviației ușoare și de agrement; capitolele G, P5 și P3; cele cinci sinteze tematice ale capitolului (patrimoniu construit; patrimoniu viu și identitate; instituții și guvernare; evenimente și oraș viu; evidențe cantitative) și cele 57 de fișe de extragere pe care se sprijină.

Documente externe și validarea faptelor. Primăria Municipiului Brașov (pagina „*Junii Brașovului*”; structurile în subordine; raportul de specialitate pentru zona de impozitare specială, 2024; „*Strategia pentru Cultură a Municipiului Brașov 2015–2030. Sintează*”; ghidurile de finanțare culturală din 2022 și 2023, care consemnează aprobarea strategiei prin HCL nr. 478/2015); Institutul Național al Patrimoniului (Registrul național al patrimoniului cultural imaterial; Repertoriul național, vol. I–II; lista elementelor UNESCO); Comisia Națională a României pentru UNESCO; Direcția Județeană de Statistică Brașov (Anuarul statistic, cap. 8; seria „*Muzee și colecții publice 1990–2023*”); rapoartele de activitate ale Muzeului de Artă (2024) și ale Muzeului „*Casa Mureșenilor*” (2025); Biblioteca Județeană „*George Barițiu*” (fișa de patrimoniu local); Parohia Evanghelică C.A. Brașov (site-ul Bisericii Negre); Ghidul de amplasare a teraselor comerciale

sezoniere în zona centrului istoric (Primăria Municipiului Brașov, ABMEE, BAAB, proiectul HUB-IN, 2023); Planul Strategic de Acțiune HINGE (Consiliul Județean Brașov, 2023); Legea nr. 185/2013 privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate; Legea nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile; Consiliul orașului Cracovia (Parcul Cultural Stare Miasto); Comisia Europeană (propunerea de decizie privind Capitalele Europene ale Culturii pentru anii 2034–2047, COM(2026) 455; raportul juriului de preselecție pentru titlul din 2021 în România, ianuarie 2016); Ministerul Culturii (calendarul competiției pentru 2034); teza de doctorat a Lorenei (Oprica) Aldea, *„(re)Construcția identitară a Brașovului. Geografia simbolică a orașului”* (SNSPA, 2020), și articolele autoarei despre candidaturile pierdute ale orașului și despre imaginea lui online (2020). Faptele citate în consultare au fost verificate din sursele de mai sus și din presa de referință (Agerpres, G4Media, Monitorul Expres, BizBrasov, Profit.ro, Revista Biz, zilesinopti.ro); registrul complet al verificărilor este în Anexa C, cu gradul de încredere al fiecărei surse.

Repere de comparație invocate în consultare: Parcul Cultural Stare Miasto și funcția de „*primar de noapte*” (Cracovia); „*primarul de noapte*” din Amsterdam; Centrul de Proiecte Timișoara și infrastructura Capitalei Europene a Culturii 2023; Sibiu - Capitala Europeană a Culturii 2007 și festivalul internațional de teatru; finanțarea multianuală de la Râșnov; breasla cârciumarilor și calendarul Clujului; Guggenheim Bilbao; „*În Cotroceni*” (București); piațeta de cartier barceloneză; „*vara culturală*” din Haag (Austria); Tartu; Lyon; Old Vic Theatre (Londra); Nowa Huta și Grinzing; Škofja Loka (Slovenia) pentru patrimoniul imaterial; Via Transilvanica; Rețeaua Orașelor Creative UNESCO (Bergamo, Cluj-Napoca, Iași, Bistrița); evenimentele aviației generale (AERO Friedrichshafen, La Ferté-Alais).

Propuneri ale managementului de proiect integrate în capitol: premisa dezvoltării locale prin turism și cultura ca liant al locuitorilor; cultura în sens larg; locuitorul ca principiu transversal; arhitectura priorităților P1–P7 și a direcțiilor de susținere S1–S5; poziționarea culturală „*târgul modern de graniță*”, în afara competiției cu Sibiu și cu Clujul; comunicarea diferențiată (Dracula pentru străini, pe lista de atracții, creativ); „*Săptămâna Junilor*” ca program de prezentare pe cartiere, cu Coborârea ca unic moment procesional; sub-mărcile identitare; candidatura Brașovului la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2034; setul de indicatori. Punerea lor în aplicare revine OMD Brașov, Primăriei Municipiului Brașov și Consiliului Județean, iar pentru Juni se face cu acordul Uniunii Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi.

Note

Anexa A. Statistica tematică

Tabelul reproduce toate cele 93 de teme cu conținut cultural în sens larg din matricea consolidată interviuri × ateliere (148 de teme), cu formularea exactă a matricei, codurile subtematice ale capitolului (K01–K20, Tabelul 1), numărul de interviuri (din 22) și de subiecți (din 24) în care tema este discutată substanțial - după grila de analiză tematică pe valență - și numărul atelierelor (din 12) în care apare, sesiunea OAR fiind codificată ca atelierul 13. Temele „*apărute numai în ateliere*” nu au corespondent în grila interviurilor; cele 55 de teme ale matricei fără conținut cultural nu sunt reproduse.

Tabelul A1. Temele culturale ale matricei consolidate: interviuri, subiecți, ateliere

Cod	Temă (formulare exactă din matricea consolidată)	Coduri K	Interviuri (din 22)	Subiecți (din 24)	Ateliere (din 12)	Atelierele în care apare	Valență	Origine
A2	Natura și peisajul (Tâmpa, munții în oraș, pădurile)	K17 (parțial)	21	23	9	01, 02, 03, 04, 07, 08, 10, 11, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A3	Patrimoniul construit: centrul medieval, Biserica Neagră, fortificațiile	K01, K16	19	21	11	01, 02, 03, 04, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A4	Dracula / Bran - notorietate externă gata construită	K07	12	14	8	01, 02, 03, 04, 08, 10, 11, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A5	Transilvania ca brand mai mare decât Brașovul	K08, K14	5	5	3	04, 07, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A6	Gastronomia: bogăție, produse locale, patrimoniul culinar urban documentabil	K18	12	14	6	01, 04, 05, 10, 11, 12	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A7	Patrimoniul viu: Junii, tradiții, Corul Bach, maiaruri	K04, K05	9	10	4	02, 08, 09, 11	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A8	Multiculturalitatea, comuniunea, toleranța ca trăsături trăite	K04, K08	11	12	5	02, 03, 04, 07, 11	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A16	Active adormite valorificabile (Cetatea Tâmpa, tuneluri, Cetățuia, Stejeriș, Honterus, stadion, patinoar, cinematografe, CATTIA)	K01, K02, K03, K10	6	7	8	02, 03, 04, 07, 09, 11, 12, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A17	Sala Polivalentă și infrastructura de evenimente (CET, Ghimbav, Poiana Mică)	K05, K20	10	12	6	01, 02, 04, 07, 10, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A18	Zona metropolitană bogată: cetăți, biserici fortificate, Piatra Craiului, Valea Doftanei	K12, K16	12	14	6	01, 02, 04, 07, 11, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A19	Istoria recentă și patrimoniul industrial ca resursă neexploată	K02	5	5	5	02, 03, 05, 12, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A20	Tradiția aviatică (aerodromuri, școala de piloți, parapanta)	K20	1	1	1	12	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A23	Poziția de graniță / limes („poarta de est”, „viața la graniță”)	K08	2	2	0	-	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A25	Memoria modelului organizat (ONT) și cooperarea maturizată din Poiana	K08	3	4	3	01, 02, 04	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A26	Universitatea, tinerii, comunitățile noi ca resursă	K11, K10	4	5	3	03, 08, 12	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A27	Relații și instituții existente (Bergamo, Cracovia, OMD, Agenția Metropolitană, asociații regionale)	K14, K15	5	5	1	02	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
A29	Arhitectura stilurilor (gotic → interbelic) ca traseu; Brassai, Mattis-Teutsch	K01, K03, K13	2	2	2	12, 13	atu	din grila interviurilor, confirmat în ateliere

Cod	Temă (formulare exactă din matricea consolidată)	Coduri K	Interviuri (din 22)	Subiecți (din 24)	Ateliere (din 12)	Atelierele în care apare	Valență	Origine
A32	Muzeele și instituțiile de cultură ca purtători ai identității (Prima Școală, Casa Mureșenilor, Casa Sfatului, Civilizația Urbană, Olimpia)	K03, K08	0	-	2	02, 04	atu	apărut numai în ateliere
A33	Brașovul ca oraș romantic (cupluri, weekend romantic, „romantism de munte”)	K08	0	-	1	02	atu	apărut numai în ateliere
A34	Libertatea ca fir identitar istoric (oraș liber, 1688, 1848, 1987)	K08	0	-	1	02	atu	apărut numai în ateliere
A35	Scena literară și creativă locală (Școala de la Brașov, Facultatea de Litere, cenacluri, Harta literară)	K09, K10, K13	0	-	1	03	atu	apărut numai în ateliere
A38	Stilul de viață activ în natură și calitatea vieții („Lifestyle Capital”, punte între urban și natură)	K08 (poziționare), K17	0	-	4	07, 10, 12, 13	atu	apărut numai în ateliere
A39	Cultura urbană tânără (skateboard, graffiti, hip-hop, localuri alternative, cafele) ca resursă identitară	K09, K11	0	-	1	11	atu	apărut numai în ateliere
B1	Volum fără valoare: turiști cu cheltuieli mici, „bifat-plecat”, vizitatori de o zi	K20	9	11	7	01, 04, 05, 10, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B2	Banalizarea gastronomiei centrului (pizza, shaorma, covrigi; „prostituție”; meniuri identice)	K06, K18	5	6	4	03, 04, 05, 11	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B3	Degradarea centrului istoric: fațade, paragină, haosul firmelor/vitrinelor/teraselor, tonete, magazine de mâna a doua	K01, K06	12	14	4	03, 10, 11, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B4	Depopularea centrului, înlocuirea rezidenților cu cazări, butaforia turistică	K01, K08	6	7	5	02, 03, 08, 10, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B7	Șederea scurtă (1,84; city break; „n-au ce face” / „nu știu ce să facă”)	K20, K09	13	15	7	01, 04, 05, 07, 10, 11, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B8	Lipsa stratului de agregare: excursii, pachete, integrator, informație conectată	K13	12	13	3	01, 05, 10	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B9	Deficitul de ghizi și de povestitori (puțini, slabi, fără limbi, neorganizați)	K13	5	6	2	02, 12	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B13	Poiana deficitară: spațiu public degradat, „loc de cazare scump”, fără divertisment, „ce faci de la 17 la 22”	K12, K09	9	10	5	01, 04, 07, 08, 12	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B15	Viața de noapte inexistentă, regulile de liniște, lipsa cluburilor, migrarea tinerilor	K09	7	9	9	01, 02, 03, 04, 05, 08, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B16	Evenimente deficitare: kitsch, lipsă de calendar și calitate, organizatori plecați, lipsă de competențe	K05, K06, K10	11	13	7	01, 02, 03, 04, 08, 11, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B17	Imaginea externă subevaluată, lipsa promovării internaționale, Brașov/Kronstadt necunoscut	K08, K14	6	6	8	01, 04, 07, 08, 09, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B18	Povestea nespusă: narațiunea absentă, Branul sub așteptările vizitatorilor	K13, K07, K08	9	10	5	02, 04, 05, 09, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B19	Guvernanță deficitară: nepăsare, lipsă de voință, polarizare, avize, impredictibilitate, cultură punitivă	K15	15	17	10	01, 02, 03, 04, 07, 08, 09, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor,

Cod	Temă (formulare exactă din matricea consolidată)	Coduri K	Interviuri (din 22)	Subiecți (din 24)	Ateliere (din 12)	Atelierele în care apare	Valență	Origine
								confirmat în ateliere
B20	Lipsa datelor și statisticile anacronice (173 față de 2.295; „n-ai date”)	K19	7	7	4	02, 03, 08, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B22	Rezidenții iritați: ospitalitate rece, „brașovenii înjură turiștii”, evitarea centrului în weekend	K11	7	8	4	03, 05, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B23	Deficitul de mândrie și de cunoaștere locală („capul în pământ”, memoria ștearsă, „nu ne iubim mâncarea”)	K08	8	8	2	02, 12	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B25	Sezonalitatea și extrasezonul mort (noiembrie, luni-joi, octombrie-decembrie)	K20, K05	9	10	5	01, 05, 07, 08, 12	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B26	Supraaglomerarea și presiunea pe centru și Poiana (weekend, Drumul Vechi)	K01	9	11	6	01, 03, 08, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B27	Riscul turismului de masă, al autocarelor și al pierderii autenticului	K06	2	3	7	01, 03, 04, 07, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B30	Structura de proprietate a centrului și paragina clădirilor neîntreținute	K01	4	4	1	13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B31	Istoria recentă neasumată: „ne e rușine”, trauma nereconciliată, memoria suprimată	K02, K08	5	5	0	-	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B33	Restaurantele nu valorifică gastronomia locală; produsele locale nefolosite	K18	5	6	2	05, 11	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B34	Informarea turistică fragmentată: centrul de informare, pliante, agenda culturală, infochioșcuri	K13, K15	7	7	6	03, 04, 08, 09, 10, 11	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B37	Lipsa strategiei, a măsurării și a continuității deciziilor	K15	7	7	6	02, 07, 10, 11, 12, 13	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B38	Haosul comunicării vizuale a comerțului: signalistică, bannere, vitrine, terase neunitare, mobilier incoerent, elemente parazite	K06, K01	15	17	2	01, 10	problemă / risc	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
B39	Dezvoltarea imobiliară/rezidențială necontrolată și haosul urbanistic (amenințare la peisaj și la caracterul locului)	K01 (peisaj, caracterul locului)	0	-	5	01, 03, 07, 11, 13	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B40	Subfinanțarea și fragilitatea instituțiilor de cultură: resurse umane, spații expoziționale, finanțare anuală și impredictibilă, buget tardiv	K03, K15	0	-	4	02, 03, 04, 12	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B41	Muzeele marginalizate în produsul turistic: ghizi care nu aduc vizitatori, confuzia dintre monument și muzeu, evaluare doar după numărul de vizitatori	K03, K13	0	-	2	02, 13	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B42	Kitsch identitar și pseudo-patrimoniu (Dracula de bazar, „teutoni”, identități inventate)	K06, K07, K08	0	-	4	02, 04, 05, 09	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B43	Depopularea zonelor rurale montane și costul conservării arhitecturii tradiționale	K12, K01	0	-	1	02	problemă / risc	apărut numai în ateliere

Cod	Temă (formulare exactă din matricea consolidată)	Coduri K	Interviuri (din 22)	Subiecți (din 24)	Ateliere (din 12)	Atelierele în care apare	Valență	Origine
B44	Infrastructura și regulile pentru evenimente în spațiul public: brășnamente, scene, avize ISU, acces netransparent și tarife prohibitive la spațiile publice	K05, K15	0	-	1	03	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B45	Fragmentarea comunităților culturale și conservatorismul (publicuri segmentate, comunități care nu-și împărtășesc evenimentele)	K11, K10	0	-	4	02, 03, 10, 12	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B46	Mediul de afaceri absent din finanțarea culturii (sponsorizare, responsabilitate socială)	K10, K15	0	-	1	03	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B47	Managementul instituțiilor de cultură: numiri și interimare, lipsa indicatorilor de performanță, repertoriu învechit	K03, K15	0	-	2	03, 12	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B48	Cartiere lipsite de viață și de atractivitate (estetică degradată, spații publice neactivate, „oraș-dormitor”)	K11	0	-	2	03, 11	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B49	Legătura slabă dintre universitate și oraș (studenți absenți din viața culturală, parteneriate dificile)	K11, K10	0	-	2	03, 12	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B58	Participarea civică scăzută și neîncrederea în inițiativele publice (consultări, strategii, branding)	K11, K15	0	-	3	11, 12, 13	problemă / risc	apărut numai în ateliere
B60	Intervenții neconforme asupra fondului construit istoric (amenajări neautorizate pentru cazare, pierderea elementelor de patrimoniu)	K01	0	-	1	13	problemă / risc	apărut numai în ateliere
C1	Management dedicat al sub-destinațiilor (Centrul Istoric; punct administrativ Poiana; regulament al hotelierilor)	K15, K01	4	5	2	01, 07	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C4	Stratul de agregare: excursii standard, pachete, integrator pe durate, cardul orașului, bilet unic, abonament montan	K13	11	12	6	01, 04, 05, 07, 10, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C5	Ghizi acreditați de OMD, instruire, ghid „viu”, istoricii ca povestitori, conținut audio	K13	5	6	3	04, 09, 12	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C8	Evenimente: repere de vară și de iarnă, formate mici recurente, jazz, festivalul brânzei, bere locală	K05	14	16	12	01, 02, 03, 04, 05, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C9	Turismul de afaceri: Sala Polivalentă cu management, centru expozițional la CET, congrese, conferințe emblematică	K20	6	7	5	01, 04, 05, 07, 10	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C10	Patrimoniul viu: dosar UNESCO Junii (2028), săptămâna pascală ecumenică, ora de patrimoniu, fanfară/orchestra, momente recurente	K04, K05, K16	5	6	3	08, 09, 12	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C11	Gastronomie strategică: rețeaua UNESCO, carte-etalon, rețete certificate, studiul meniurilor, mâncare de stradă, livezi	K18	5	5	3	05, 11, 12	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C12	Orașul-muzeu: iluminat, fațade/vitrine, plăci de intrare, calești, luciul de apă, huburi creative, impozit progresiv, norme aplicate	K01, K06, K10	8	9	3	02, 07, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C15	Promovare și brand: campanii internaționale online, vizite de familiarizare, companii aeriene, „Brașov, Transilvania”	K08, K14	10	10	8	01, 02, 04, 05, 07, 08, 09, 11	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere

Cod	Temă (formulare exactă din matricea consolidată)	Coduri K	Interviuri (din 22)	Subiecți (din 24)	Ateliere (din 12)	Atelierele în care apare	Valență	Origine
C16	Date și monitorizare: hărți de densitate, salubritatea ca senzor, recensământul centrului, ghișeu unic ca bază de date	K19	6	6	5	02, 03, 10, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C17	Rezidenții: card de rezident, strategie pentru brașovean, turist în propriul oraș, licență socială	K11	6	6	8	01, 02, 03, 07, 09, 11, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C18	Educație: programe pentru copii, reguli nu îngrădiri, „întâi oferi, apoi ceri”, educația angajaților	K11	9	9	7	01, 02, 03, 04, 07, 08, 12	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C19	Program prelungit, zonă de divertisment, viață de noapte	K09	6	8	7	01, 02, 03, 07, 08, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C20	Dispersie regională: Brașovul ca bază, traseul cetăților, safariuri, Anii Drumeției, Transfăgărășan, nod metropolitan	K12	10	11	8	01, 02, 04, 05, 07, 11, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C21	Istoria recentă ca produs: tururi industriale, muzeul comunismului, disidența, '87	K02, K03	5	5	1	13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C22	OMD și guvernanta: platformă și liant, scară de județ, măsurare la trei ani, operatori de calitate, specialiști	K15	12	13	12	01, 02, 03, 04, 05, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C23	Tradiția aviatică: festivaluri aviatice	K20, K05	1	1	0	-	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C26	Taxe și impozite diferențiate pe centru; parcare scumpă care triază	K15	5	6	0	-	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C27	Huburi creative și active culturale date antreprenorilor cu obligații	K10	4	5	4	02, 03, 10, 12	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C31	Culoare pietonale și promenade ale orașului vechi (Unirii, Lungă, Titulescu-Filarmonică, După Ziduri-Livada Poștei, Graft-Turnul Alb, tunel Cetățuie-Lungă)	K01, K13	6	7	4	07, 11, 12, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C32	Regim vizual unitar: regulament local de publicitate aplicat, standardizarea teraselor, vitrine tip dulap, iluminat arhitectonic, mobilier coerent, brand unitar de stațiune	K06, K01	12	13	3	01, 07, 13	propunere	din grila interviurilor, confirmat în ateliere
C34	Reglementare urbanistică strictă și control al dezvoltării construite (stațiune, peisaj, oraș)	K01 (peisaj, oraș)	0	-	6	01, 03, 05, 07, 09, 13	propunere	apărut numai în ateliere
C37	Infrastructură culturală nouă: spații expoziționale mari, săli, centre culturale (muzeu nou la Bran, centru cultural Dracula, spații în Polivalentă)	K03, K05, K07	0	-	2	02, 03	propunere	apărut numai în ateliere
C38	Dezvoltare policentrică: poli culturali și turistici în afara centrului (Bartolomeu-Polivalentă, Coresi/Tractorul, cartiere)	K11	0	-	6	02, 03, 08, 11, 12, 13	propunere	apărut numai în ateliere
C39	Finanțare culturală multianuală și predictibilă, legată de obiectivele strategiei	K15	0	-	2	02, 03	propunere	apărut numai în ateliere
C40	Valorificarea creativă, non-kitsch, a temei Dracula (festival, expoziții, interpretare artistică liberă)	K07	0	-	4	02, 03, 04, 05	propunere	apărut numai în ateliere

Cod	Temă (formulare exactă din matricea consolidată)	Coduri K	Interviuri (din 22)	Subiecți (din 24)	Ateliere (din 12)	Atelierele în care apare	Valență	Origine
C41	Educație artistică superioară (facultate de arte) și rezidențe de creație	K10, K11	0	-	1	03	propunere	apărut numai în ateliere
C42	Structură publică profesionistă de management cultural (model Centrul de Proiecte Timișoara): spații, agendă, finanțări	K15, K14	0	-	1	03	propunere	apărut numai în ateliere
C43	Informare turistică și agendă culturală integrată (platformă bilingvă, panouri, puncte de informare funcționale)	K13, K15	0	-	10	03, 04, 05, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 13	propunere	apărut numai în ateliere
C44	Parteneriatul dintre cultură și mediul de afaceri (fond comun prin CCI, consorțiu cultural, sponsorizare)	K10, K15	0	-	1	03	propunere	apărut numai în ateliere
C48	Suveniruri autentice, de calitate și identitare (inspirate din Junii, Șchei, simbolurile orașului)	K06, K04	0	-	3	02, 09, 11	propunere	apărut numai în ateliere
C49	Artă urbană legalizată (zone de graffiti, murali pe blocuri și clădiri postindustriale)	K09, K11	0	-	1	11	propunere	apărut numai în ateliere

Sursa: matricea consolidată interviuri × ateliere și grila de analiză tematică pe valență a interviurilor 01–22; codurile K după protocolul de extragere al capitolului.

Anexa B. Inventarul evenimentelor

Inventarul reconstituie, din surse publice consultate și din consultările Etapei I, portofoliul de evenimente al destinației. Nu există o bază de date a evenimentelor la nivelul municipiului; cifrele de public sunt ale presei sau ale organizatorilor, iar evaluările stakeholderilor sunt declarații [D], atribuite atelierului sau subiectului. Organizatorii sunt indicați instituțional; firmele private și persoanele nu sunt numite.

Tabelul B1. Evenimentele Brașovului și ale zonei metropolitane: statut verificat și evaluarea stakeholderilor

Eveniment	Organizator instituțional	Prima ediție	Perioadă	Loc	Ordin de mărime	Statut 2025–2026 (verificat)	Evaluarea stakeholderilor [D]	Sursă
Rockstadt Extreme Fest	organizator privat (sub marca festivalului)	2013 (12 ediții la Râșnov, 2013–2025)	27–31 iulie 2026; 2027: 26–30 iulie	Ghimbav (din 2026; teren lângă gară, cu infrastructură permanentă a administrației locale)	circa 20.000 de participanți pe zi (presă); peste 100 de trupe	continuă, relocat la Ghimbav; afirmațiile „mutat în altă comună” și „nu mai sunt de acum [...] din 2026” (atelierul 11) sunt greșite	singurul eveniment scalabil: „am jumătate de hotel plin prin Rockstadt” (atelierul 04); „al Râșnovului” vs. eveniment „al Brașovului [...] Metropolitane” (atelierele 04, 11); la Ghimbav, organizatorii „și-au cerut scuze comunității pentru că muzica s-a auzit” (Subiect 11)	
Brașov Jazz & Blues Festival	asociație culturală brașoveană	2013 (ediția a XIV-a în 2026)	14–16 august 2026; 2027: 13–15 august	Piața Sfântul Ioan (scena principală) și alte cinci locații, inclusiv biserica fortificată din Bod	fără cifre oficiale de public; buget „aproape un milion de lei”, 10 scene, risc „50.000 de euro” [D]	ținut în 2026 fără finanțare de la Primărie și de la Consiliul Județean	„ăla da” (atelierul 04), dar „la nivel micro”, „nu e marketat”; notorietate 60,9%, participare 15,3% la vizitatori	
Săptămâna Comediei	asociație culturală brașoveană, în parteneriat cu organizatorul festivalului de jazz	2013 (ediția a XIII-a în 2026)	de regulă iunie–iulie; 2026: 2–8 noiembrie	Teatrul „Sică Alexandrescu”	-	ediția din vară anulată la 6 mai 2026 (sala teatrului indisponibilă), reprogramată 2–8 noiembrie	apreciată calitativ; „s-au tăiat [...] Pentru un oraș cultural, ok, bine, nu se mai întâmplă” (atelierul 04); notorietate 45,8%, participare 13,5%	

Eveniment	Organizator instituțional	Prima ediție	Perioadă	Loc	Ordin de mărime	Statut 2025-2026 (verificat)	Evaluarea stakeholderilor [D]	Sursă
						2026; 100.000 lei din Ghidul cultural plus Ministerul Culturii; „anulată” este depășit		
Dracula Film Festival	asociație culturală brașoveană	2013 (ediția a XIV-a în 2026)	sfârșit de octombrie – început de noiembrie (2025: 29 octombrie – 2 noiembrie)	Cinema Modern și un centru comercial (anterior și Cinema Astra)	circa 3.000 de filme înscrise anual din peste 80 de țări; buget „2.000 €” [D], probabil o componentă	ținut; 86.000 lei din Ghidul cultural 2026	„voi stați pe un butoi de aur aici! [...] Dar nimeni din local nu înțelege chestia asta” (atelierul 03); necunoscut hotelierilor	
Massif	organizatorii festivalului Untold	2023 (martie)	ediția I 2023, ediția II 2024; decembrie 2025 anunțat, neținut; „Massif Week” 2-7 martie 2026	Poiana Brașov (baza pârtiei Bradu; 2026: locații acoperite)	peste 38.000 de participanți (2023; impact estimat peste 4,2 milioane de euro); peste 43.000 (2024)	discontinuitate: fără ediție completă în sezonul 2025-2026, „Massif Week” „nu este o ediție oficială”, ediție promisă „în iarna 2026”; „eșec” este nuanțat	„nișa a fost găsită cu Massif” - „gen Massif, dar executat bine” (atelierul 08); „nu a fost pentru economie” (Subiect 6); „a avortat” (Subiect 18)	
Cerbul de Aur	Televiziunea Română (deținătoarea conceptului și a mărcii)	1968	ultima ediție 22-25 august 2019 (a 19-a)	Piața Sfatului	-	nicio ediție după 2019; ediția 2020 anulată	„consens emoțional” de reînviere (raportul integrat); „Eu cred în Cerbul de Aur. Chiar cred în el” (Subiect 3); condiții: scos din Piața Sfatului, pe bilete, în Sala Polivalentă (atelierul 02); „se umplea numai când veneau ăia cu muzică populară” (Subiect 5); 0,9% în asocierile spontane	
Zilele Brașovului / Coborârea Junilor în Cetate	Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”, Centrul Cultural Reduta, Casa de Cultură a Studenților, cu susținerea Primăriei; Coborârea - Uniunea Junilor din Șcheii Brașovului și Brașovul Vechi	prima atestare a obiceiului: 26 martie 1728	weekendul Duminicii Tomii (2026: 17-19 aprilie); Săptămâna Luminată	Piața Sfatului, Piața Unirii, traseul Șchei-centru, Pietrele lui Solomon	„mii de persoane” (presă); nicio cifră oficială	ținut anual; „Săptămâna Junilor” nu este denumire oficială; obiceiul nu este înscris în Registrul național PCI	„unul singur care [...] cred că a auzit toată țara de el” (atelierul 11); „O zi pe an” (atelierul 12); „cel mai autentic și valoros eveniment al Brașovului” (atelierul 09); parada „nu mai e” tradiția, jocurile și maialurile da (atelierul 02); 0,1% în asocierile spontane	
Târgul de Crăciun Brașov	comunicat prin Primăria Municipiului Brașov	-	28 noiembrie 2025 – 11 ianuarie 2026	Piața Sfatului, Piața Sfântul Ioan, Rectorat	-	ținut	„20 de căsuțe”, „vin fiert” (Subiect 5); 0,8% în asocierile spontane - singurul eveniment actual cu nume în imaginar; tratat în G (DG6-e)	292
Oktoberfest Brașov	organizator privat „cu sprijinul Primăriei”; din	2009	2025: 18 septembrie – 5 octombrie;	Parcul Tractorul	„zeci de mii” (presă, 2019); fără	ținut în 2025 și 2026	„by the book” (loc de întâlnire al comunității germane), dar „nu generează incoming”;	293

²⁹²Târgul de Crăciun Brașov, 28 noiembrie 2025 – 11 ianuarie 2026: <https://zilesinopti.ro/evenimente/targul-de-craciun-brasov-2025/>

²⁹³Oktoberfest Brașov - din 2009; din 2025 sub licența mărcii „Oktoberfest” a orașului München: <https://www.g4media.ro/festivalul-original-oktoberfest-va-fi-organizat-pentru-prima-data-in-romania-la-brasov-se-va-desfasura-intre-18-septembrie-si-5-octombrie.html> ; <https://www.romania-insider.com/romanian-oktoberfest-brasov/> ; <https://zilesinopti.ro/evenimente/oktoberfest-brasov-2026/>

Eveniment	Organizator instituțional	Prima ediție	Perioadă	Loc	Ordin de mărime	Statut 2025–2026 (verificat)	Evaluarea stakeholderilor [D]	Sursă
	2025 sub licența mărcii „Oktoberfest” a orașului München		2026: 27 august – 6 septembrie		cifre oficiale		„nu e eveniment cultural” (atelierelor 04, 02); contramodelul festivalului berii locale din G (DG6-b)	
Culturama	Centrul Cultural „Apollonia Hirscher” (Primăria)	2023 (29 iulie)	iulie	Piața Sfântului Ioan, Piața Brassăi, Turnul Alb și Turnul Negru, Cinema Modern	-	ediția a II-a în 2024; edițiile 2025–2026 neverificate; „ecrane în cartiere” neconfirmat	invocată de Subiectul 24 ca model al retransmisiei în cartiere (Subiect 24) [D, neconfirmat]	294
Amural	colectiv artistic independent	2015	sfârșit de august	După Ziduri - fortificațiile dintre Turnul Alb și Turnul Negru, Bastionul Graft	peste 80 de artiști (2016), peste 100 (2018); fără cifre de public	edițiile 2025–2026 neconfirmate	-	295
Street Delivery Brașov	inițiativă locală, susținută financiar de o fundație culturală privată	2021 (ediția a 6-a în 2026)	11–13 septembrie 2026	relocat din stradă (zona Star–Modarom) în Curtea Corpului N al Universității Transilvania	-	ținut, cu relocare după revocarea închiderii străzii	„în declin” (Subiect 9) [D]; precedent de parteneriat cu universitatea	
DrAMatic Brașov International Festival (continuatorul Festivalului Internațional de Dramaturgie Contemporană)	Teatrul „Sică Alexandrescu”, cu sprijinul Primăriei	festivalul de dramaturgie: circa 1990 (ediția a 30-a în 2019)	11–20 septembrie 2026	Teatrul „Sică Alexandrescu”	-	ținut	„Festivalul de teatru” apare la „ce vă place” în cercetarea națională	296
Noaptea Muzeelor (Brașov)	Rețeaua Națională a Muzeelor din România (coordonare); instituțiile participante	2005 (ediția a 22-a în 2026)	23 mai 2026	muzeele orașului	8 instituții brașovene participante	ținut	fără evaluări în consultare; indicator al cooperării instituționale (ținta: ≥ 12 instituții)	
Ion Țiriac Challenger (tenis)	fundație privată de sport	2024	iulie (2024, 2025, 2026)	Baza Sportivă Olimpia	-	ținut	turneul de tenis „cel mai emblematic brand” al polului Bartolomeu (atelierul 12)	297
Festival aeronautic și întâlnirea aviației ușoare (propus)	grup de lucru al OMD Brașov, al Consiliului Județean și al aerocluburilor (propunere)	prima ediție propusă pentru 2027 (centenarul producției de avioane la Brașov; IAR 1925); precedent: Brașov Fly-In 2013, Ghimbav	bienal; întâlnire anuală a aviației ușoare	Ghimbav sau Sânpetru	10.000–50.000 de vizitatori pe an (estimare a studiului)	propunere a cercetării proiectului	„aș face niște mari festivaluri aviatice” (Subiect 23); halele în care „s-au construit primele aeronave” ca spații culturale (atelierul 12)	
Alte evenimente menționate	-	-	-	-	-	Street Food Festival (interzis de	„Ce avem în vară? Tam-Tam, Brașov Jazz & Blues?” (atelierul	

²⁹⁴Culturama (Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”), ediția I, 29 iulie 2023; ediția a II-a, 19–21 iulie 2024:

<https://hotnews.ro/?p=52311> ; <https://zilesinopti.ro/?p=557536>

²⁹⁵Amural - festival de artă vizuală și lumină pe fortificațiile dintre Turnul Alb și Turnul Negru, din 2015:

<https://hotnews.ro/?p=460169> ; <https://stirileprotv.ro/stiri/travel/jocuri-de-lumini-proiectate-pe-cladirile-din-brasov-zo-atmosfera-demna-de-un-oras-turistic.html> ; <https://zilesinopti.ro/?p=100479>

²⁹⁶DrAMatic Brașov International Festival (Teatrul „Sică Alexandrescu”), 11–20 septembrie 2026:

<https://zilesinopti.ro/evenimente/dramatic-brasov-international-festival-2026/>

²⁹⁷Ion Țiriac Challenger (ATP Challenger, din 2024, Baza Sportivă Olimpia): <https://zilesinopti.ro/evenimente/atp-challenger-baza-olimpia-brasov/> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Ion_Țiriac_Challenger

Eveniment	Organizator instituțional	Prima ediție	Perioadă	Loc	Ordin de mărime	Statut 2025-2026 (verificat)	Evaluarea stakeholderilor [D]	Sursă
în consultare, neverificate						Primărie în 2025, după presă - neaccesat), TAMTAM Festival (ediția I 2019), Festivalul Internațional al Muzicii de Cameră, Transylvania Tango, jazz „in the street”, Honterusfest, maiialurile cetelor	04); „40-50 spectatori” la jazz în stradă (atelierul 04) [D]	

Sursa: fișa de validare externă a proiectului (surse oficiale și de presă), consultările Etapei I, cercetarea națională de referință, cercetarea asupra tradiției aviatice.

Anexa C. Registrul verificărilor factuale

Registrul consemnează faptele invocate în consultare și în documentele proiectului care au fost verificate din surse externe, cu gradul de încredere al sursei - CO (confirmat oficial: instituție publică, organizator oficial, site al instituției), SS (sursă secundară, de regulă presă de referință sau agregatoare, concordantă), NC (neconfirmat) - și cu discrepanța față de declarațiile [D] ale stakeholderilor. Corecturile sunt aplicate în text; unde verificarea nu a fost posibilă, afirmația rămâne [D].

Tabelul C1. Faptele verificate, sursa și discrepanța față de declarațiile din consultare

#	Fapt	Verificat (grad de încredere)	Sursă	Discrepanță față de [D]
1	Obiceiul Junilor în Inventarul / Registrul național al patrimoniului cultural imaterial	Nu figurează ca element distinct în Inventarul elementelor vii (înscrisuri 2012-2026); în Repertoriul național vol. I (2009) doar generic „Serbarea junilor” (CO, absență)	INP	Afirmația „Junii sunt în patrimoniul imaterial național” nu este susținută; formularea corectă: „neînscrisi încă în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial”
2	Dosar UNESCO pentru Junii	Niciun dosar depus sau „în pregătire” identificat; România are 11 elemente pe Lista Reprezentativă, ultimul cobza (decembrie 2025) (CO pentru listă; NC pentru dosar)	INP; CNR UNESCO	„Dosar UNESCO în pregătire” neatestat
3	Prima atestare a obiceiului Junilor	26 martie 1728; tricentenar 26 martie 2028 (CO)	Primăria Municipiului Brașov	Concordă
4	Cetele Junilor; troițele din Șchei	Șapte grupuri de călăreți (plus Junițele); peste 60 de troițe (CO); anii de înființare ai cetelelor (SS)	Primăria; presă	Concordă
5	„Săptămâna Junilor”	Denumire inexistentă oficial; programul se numește Săptămâna Luminată; Coborârea este piesa centrală a Zilelor Brașovului (2026: 17-19 aprilie) (SS)	presă	„Săptămâna Junilor” este propunere, nu program existent
6	Participarea la Coborârea Junilor	Nicio cifră oficială; presa: „mii de persoane” (NC)	presă	-
7	Rockstadt Extreme Fest - locație și dimensiune	Mutat de la Râșnov la Ghimbav (27-31 iulie 2026; 2027: 26-30 iulie); circa 20.000 de participanți pe zi (SS, concordant)	presă	Localitatea nouă indicată în consultare (o altă comună din zona metropolitană) - greșită, corect Ghimbav; „nu mai sunt de acum [...] din 2026” - greșit
8	Brașov Jazz & Blues Festival 2026	Ediția a XIV-a ținută, 14-16 august 2026, fără finanțare de la Primărie și de la Consiliul Județean (SS)	presă	„Gaură după retragerea CJ” - parțial: retragerea a fost dublă

#	Fapt	Verificat (grad de încredere)	Sursă	Discrepanță față de [D]
				(Primăria 2025–iulie 2026; CJ 2026)
9	Săptămâna Comediei 2026	Ediția din vară anulată la 6 mai 2026; reprogramată 2–8 noiembrie 2026, cu 100.000 lei din Ghidul cultural (SS)	presă	„Anulată în 2026” - depășit
10	Massif	Două ediții cu public mare (peste 38.000; peste 43.000); ediția din decembrie 2025 neînțută; „Massif Week” martie 2026 nu este ediție oficială (SS)	presă	„Eșec” / „a avortat” - nuanțat: discontinuitate
11	Cerbul de Aur	Ultima ediție 2019 (a 19-a); „concept și brand al Televiziunii Române” (SS)	presă	Concordă; afirmația că festivalul „a fost inventat de către autoritățile din turism din România” privește originea (1968), nu proprietatea mărcii
12	Culturama	Organizat de Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”; ediții 2023 și 2024 (SS)	presă	„Ecrane în cartiere” - neconfirmat
13	Vizitatorii muzeelor din județ	2023: 2.789.641 în 35 de unități; serie 2015–2023 (CO); 2024–2025 nepublicate	DJS Brașov	Cifra include Castelul Bran; nu se prezintă ca „vizitatori ai muzeelor din Brașov”; caracterul „tragic” al evoluției muzeelor brașovene [D] nu poate fi verificat fără serie
14	Tutela instituțiilor culturale	Primăria: teatrele, Opera, Filarmonica, Centrul Cultural „Apollonia Hirscher”; CJ: Muzeul de Istorie, Etnografie, Artă, Casa Mureșenilor, Biblioteca Județeană, Reduta; Biserica Neagră - parohia evanghelică; Prima Școală - parohia Sfântul Nicolae (CO)	Primăria; rapoartele instituțiilor	Turnul Alb, Turnul Negru și Poarta Ecaterinei nu sunt secții ale muzeului
15	Cifre de activitate ale muzeelor	Muzeul de Artă: 13.175 vizitatori (2024); Casa Mureșenilor: 21.183 beneficiari (2025) (CO)	rapoarte de activitate	-
16	Sala Polivalentă	11.211 locuri; finalizare „cel târziu iunie 2027”; cost 356,7 milioane de lei (noiembrie 2025) / 646 de milioane (august 2026) (SS, divergent la cost)	presă	„10.000” / „15.000” / „20.000” locuri - greșite; „prima parte a anului următor” - depășit
17	Cetățuia	Proprietate publică din 8 noiembrie 2022 (ÎCCJ); lucrări de urgență din mai 2026 (4,32 milioane de lei fără TVA); acces parțial în a doua jumătate a anului 2027 (SS, concordant)	presă	„Concesiune” - greșit; „paragină de 10 ani” - aproximativ
18	Arenele Olimpia	Statut juridic neconfirmat; clădirea Olimpia adăpostește secția Muzeului Sportului și Turismului Montan (NC / CO)	site-ul muzeului	„Ținut de Biserica Neagră”, „15.000 de locuri” - neconfirmate
19	Lista Monumentelor Istorice - municipiul Brașov	363 de poziții principale (51 A, 312 B; 416 cu subpoziții); centrul istoric sit de grupă A (CO, lista oficială)	Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice 2015, județul Brașov	Concordă cu lista oficială
20	Biserica Neagră	1383–1477; incendiul din 21 aprilie 1689; orgă 3.993 de tuburi; „cea mai mare biserică-hală la est de Viena” (CO / SS)	site oficial; Biblioteca Județeană	Formula dimensională regională folosită în promovare (comparația cu cele două capitale imperiale) și „a doua biserică gotică din Europa” - nu se preiau
21	Honerus și Coresi	Tipografia 1533; gimnaziul 26 aprilie 1541; Octoiul lui Coresi 1557 (SS, academic)	BCU; Biblioteca Județeană	„Tiparnița 1539” - greșit
22	Orașul Stalin	22 august 1950 – 1960 (SS)	sursă secundară	Concordă
23	IAR și primul avion	IAR înființată în 1925; primul avion de concepție proprie, IAR CV 11, în 1930 (SS)	sursă secundară	„Primul avion IAR (1925)” și „primul avion la Rulmentul” - de corectat în „înființarea IAR, 1925”
24	Parcul Cultural Stare Miasto și „primarul de noapte”	Cracovia: hotărârea din 3 noiembrie 2010 (CO); „night mayor” din 2024 (SS); Amsterdam: titlu din 2003, titular ales în 2012 (SS)	Consiliul orașului Cracovia; sursă secundară	„Amsterdam din 2012” - parțial

#	Fapt	Verificat (grad de încredere)	Sursă	Discrepanță față de [D]
25	Rețeaua Orașelor Creative UNESCO	Cluj-Napoca (film, 2021), primul oraș românesc din rețea (CO); Iași (literatură, 2023), Bistrița (arhitectură, 2025); Bergamo (gastronomie, 2019) (SS, concordant)	Comisia Națională a României pentru UNESCO; surse secundare ²⁹⁸	„Niciun oraș românesc în rețea” - greșit; Clujul ca oraș creativ UNESCO (film) - corect, din 2021
26	Capitalele Europene ale Culturii	Sibiu 2007; Timișoara 2023; Tartu 2024 (SS)	sursă secundară	Concordă; bugetele festivalurilor din Sibiu și Cluj („15 milioane”, „1,5 milioane”) rămân [D]
27	Via Transilvanica	1.428 km, zece județe, inaugurată la 8 octombrie 2022 (SS)	sursă secundară	„1.600 de borne” - neconfirmat
28	Guggenheim Bilbao	Deschis la 18 octombrie 1997 (SS)	sursă secundară	-
29	Taxa de oraș	7 lei pe noapte promovare + 5 lei pe noapte Salvamont, aprobate la 22 decembrie 2025, din 2026 (SS, concordant)	presă	Concordă; numărul hotărârii neidentificat
30	Finanțarea culturii independente	Ghidul cultural: 6 milioane de lei (2024) → 0 (2025) → 1 milion buget / 659.396 lei (2026); CJ: 2 milioane (2025) → 0 (2026) (SS, cifre din bugete publice)	presă	„Zero lei pentru cultură” (iulie 2026) - exact pentru CJ 2026 și pentru Ghidul 2025; inexact pentru Primărie 2026
31	„Agenda culturală”, „Barometrul Cultural Brașov”, strategia culturală a municipiului	„Strategia Culturală a Municipiului Brașov 2015–2030”, aprobată prin HCL nr. 478/2015 și invocată în ghidurile de finanțare culturală ale Primăriei din 2022 și 2023 (CO); sinteza publicată pe site-ul Primăriei (CO); evaluare a implementării sau actualizare neidentificate (NC); studiul de consum și practici culturale din 2015, realizat de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală (CO); „Agenda culturală” neidentificată (NC); cerere publică de „strategie culturală și manager cultural” în 2021	Primăria (ghidurile de finanțare culturală din 2022 și 2023; sinteza strategiei); presă	„Între 60 și 78% vor evenimente din sfera culturii tradiționale” - nu se regăsește în rezultatele studiului din 2015 (forme tradiționale între 48,6% și 59,2%, după concerte, film, festivaluri și teatru); nu se citează ca dată
32	Votul Primăriei în OMD Brașov	45% (capitolul P5; atelierele 05 și 11) vs. 40% (atelierul 12); statutul nu a fost consultat	P5; consultare	Se reține 45%; 40% este declarativ
33	Populația și etniile municipiului	237.589 de locuitori (RPL 2021); români circa 93,5% și maghiari circa 5,4% din populația cu etnie declarată; 15% nedeclarați (SS; NC pentru etnia la nivel de municipiu din sursă oficială)	surse secundare	„217.000”, „230.000”, „270.000” - de înlocuit
34	Dracula Film Festival	Ediția a XIV-a în 2026; 86.000 lei din Ghidul cultural; suma concordă cu totalul de 659.396 lei al celor opt proiecte finanțate (SS)	presă	„Buget 2.000 €” - probabil o componentă, nu bugetul total
35	Oktoberfest Brașov	Din 2009; din 2025 sub licența mărcii München, Parcul Tractorul (SS)	presă	-
36	Noaptea Muzeelor 2026	23 mai 2026; 8 instituții brașovene (SS)	presă	-
37	Street Delivery 2026	Ediția a 6-a, 11–13 septembrie, relocată în curtea universității (SS)	presă	-
38	Capitala Europeană a Culturii 2034	Anul 2034 atribuit României și Croației în propunerea Comisiei Europene COM(2026) 455 din 10 septembrie 2026, aflată în procedura legislativă (CO); calendarul anunțat de Ministerul Culturii: candidaturi în toamna lui 2028, finaliste în 2029 (SS, declarația Ministerului Culturii preluată de Agerpres)	Comisia Europeană (registrul Consiliului UE); Agerpres; Edupedu	-
39	Candidatura Brașovului pentru titlul din 2021	Dosarul „Europa Corona”; 14 orașe candidate; preselecția din 7–10 decembrie 2015; lista scurtă: Baia Mare, București, Cluj-Napoca, Timișoara; Brașovul neselectat (CO); bugetul votat de Consiliul Local în 2015: peste 20 de	raportul juriului de preselecție (ianuarie 2016); presă	Concordă cu „Civilizația Muntelui” ca precedent; conceptul depus nu a fost supus dezbaterii publice (SS, cercetare doctorală)

²⁹⁸Rețeaua Orașelor Creative UNESCO - Cluj-Napoca (film, 2021); Bergamo (gastronomie, 2019); Iași (literatură, 2023); Bistrița (arhitectură, 2025); <https://www.cnr-unesco.ro/en/activity/cluj-unesco-city-of-film>; https://en.wikipedia.org/wiki/City_of_Gastronomy; <https://www.romania-insider.com/bistrita-unesco-creative-cities-nov-2025>

#	Fapt	Verificat (grad de încredere)	Sursă	Discrepanță față de [D]
		milioane de euro, de cheltuit dacă orașul obține titlul (SS)		
40	Candidaturile pierdute ale Brașovului, 2015–2018	Jocurile Olimpice de Tineret 2020 (câștigate de Lausanne), Capitala Europeană a Culturii 2021 (Timișoara), Capitala Tineretului din România 2019–2020 (Iași) (SS)	cercetare doctorală; articol științific; Agerpres	-

Sursa: fișa de validare externă a capitolului; consultările Etapei I pentru declarațiile [D]; documentele Comisiei Europene, ale Ministerului Culturii și ale Primăriei Municipiului Brașov; cercetarea doctorală asupra geografiei simbolice a Brașovului.

Document consultare publică — draft